Täysistunto

Tiistai 24.3.2026 klo 14.00—18.54

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 18.54.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—15.59 ja 18.00—18.54) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (15.59—18.00).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 19.3.2026 antanut hallituksen esitykset HE 25-32/2026 vp.

2.2. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 21/2026 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsälain, luonnonsuojelulain ja Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 30/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa] Tänään käsiteltävänä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsälain, luonnonsuojelulain ja Suomen metsäkeskuksen

metsätietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta. Esitys koskee erityisesti lintujen pesinnän aikaisia metsähakkuita. Taustalla on EU-tuomioistuimen ratkaisu elokuulta 2025, jossa tuomioistuin täsmensi EU:n lintudirektiivin tulkintaa metsätalouden harjoittamisen osalta.

Metsälakiin ehdotetaan lisättäväksi metsänhakkuuta ja muuta metsätalouden harjoittamista koskevat rajoitukset ja velvoitteet linnuston huomioon ottamiseksi. Esityksen tavoitteena on selkeyttää ja täsmentää kansallista sääntelyä erityisesti liittyen pesintäaikaisiin metsänhakkuisiin. Käytännössä esityksellä säädettäisiin metsätalouden harjoittamiselle rajoituksia ja velvoitteita, joiden tavoitteena on lintujen suojelu. Sääntelyn tavoitteena on myös toimintaympäristön ennakoitavuus, mikä on merkityksellistä niin metsänomistajien, puuta ostavien ja korjaavien yritysten, metsätalouden palveluita tarjoavien toimijoiden kuin myös viranomaistenkin kannalta.

Metsälakiin lisättäisiin uusi pykälä, joka koskisi linnuston suojelua ja huomioon ottamista metsän hakkuissa ja muussa metsänkäsittelyssä. Metsän hoitamiselle ja käyttämiselle asetettaisiin velvoitteita ja rajoituksia, jotta lintudirektiivin velvoitteet tulevat asianmukaisesti otetuiksi huomioon. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Velvoitteet liittyisivät käsittelyalueen linnuston arviointiin sekä arvioinnin perusteella tehtäviin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. Lisäksi puunkorjuu kiellettäisiin alueilla, joilla on runsaasti lintuja, eli rehevissä, lehtipuuvaltaisissa metsissä, korvissa ja rantametsissä laissa määriteltyinä aikoina lintujen pesinnän turvaamiseksi.

Käytännössä pakollisiksi muuttuvat metsänkäsittelyn rajoitukset vastaisivat metsäalalla laadittuja jo olemassa olevia metsänkäsittelyä ja linnustoa koskevia suosituksia. Metsälaissa säädettäisiin myös siitä, millaisilla toimenpiteillä yksittäisiä pesiä suojeltaisiin käytännössä. Jos metsänkäsittelyalueella havaitaan suunnitteluvaiheessa tai metsän hoitamiseen ja käyttämiseen liittyvien toimenpiteitten yhteydessä linnunpesä, jossa pesintä on käynnissä, olisi toimenpiteet toteutettava niin, että pesää ei vahingoiteta. Lisäksi säännösehdotusten mukaan pesintäaikana tehtävässä hakkuussa metsänhakkuun toteuttajaa velvoitettaisiin säästämään isot haavat, kolopuut ja pystylahopuut. Harvalukuiset petolinnut tarvitsevat pesinnän onnistumiseksi erityistä suojaa. Tämän vuoksi esitetään, että metsän hoitaminen ja käyttäminen on kiellettyä harvalukuisten petolintujen pesien läheisyydessä, jos siitä voi aiheutua sellaista häirintää, joka johtaa pesinnän keskeytymiseen. Myös metsälain seuraamussääntelyä täydennettäisiin.

Lisäksi luonnonsuojelulakia ehdotetaan muutettavan siten, että lintujen tahallista häirintää koskeva kielto ei estäisi maa- ja metsätaloutta tai rakentamista, ellei siitä aiheutuisi merkittävää haittaa lintudirektiivin tavoitteille. Lintulajien yksilöiden tarkoitukselliseen häirintään edellytettäisiin edelleen haettavan luonnonsuojelulain mukaista poikkeuslupaa. Metsä- ja maataloutta sekä laitteitten ja rakennusten käyttämistä koskevaan yleispoikkeussäännökseen sen sijaan ehdotetaan lisättävän poikkeus, joka koskee lintulajien tahallisen häirinnän kieltoa.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi myös salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta metsätalouden harjoittamisen yhteydessä. Säännökset mahdollistavat salassa pidettävien lintulajeja koskevien tietojen luovuttamisen maanomistajille, hakkuuoikeuden haltijalle ja sille, joka toimii niiden lukuun suunnitellessaan ja toteuttaessaan metsien hoitoon ja käyttöön liittyviä toimenpiteitä. Esityksen tavoitteena on myös turvata tiedonsaantioikeudet, jotta metsäsektorin toimijoilla on salassapitosäännösten estämättä

tarpeelliset lintulajien suojelua koskevat tiedot suunnitellessaan ja toteuttaessaan metsien hoitoon ja käyttöön liittyviä toimenpiteitä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian keväällä 2026. Kiireellisen aikataulun taustalla on se, että kansallisen lainsäädännön on tarkoituksenmukaista olla voimassa ennen seuraavaa lintujen pesintäaikaa. Onkin ensiarvoisen tärkeää, että esitys käsitellään eduskunnassa perusteellisesti mutta myös eduskunnan lainsäätäjän roolia kunnioittaen mahdollisimman nopeasti. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri Essayah. — Edustajat voivat pyytää minuutin mittaista vastauspuheenvuoroa painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Kinnari, olkaa hyvä.

14.06 **Teemu Kinnari kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos, ministeri, esittelystä. Tämä esityshän on käytännössä ennen kaikkea pakollinen, koska EU-tuomioistuimen ratkaisu muutti pelisääntöä siltä osin, että meidän on varmistettava, että suomalainen metsätalous voi jatkua lainmukaisesti ja ennakoitavasti.

Keskeistä on, että metsälakiin tuodaan selkeät, käytännönläheiset velvoitteet lintujen huomioimiseksi, ja käytännössä ne ovat pitkälti niitä samoja, joita metsäteollisuus on käytännössä nyt jo toiminnassaan noudattanut vapaaehtoisten sertifiointimallien kautta. Mutta nyt nämä tuodaan lakiin, ja se on hyvä asia, koska se tuo varmuutta kentälle.

Arvoisa puhemies! Metsäteollisuuden näkökulmasta tärkeintä on ennakoitavuus, ja kun säännöt ovat selvät, investoinnit, puunhankinta ja työt voidaan suunnitella ilman jatkuvaa epävarmuutta siitä, rikkooko toiminta EU-oikeutta. Samaan aikaan lain täsmennys on välttämätön. Ilman sitä joutuisimme pahimmillaan hakemaan poikkeuslupia lähes kaikkeen normaaliin toimintaan, ja se ei ole järkevää kenellekään. [Puhemies koputtaa] Valiokunnan kuulemisissa nämä asiat tulee ottaa huomioon. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

14.07 **Pekka Aittakumpu ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi elää metsästä, ja Suomessa on aina osattu hoitaa metsää ja elää yhdessä luonnon kanssa. Sääntelyäkin, totta kai, tarvitaan, mutta etenkin EU:n kohdalla on sanottava, että ongelma ei niinkään ole ollut sääntöjen vähäisyys, vaan pikemminkin sääntelyä ja byrokratiaa etenkin sieltä EU:n suunnalta pitäisi pyrkiä kaikin tavoin vähentämään.

Tässäkin tapauksessa ajattelen, että täällä eduskunnassa pitäisi kaikin tavoin pyrkiä minimoimaan turha byrokratia ja varmistamaan, että tämä lintujen pesintä mutta myös metsätalouden toiminta voi onnistua ja jatkua. Asiahan, arvoisa puhemies, on näin, että vastuullinen suomalainen metsänomistaja tarvitsee ennen kaikkea järkevät ja ennakoitavat säännöt, ja toivon mukaan tämäkin esitys sitten tukee sitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

14.08 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kiitos ministerille tästä esittelystä. Niin kuin tuossa esittelyssäkin totesitte, tarvitaan selkeää lainsäädäntöä.

Se on kyllä varmasti tässä se kaiken a ja o, niin että jokainen metsänomistaja mutta myös hakkuita tekevä yhtiö tietää, mitkä alueet ovat niitä, joilleka tämä rajoitus nyt tulee.

On kyse kuitenkin metsäkoneista, jotka ovat satojentuhansien eurojen arvoisia. Nyt kun vaikka omasta kotikunnastani tänne ajelin, niin kelirikkoaika alkaa olemaan käsillä ja tiet erittäin huonossa kunnossa, ja se tarkoittaa jo automaattisesti sitä, että metsäkoneet eivät tähän aikaan kulje eikä niitä puita sieltä metsästä saada. Nyt meillä tulee tämä lintudirektiivin mukainen aika, jolloinka taas osa metsistä on poissuljettu hoitotoimenpiteiltä ja hakkuilta. Kysyisin ministeriltä: Jos itselläni on metsä ja se viereinen metsä on sitten se, jota pitäisi hakata, niin saako sen ensimmäisen palan ohi mennä tekemään niitä hakkuita, [Puhemies koputtaa] jos se metsä on erilaista siellä toisella puolella? Varmistetaanko se tässä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. —Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

14.10 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jälleen kerran noviisina teemme EU-lainsäädäntöä, jota olisi vielä voinut välttää. Ei ole oikein, että omaisuudensuojaa vahingoitetaan jatkuvasti tämäntyyppisillä esityksillä, joissa meidän metsänkäyttöä ohjataan EU:sta käsin, vaikka metsäpolitiikan piti olla kotoisissa käsissä. Vaikka sertifikaateissa tätä toimintatapaa on jo tehty, niin me tiedämme, että sinne tulee sitten uudet vaateet, jolloin jälleen sertifikaattien saanti kiristyy. Vähintä olisi se, että tutkittaisiin tämä omaisuudensuoja perustuslakivaliokunnassa ja mahdollistettaisiin se, että ajouria nyt voisi tehdä sielläkin, missä itse hakkuuta ei voisi sitten tehdä. Kyllähän ne puut on pois kuljetettava esimerkiksi saarista tai viereisiltä metsälöiltä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

14.11 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Metsien kesäaikaisissa hakkuissa tuhoutuu vuosittain arviolta 100 000 linnunpesää, puoli miljoonaa linnunpoikasta. Kesähakkuiden pinta-ala on Suomessa lähes kaksinkertaistunut viime vuosikymmeninä. Samaan aikaan monien lintujen kannat ovat romahtaneet ja aiemmin tavallisetkin metsälajit, kuten hömötiainen, ovat käyneet harvinaisiksi.

Tästä hallituksen esityksestä annetut lausunnot puhuvat selvää kieltä siitä, että hallituksen ehdottamilla muutoksilla lintujen pesimärauhaa ei turvata. Esityksessä kesäaikaisten hakkuiden ulkopuolelle rajattaisiin vain hyvin pieni määrä metsistä. Samoin haitan tahallisuus määriteltäisiin niin, että se käytännössä mahdollistaisi laajan kesäaikaisten hakkuiden jatkamisen pesien tuhoutumisesta piittaamatta. Kuten asiantuntijalausunnot osoittavat, lintujen pesinnän turvaaminen edellyttää kaikkien hakkuiden kieltämistä lintujen pesimäaikana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

14.12 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin kannatettavaa, että metsälakia päivitetään vastaamaan lintudirektiivin vaatimuksia, mutta nyt näyttää kuitenkin siltä, että tässä hallituksen esityksessä metsänkäytölle säädetyt velvoitteet linnuston suojelemiseksi eivät ole tosiasiallisesti riittäviä tämän tavoitteen toteutumiseksi. Näiden velvoitteiden täyttäminen ei siis poissulje sitä mahdollisuutta,

etteikö metsänkäytöstä voisi koitua metsän linnustolle haitallisia seurauksia. Esimerkiksi tässä esityksessä ei tule säätää, että mainittujen ehtojen täyttyessä metsänkäyttöä ei määritelmän mukaisesti voida pitää luonnonsuojelulain mukaisena kiellettynä tahallisena tekona. Eli nämä asetetut ehdot ovat aivan liian epämääräiset, ja tällainen linjaus olisi myös lintudirektiivin tavoitteiden vastainen.

Kaikista tehokkain ja yksinkertaisin keino luonnonvaraisten lintujen suojelemiseksi olisi tietenkin kieltää hakkuut kokonaan lintujen pesimäaikana. Ministeri, miksi näin ei tehdä? [Mikko Savola: Milläs Suomi sitten elää?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Norrback, varsågod.

14.13 **Anders Norrback r** (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade talman! Vi måste ha en balans mellan natur och näringsverksamhet. Finland behöver skogen, för skogen är viktig för finländarna, både som natur men också som näringsgren. Därför är det bra att regeringen reagerade snabbt när EU-domstolens beslut kom och man insåg att här måste man göra preciseringar för att få ett juridiskt läge som är hållbart för alla parter.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että meillä on tasapaino luonnon ja liiketoiminnan välillä. Tässä nyt säädetään sillä tavalla, että voidaan harjoittaa metsätaloutta ja myös samanaikaisesti suojellaan ainakin minun mielestäni riittävin määrin linnustoa. Valiokunnassa sitten nähdään, miten tämä voi vaikuttaa tulevaisuudessa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

14.14 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Norrbackin hyvästä puheenvuorosta on helppo jatkaa, sillä kyllähän valiokunnan täytyy arvioida asiantuntijoita kuultuaan, mitä tämä aiheuttaa todellisuudessa ja käytännössä, kuten edustaja Kalmari mainitsi, puunkuljetusten ja muun suhteen niillä alueilla, joilla sitten täytyy noudattaa erityistä huolellisuutta.

Nämä tahallisuus ja huolellisuus ovat nyt vastinpareja. Hakkuita voidaan toteuttaa tämänkin hallituksen esityksen jälkeen, mikä on tärkeä huomio, mutta sitten täytyy huolehtia siitä, että huolella katsotaan, että ei rikota lintudirektiiviä eikä Euroopan unionin tuomioistuimen Viron takia tekemää tulkintaa. Se on tärkeää huomata, mutta me emme saa Suomessa ajautua sellaiseen politiikkaan, että aina kun joku on uhattuna, niin kielletään kaikki, vaan enemmän, kuten edustaja Norrback sanoi, haetaan sitä tasapainoa, tässä tapauksessa lintujen suojelun, pesintäaikaisen suojelun ja hakkuiden kanssa. Ja tämä hallituksen esitys noudattaa sitä, joskin me valiokunnassa katsomme vielä näitä yksityiskohtia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

14.15 **Eerikki Viljanen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos suunnitellaan rajoituksia metsien käyttöön, metsätalouteen, vaikkakin ympäristöllisistä tai luonnonsuojelullisista syistä, on niistä selkeintä säätää metsälaissa. Näin metsälaki muodostaa selkeän sääntelykehikon kaikelle metsissä tapahtuvalle taloudelliselle toiminnalle ja monipuoliselle hyödyntämiselle, ja näin toimimalla velvoitteiden valvonta

pystytään organisoimaan selkeästi ja kustannustehokkaasti Metsäkeskuksen toimesta muun metsälain valvonnan yhteyteen.

Mutta kysyisin arvon ministeriltä tämän paketin sisällöstä: onhan nyt niin, että tässä kirjatut rajoitukset koskevat nimenomaan hakkuita ja päätehakkuita, mutta rajoitukset eivät tule koskemaan muita metsänhoidollisia toimenpiteitä, mitä metsissä saatetaan pesimäaikana tehdä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

14.17 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä meillä on semmoinen käsite kuin ”omaisuudensuoja”, mutta yhtä lailla perustuslaissa varmistetaan luonnon monimuotoisuuden säilyminen, ja siitä vastuu kuuluu myös meille eduskunnalle. 100 000 pesää tuhoutuu kesäaikaisten hakkuiden seurauksena, jopa puoli miljoonaa pikkulintua tai linnunpoikasta kuolee. Samaan aikaan kun monen lintulajin kannat ovat romahtaneet, niin kesäaikaisten hakkuiden pinta-ala on melkein tuplaantunut. Eli kyllä tässä on ihan selkeästi parantamisen varaa. Nyt tämä esitys tuo pienen parannuksen, mutta parempi olisi niin, että me kiellettäisiin kaikista metsistä nämä kesäaikaiset hakkuut, kuten tämän lintudirektiivin tavoitetta tulee tulkita.

Täytyy myös muistaa, että tämä kesäaikaisten hakkuiden lopettaminen ei vähentäisi puunmyyntiä näistä metsistä, vaan puunmyynti sitten tapahtuisi muina vuodenaikoina. Hakkuut vain siirtäisivät sen linnuille turvalliseen hetkeen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

14.18 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tasapainoahan tällä esityksellä varmastikin haetaan. Pitää muistaa, että metsäala huomioi jo nyt tällä hetkellä näitä kysymyksiä, mitä tulee lintujen pesintään, ja metsäyhtiöt tehdessään hankintoja katsovat näitä: hakkuita vältetään niissä kohteissa, semmoisissa maastoissa, joissa tätä lintujen pesintää tapahtuu.

Jos kiellettäisiin kaikki, sillä olisi valtava merkitys Suomen kansantalouteen. Se, mitä edustaja Pitko tuolta taisi esittää, että siirretään vain sitten hakkuut toiseen ajankohtaan, ei kyllä tasaisesti tuota silloin puuta Suomen metsäteollisuudelle, ja tämä tuo taas omanlaisensa ongelmat. Suomi elää niin vaikeassa tilanteessa tällä hetkellä, että jollemme me saa tuloja kansantalouteen, niin myöskin nämä luonnonsuojelutoimenpiteet ja kaikki muut hyvät toimenpiteet, mitä tässä maassa on, jäävät tekemättä.

Kysynkin ministeriltä: tuoko tämä laki nyt semmoiset selkeät linjaukset, jotka kuitenkin mahdollistavat metsätalouden käytön myös tulevaisuudessa? [Tuomas Kettunen: Edustaja Savolahan oli asiantuntija!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

14.19 **Janne Jukkola kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kiitän ministeriä asian esittelystä. — Tässä esityksessä on kyse suomalaisen työn ja luonnonsuojelun yhteensovittamisesta. Me kaikki ymmärrämme, että lintujen pesintä on turvattava. Se on oikein ja tärkeää, mutta se on tehtävä järkevästi. Pesimäaikainen sääntely tulee EU:sta, mutta meidän tehtävämme on sovittaa se suomalaisiin olosuhteisiin. Suomen

laajat metsät ja metsätalouden merkitys huoltovarmuudelle vaativat toisenlaista lähestymistapaa kuin tiheään asuttu Keski-Eurooppa. Suomessa tämä ei ole uusi asia. Metsäalan ammattilaiset osaavat jo nyt huomioida pesinnän arjen työssään. Meidän on luotettava tähän osaamiseen.

Valiokuntakäsittelyssä on varmistettava, että ratkaisut eivät lisää epävarmuutta kentällä. Linjamme on oltava selkeä: turvataan luonto järkevästi, luotetaan suomalaiseen ammattitaitoon ja varmistetaan metsätalouden toimintaedellytykset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

14.20 **Vesa Kallio kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa leimikkokoot ovat pieniä, ja niiltä korjattava puusto pitää pystyä tosiaankin kuljettamaan erilaisten maasto- ja maaperäolosuhteiden läpi tienvarteen, josta se kuljetetaan edelleen. Tätä ei ole riittävällä tavalla otettu tässä esityksessä huomioon. Tässä sallittaisiin vain vanhan ajouran käyttö rajoitusaikana ja rajoituskohteilla. Mikäli uutta ajouraa ei saisi missään olosuhteissa tehdä, tarkoittaisi se merkittävän määrän suoraan hakkuurajoitusten ulkopuolelle jäävien kohteiden joutumista käytännössä hakkuurajoitteiden piiriin. Tätä voi verrata harmaaseen suojeluun. Tässä puhuttaisiin harmaasta rajoittamisesta. Tällainen harmaa rajoittaminen vaikeuttaisi puun tasaista saatavuutta ja asettaisi myös metsänomistajat epätasa-arvoiseen asemaan. Rajoitteista kärsisivät myös ne, joita rajoitukset eivät suoraan koske. On myös hyvä ottaa huomioon, että esimerkiksi FSC-sertifioinnissa uuden uran tekeminen on mahdollista pesintäaikana. Voisiko tätä käyttää vertailukohtana tätä asiaa käsiteltäessä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Mikkonen, olkaa hyvä.

14.21 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän lainsäädännön tarkoituksena on todellakin selkeyttää ja tuoda tuo EU:n tuomioistuimen päätös käytäntöön. Mutta valitettavasti tässä taitaa käydä nyt taas niin, että tämä lainsäädäntö, mitä esitetään, jää EU-lainsäädännön vastaiseksi, koska tuossa tuomioistuimen päätöksessähän hyvin selkeästi todetaan, että yksittäisenkin linnun, munan tai pesän vahingoittaminen on lintudirektiivin vastaista myös silloin, kun se ei ole se toiminnan varsinainen tarkoitus vaan se saattaa syntyä metsän hakkuiden osalta.

Pidän tätä lakiesitystä sellaisena, että siinä on myös monia muita hankalia kohtia. Esimerkiksi sitä arviointivelvoitetta, mikä metsänomistajille asetetaan, ei ole selkeästi määritetty, ei myöskään näitä ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Metsänomistajan oikeusturvan kannalta tämä lainsäädäntö jää hyvin epämääräiseksi. Tässä on paljon myös yksittäisiä kohtia, mitä tulisi muuttaa, jos ajatellaan, että tällä paremmin vastattaisiin tähän lintudirektiiviin, mutta tietysti kaikkein selkeintä olisi, jos [Puhemies koputtaa] nämä pesimäaikaiset hakkuut kiellettäisiin kokonaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.22 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Essayahille esittelystä. — EU:sta tulevaa lainsäädäntöä, jota nyt sitten kansalliseen

lainsäädäntöön tuodaan, ja tarvitaan varmasti selkeät pelisäännöt lintujen pesintäaikaisille hakkuille, eli turvataan pesintärauhaa.

Niin kuin tässä edellä tuotiin esille, on haettu varmasti tasapainoa tälle kokonaisuudelle. Jos olen oikein ymmärtänyt, niin metsäyhtiöt itse asiassa sertifikaattien kautta ovat tällä tavalla jo toimineet tälläkin hetkellä, eli tämä ei ole mitenkään dramaattinen muutos siihen, miten vastuulliset metsäyhtiöt ovat hakkuitaan tehneet. Suomessa metsiä on hoidettu hyvin ja vastuullisesti pitkään, ja on tärkeää, että varmistamme linnuille myös elintilaa ja pesintätilaa. Tässä on esimerkiksi tuotu esille hömötiainen, joka on isolta osin meidän metsistä kadonnut, ja on tärkeää, että huolehditaan, että näillekin pienille kavereille jää paikkoja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

14.24 **Tuomas Kettunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Tässä on ollut mukava kuunnella hyviä puheenvuoroja, ja kyllähän se yhteenveto tästä on, että tasapainoa haetaan tämän lain myötä, mutta olen vähän samoilla ajatuksilla kuin edustaja Aittakumpu, että jos EU:n suunnalta tulee tämmöisiä esityksiä, niin kyllä se kannattaa sitten meillä kansallisessa päätöksenteossa katsoa niin, että niin se luonto voittaa kuin myös metsänomistaja voittaa.

Tänä päivänä suomalainen metsänomistaja on luonnon ystävä. Tässä tulee vähän semmoista kuvaa, kun vihreät ja vasemmistoliitto ovat nyt puheenvuoroissaan esittäneet, että kaikki hakkuut pitäisi kesäaikana, pesimäaikana, lakkauttaa, mutta ei mentäisi sinne äärilaitaan eikä sinne toiseenkaan äärilaitaan, vaan etsittäisiin se kultainen keskitie.

Edustaja Kallio tuossa jo minunkin kysymykseni toi esille, mutta tuon sen vähän toisesta näkökulmasta: Elikkä nyt näissä lausuntopalautteissa on tullut esille tämä tarve uusien ajourien tekemisestä myös pesimäaikaisten rajoitusalueitten läpi. Elikkä jos niitä nyt rajoitetaan, niin tämä aiheuttaa kustannusta. Onko tähän tulossa sitten muutosta, vai kuinka tässä käy?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

14.25 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tämän esityksen vahvuus on siinä, että se antaa selkeät säännöt ilman, että metsätaloutta tarpeettomasti vaikeutetaan. Lakiin nostetaan vaatimuksia, joita alan toimijat ovat jo pitkään noudattaneet vapaaehtoisesti. Tällaisia ovat pesimäaikojen huomioiminen, pesäpuiden säästäminen ja toimien varovaisuutta noudattaen tietyissä rehevissä metsissä. Nämä käytännöt ovat ammattilaisille tuttuja. Nyt ne kirjataan lakiin, jotta kaikille toimijoille on selvää, mikä on sallittua. Metsätalous on meille tärkeä, mutta sen tulee mahdollistaa luonnon hyvinvointi ja sovussa eläminen. Tämä esitys suojaa myös päätöksenteon ennakoitavuutta, mikä lisää turvallisuutta. Metsätalouden harjoittajan ei tarvitse pelätä, että normaali työkoneen ääni tai poikkeuksellinen tilanne tulkitaan tahalliseksi rikkomukseksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

14.26 **Riitta Kaarisalo sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos minunkin puolestani ministerille tämän esityksen esittelystä. Tavoite on ilman muuta tärkeä ja laajasti kannatettu, mutta samalla on aivan keskeistä, että maanomistajien oikeudet turvataan ja lainsäädäntö on ennen kaikkea niin selkeä, että jokainen maanomistaja paitsi tietää omat velvoitteensa myös ymmärtää omat oikeutensa. Näissä useissa lausunnoissa on nostettu esille nimenomaan huoli siitä, että esityksen sääntely voi jäädä joissakin tilanteissa tulkinnanvaraiseksi, erityisesti jos maankäyttöä rajoitetaan tai uusia rajoitteita asetetaan. Tämä epäselvä lainsäädäntö voi johtaa erilaisiin käytäntöihin eri puolilla maata, ja tuskin kukaan ajattelee, että tämä on tarkoituksenmukaista maanomistajien saati lintujenkaan kannalta. Kysynkin ministeriltä: onko tämä esityksen mukainen säätely mielestänne riittävän selkeää ja yksiselitteistä, että se turvaa maanomistajien oikeudet yhdenvertaisesti koko maassa, niin että tulkinnanvaraisuus ei johda epävarmuuteen tai kohtuuttomiin tilanteisiin yksittäisille maanomistajille?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.27 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nämä metsien viisaat käyttötaidot, mitkä metsänomistajilla ja erilaisilla neuvontajärjestöillä on ja myös sertifikaatteihin on kirjattu, ovat jo olemassa. Mitään viisastenkiveä ei tarvitse tähän keksiä enää, vaan ne ovat jo olemassa. Elikkä he osaavat. Kaikki nämä metsätoimihenkilöt koulutetaan, kaikki sen tietävät, samoin koneurakoitsijat, sekään ei ole ongelma.

Mutta se, mikä tässä on valtava ongelma, on tämä Euroopan unionin hirvittävä vallanhimo. Nythän ollaan kajoamassa yksityisen omaisuuden suojaan. Tässä ollaan raakasti menossa yksityistä omaisuutta määrittelemään EU:sta. Kuvitteleeko joku vielä tässä salissa, että vain tämä yksi pikkuinen annetaan, olkoon menneeksi — kun ollaan antamassa pieni sormi, se piru vie kyllä koko käden, ihan varmasti vie. Olemmehan nyt joutumassa taas kertaalleen maksamaan lisää Euroopan unioniin, takaamaan toisten velkoja ja ottamaan toisten piikkiin velkaa. Tämä on sitä samaa ketjua, jolla Euroopan unioni lähtee tekemään meidän metsissämme tätä työtä ja valloittaa pikkuhiljaa sen alueen Suomen lainsäädännöstä, mikä ei sille kuulu. Tämä on suoraan liittymissopimuksessa, joten toivon, että ministeri suhtautuu tähän vakavasti ja että tämä myös aikanaan käsitellään perustuslakivaliokunnassa, mikäli tulee kohdalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

14.28 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt kun tässä vihreiden ja vasemmistoliiton puheenvuoroja kuuntelee, niin ilmeisesti Suomella menee liian hyvin, kun on varaa kansantaloutta ajaa näin paljon alas ja pistää koko metsäala seis valtaosaksi vuotta.

Mitä tähän esitykseen tulee, niin harmaa suojelu on aina kaikista pahin, koska se ei kunnioita ensinnäkään sen metsänomistajan oikeuksia eikä sillä myöskään päästä sitten varmastikaan ympäristön kannalta mielekkäisiin lopputuloksiin, joten siinä mielessä on hyvä, että hallitus on tätä nyt säätämässä. Haluan siitä kiittää maa- ja metsätalousministeriä. Mutta kannan kyllä tätä samaa huolta kuin tässä edellisessä puheenvuorossa ja aiemminkin, että onko tässä nyt huomioitu kaikki ne yksityiskohdat,

jotka vaikuttavat metsänomistajan asemaan ja omistajan oikeuksiin käsitellä omaa omaisuuttaan ja hoitaa sitä.

Nyt jos oikein ymmärsin, niin tämä esitys ei ole perustuslakivaliokuntaan tulossa lausunnolle, joten toivonkin, että maa- ja metsätalousvaliokunta nyt suhtautuu tähän sillä tavalla vakavasti, että pohditaan tarkasti nyt näiden oikeuksien tasapaino, kun näitä yksityiskohtia valiokuntakuulemisessa kuullaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Essayah, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

14.30 **Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitoksia myös edustajille hyvistä huomioista.

Todellakin täällä useampi edustaja alleviivasi sitä, että käytännössä metsäsektori nykyisin pitkälti noudattaa nimenomaan nyt näitä lakiin kirjattavia menettelytapoja. Tähän mennessä ne ovat perustuneet ohjeistuksiin, mutta juuri sen takia, että me pystymme varmistamaan omaisuudensuojan, sen, että ei tapahdu esimerkiksi valittamisten kautta tilanteita, joissa meillä hakkuut keskeytyvät, nämä nostetaan sinne lain tasolle. Elikkä tämä on olemassa olevaa. Niin kuin täällä edustaja Hoskonen sanoi, kyllä Suomessa nämä asiat on osattu. Niin onkin, ja sen takia ne nostetaan juuri sellaisinaan nyt sinne. Ei tule mitään uusia säännöksiä, vaan ne hyvät säännökset nostetaan sellaisinaan. Siinä mielessä me voimme sitten varmistaa sen, niin kuin edustaja Eestilä täällä nosti esille, että kun me noudatamme näitä säännöksiä, meillä puuhuolto pelaa. Jos näitä ei tehtäisi, niin sitten olisi hyvin mahdollista, että meillä tulisivat valituskierteet, meillä hakkuut pysähtyisivät, ja siinä mielessä tämäntyyppisiä riskejä meillä ei suomalaisena yhteiskuntana ole varaa myöskään ottaa. Tässä on haettu se tasapaino — edustaja Norrback hyvin sanoi, että on tasapaino haettu — tasapaino luonnon ja sitten toisaalta metsätalouden välillä. Tässä sääntelyssä se on löydetty.

Täällä edustaja Kalmari nosti esille, että miksi metsälain lisäksi luonnonsuojelulaissa on ollut näitä muutoksia. Esimerkiksi luonnonsuojelulaissa juuri ehdotetaan muutettavan sitä, että lintujen tahallista häirintää koskeva kielto ei estä maa- ja metsätaloutta tai rakentamista. Tämä on ollut asia, joka valitettavasti on ollut edellisen hallituksen aikana säädettynä toiseen suuntaan. On tärkeää huomioida, että ei maa- ja metsätalouden harjoittaminen sinällänsä ole sellaista toimintaa, jolla pyritään tarkoituksellisesti esimerkiksi lintujen elämää häiritsemään, vaan se on sitä normaalia rinnakkain elämistä, mitä me ihmiset ja luonto keskenämme toimitamme.

Sitten täällä edustaja Rantanen kysyi näistä kieltoajoista. Ensinnäkin on hyvä huomioida se, että nämä kiellothan koskevat nimenomaisesti sellaisia metsäalueita, joista tiedetään, että pesintää on runsaasti, elikkä hakkuukielto kohdistetaan siis sellaisiin metsiin, joissa voidaan olettaa olevan runsaasti lintuja, ja näissä kohteissa olisi vaikeaa estää lintujen pesien vahingoittamista muilla toimilla. Sitten toisaalta nämä ajankohdat, mitkä tässä ovat, ovat täsmälleen ne samat, mitä tällä hetkellä on siis jo noudatettu.

Sitten ehkä: Täällä olivat edustajat Elo, Kivelä ja Pitko, jotka toivoivat, että tulisi totaalikieltoja hakkuille kesäaikana. Täytyy muistaa se, että lintuja kuolee erittäin runsaasti liikenteessä, lintuja kuolee lentämällä ikkunoihin. [Anne Kalmari: Juuri näin!] Kenellekään ei ole tullut mieleen, että kielletään taloista ikkunat tai kielletään autolla ajaminen sen takia, että lintuja kuolee myöskin liikenteessä, mutta metsätalouteen tässä on kohdistettu nyt katsetta, jolloinka sitten me metsätaloudessa sääntelemme niin, että me

voimme varmistaa sen, että metsätalous pystyy jatkumaan, ja samalla pidämme huolta myöskin siitä, että lintujen pesintä onnistuu pesimäaikana. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.33.

_____

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.55.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä asiakohtaa 3 ja sen käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kallio.

17.56 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kiva, kun eivät ole kaikki lähteneet vielä pois.

Jatkamme keskustelua, joka jäi päivällä kesken, elikkä näistä pesimäaikaisista hakkuista ja niiden rajoittamisesta. Tämän hallituksen esityksen mukaanhan tosiaan lintujen pesintäaikaisia hakkuita rajoitetaan rehevissä ja lehtipuuvaltaisissa kohteissa. Jatkossa nykyiset metsäalan toteuttamat, suurelta osin vapaaehtoiset käytännöt muuttuisivat lakisääteisiksi.

Kyseessä on, niin kuin päivällä tuotiin esille, kuitenkin merkittävä yksityiseen omistusoikeuteen vaikuttava esitys, joka suurelta osin vaikuttaa myös toimeliaisuuteen isossa osassa Suomea. Varsinkin kun itse tulen tuolta itäisestä Suomesta, niin metsätaloudella on äärimmäisen suuri merkitys. Täällä on vähän laitettu vastakkain taloutta ja sitten taas luontoa — edellisessä asiakohdassa puhuttiin meidän pitkästä kulttuurihistoriasta ja muusta, ja jotta me pystytään täällä elämään ja asumaan ja yrittämään ja pärjäämään ja hyvinvointiyhteiskuntaa pitämään yllä, niin meidän on pakko pystyä yhdistämään nämä asiat.

Harva lakiesitys täällä on täydellinen ainakaan opposition mielestä, eikä tämäkään sitä ole. Siksi pari sanaa taustaksi siitä, mistä tässä on käytännön metsätalouden kannalta kyse.

Pesimäaikaa edeltää keväällä käytännössä aina kelirikkokausi, jonka pituus voi vaihdella paljonkin. Se ajoittuu yleensä niin, että nyt kun talvet ovat vähän lyhentyneet, niin maaliskuun lopulta voi mennä tuonne kesäkuun alkuun saakka. Kelirikkohan tarkoittaa sitä, että tien rakenteeseen jäätynyt vesi alkaa sulaa, mutta se ei pääse haihtumaan ja virtaamaan pois riittävän nopeasti. Tämä aiheuttaa sitten sen, että se rakenteessa oleva vesi heikentää sen tien kantavuutta ja voi aiheuttaa varsinkin raskaalla kuljetuksella tien vaurioitumista. Kelirikosta puhutaan usein vain sorateiden ongelmana, mutta se koskettaa entistä useammin myös päällystettyjä teitä. Varsinkin yhdistettynä tähän massiiviseen korjausvelkaan ja ilmastonmuutoksen vaikutuksiin nämä päällystettyjen teiden ongelmat tulevat myös lisääntymään.

Arvoisa rouva puhemies! Kevään kelirikkokaudella hakkuumäärät vähenevät ja tienvarsivarastot pienenevät merkittävästi, mutta puunkorjuu ei kuitenkaan lopu kokonaan, vaan sitä tehdään havupuuvaltaisilla karuilla ja kantavilla leimikoilla. Kun kelirikkokausi

päättyy, tulee hakkuiden päästä vauhtiin niin nopeasti kuin mahdollista. Tällä varmistetaan puun saanti sitä käyttävälle teollisuudelle.

Lisäksi on hyvä ottaa huomioon, että toukokuun alusta lähtien tukkien sinistyminen lyhentää varastointiaikaa merkittävästi. Tämä tarkoittaa, että pesimäaikaa varten ei ole mahdollista kerätä ylimääräistä puuta varastoon. Tästä taas seuraa tilanne, jossa pesimäaikaiset hakkuurajoitteet eivät saa epäsuorasti heikentää rajoitusalueiden ulkopuolisten kohteiden korjuuta. Metsäketjun häiriöttömän toiminnan edellytys on, että puuta pystytään kuljettamaan hakkuurajoitettujen alueiden läpi, jotta korjuut niitä ympäröivillä alueilla on mahdollista toteuttaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

17.59 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Kun puhumme metsistä, puhumme paljon muustakin kuin taloudesta ja luonnosta. Puhumme myös suomalaisen arjen, omistajuuden ja toimintaympäristön turvallisuudesta. Metsät ovat elinkeinoa, työtä ja huoltovarmuutta ja siksi samalla myös kriittinen osa kokonaisturvallisuutta.

Tämän esityksen taustalla on EU-tuomioistuimen ratkaisu, joka tiukensi lintudirektiivin tulkintaa. Suomi ei voi jättää sitä huomioimatta. Jos emme päivitä lakejamme, seurauksena olisi varmastikin oikeustila, joka on epäselvä ja joka voisi pysäyttää hakkuita ja heikentää metsätalouden toimintaa laajasti pesimäaikaan. Se olisi riski sekä taloudelle että alueelliselle turvallisuudelle, koska metsätalouden ennakoitavuus ja sujuvat lupaprosessit ovat välttämättömiä koko maamme toimintakyvylle.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen vahvuus on siinä, että se antaa selkeät säännöt ilman, että metsätaloutta tarpeettomasti vaikeutetaan. Lakiin nostetaan vaatimuksia, joita alan toimijat ovat jo pitkään noudattaneet vapaaehtoisesti. Tällaisia ovat pesimäaikojen huomioiminen, pesäpuiden säästäminen ja toimiminen varovaisuutta noudattaen tietyissä rehevissä metsissä. Nämä käytännöt ovat ammattilaisille tuttuja. Nyt ne kirjataan lakiin, jotta kaikille toimijoille on selvää, mikä on sallittua. Metsätalous on meille tärkeää, mutta sen tulee mahdollistaa luonnon hyvinvointi ja sovussa eläminen.

Tämä esitys suojaa myös päätöksenteon ennakoitavuutta, mikä lisää turvallisuutta. Metsätalouden harjoittajan ei tarvitse pelätä, että normaali työkoneen ääni tai poikkeuksellinen tilanne tulkitaan tahalliseksi rikkomukseksi. Lakiin tehtävät täsmennykset estävät sen, että tavallisesta metsänhoidosta tulisi rikosoikeudellinen riski. Tämä esitys varmistaa, että lintujen pesintää ei häiritä eikä luonnon monimuotoisuus heikkene, mutta ottaa myös huomioon metsätalouden ammattilaisen toiminnan turvallisuuden. Siksi esitys on tasapainoinen ja ennen kaikkea turvallinen ratkaisu.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on siis kyse sekä luonnon turvallisuudesta ja monimuotoisuuden arvostamisesta että ihmisten toimintavarmuudesta. Kun lainsäädäntö on selkeä, metsäkoneenkuljettajat voivat tehdä työtään, investoinnit voivat toteutua ja metsänomistajat voivat hoitaa metsiään ilman pelkoa virheellisistä tulkinnoista. Juuri tällainen sääntely vahvistaa Suomen kokonaisturvallisuutta. Luonnon monimuotoisuus turvataan, ruokaketjun ja metsäteollisuuden toimivuus varmistetaan ja lukuisten metsätalouden työpaikkojen turvallisuus taataan selkeämmin. Siksi kannatan esitystä. Se on selkeyttävä, realistinen ja turvallisuutta vahvistava lakimuutos, joka turvaa sekä luonnon että suomalaisen työn edellytykset. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

18.04 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä hallitus sanoi olevansa se hallitus, joka pystyy vaikuttamaan EU:hun. Tämä hallitus on puolustanut Suomen metsien käyttöä puheissaan, ja hallitusohjelmassakin oli hyvät kirjaukset. Se on puolustanut kestävää metsien käyttöä. Mutta miten on todellisuuden laita? Tänne on päästetty ennallistamisasetusta, tänne on päästetty metsäkatoasetusta ja nyt viimeksi tämä metsälain muutos ja luonnonsuojelulain muutos, joissa vaaditaan pesintärauhan aikaisten hakkuitten kieltämistä lehtipuuvaltaisissa, lehtomaisissa metsissä.

Sinänsä tämä lakiesitys on kohtuullinen, mutta jos mennään tähän periaatteelliseen kysymykseen — siihen, että omistat metsää, jonka käyttöä tullaan ylhäältäpäin EU:n sanelemana ohjaamaan — niin täytyy sanoa, että siinä ei kyllä omaisuudensuoja toteudu millään lailla. Entäpä jos olisi kyse jostain aivan muusta? Suunnaton määrä lintuja kuolee vaikkapa lemmikkieläinten suuhun — pitäisikö lemmikit kieltää? Niin kuolee myös ikkunoihin — pitäisikö isoikkunaiset rakennukset kieltää? Niin kuolee liikenteessä — pitäisikö autoilu kieltää tai kieltää ainakin niiltä paikoilta, missä eniten on havaittu, että pikkulintuja on liikkeellä?

Suomen metsissä on kautta aikain otettu huomioon siellä asuvat eläimet tai siellä pesivät eläimet, ja niin on myös tehty sertifioituna Suomen metsissä pesinnän osalta. Se on myös otettu huomioon ilman sertifiointiakin ihan käytännön ohjeistuksessa. Mutta nyt kun tämä tulee lakiin, sinne sertifiointiin vaaditaan taas uudet, entistä tiukemmat määräykset, ja lain nojalla tämä toiminta on ehdotonta eikä siitä saa minkäänlaisia lisäkorvauksia, jos ja kun näin toimitaan.

Mielestäni tämä hallitus polkee omaisuudensuojaa raskaalla kädellä, ja sen takia mielestäni tämä esitys on katsottava läpi perustuslakivaliokunnassa omaisuudensuojan näkökulmasta. Esitänkin, että tämä laki sinne viedään.

Vaikka totesin, että tämä laki on yritetty ikään kuin kohtuullisena valmistella — ei ole sentään seisautettu koko Suomen metsäsektorin toimintaa pesimäaikana — niin siitä huolimatta laki vaatii vielä hiomista niiltäkin osilta, jos sitä ylipäätään tällaisena viedään eteenpäin, että voidaan turvata esimerkiksi kuljetukset niittenkin alueitten läpi, jos se on tarpeenmukaista, joille tämä hakkuurauha todellisuudessa määrätään. Myöskin erilaisten metsätyyppien selkeytys on tarkistettava valiokunnassa, ja linnustoa koskeva tieto on saatava jo hyvissä ajoin suunnittelun aikana. Ei voi olla niin, että omistajan oikeusturva ei toteudu tältäkään osin. Tulemme käymään valiokunnassa tämän tarkasti ja huolella läpi.

Joka tapauksessa olisin suonut tältä hallitukselta, että se toteuttaa sitä, mitä se puhuu, ja vaikuttaa EU:hun niin, että tällaisia lakiesityksiä toinen toisensa jälkeen ei tulisi. Metsäsektori tuo 20 prosenttia meidän vientituloistamme, ja se on miljardiluokan kysymys, jos pistämme sille kapuloita rattaisiin.

Täytyy muistaa, että keväällä on vielä toinenkin asia, mikä vaikeuttaa hakkuita. Se on kelirikon aika, ja vaikka osin nämä saattavat olla samaan aikaan, niin aina näinkään ei ole. Siksikin voi olla, että puunsaanti tietyiltä osin vaarantuu.

Arvoisa herra puhemies! Vielä kerran toivon, että tämä laki menee perustuslakivaliokuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

18.09 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Kuten tässä hallituksen esityksessä lukee, tämä lintudirektiivi tosiaan velvoittaa Suomea toteuttamaan suojelujärjestelmän luomiseksi nämä tarvittavat toimenpiteet, joilla sitten kielletään muun muassa lintujen tahallinen häirintä erityisesti lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana silloin, kun se vaikuttaa merkittävästi tämän direktiivin tavoitteisiin. Nyt tämä EU-tuomioistuimen ratkaisu tosiaan täsmentää tätä tulkintaa, ja tämän tulkinnan myötä meidän pitää nyt sitten täsmentää meidän kansallista sääntelyämme.

Tässä tavoitteena on ollut laittaa metsän hakkuut jatkossa lintudirektiivin vaatimusten mukaisiksi. Tämähän on erittäin hyvä tavoite, ja tämä olisi pitänytkin tehdä kunnolla. Nyt kuitenkin hallitus on tehnyt esityksen, jossa nämä metsänkäytölle säädetyt velvoitteet linnuston suojelemiseksi eivät ole riittäviä lintujen tosiasialliseksi suojelemiseksi. Toisin sanoen hallitus esittää sellaisia velvoitteita, joiden toteuttaminen ei takaa sitä, ettei metsänkäytöstä aiheudu haittaa linnustolle.

Kuten sanoin debatissa aiemmin, tässä esityksessä ei tästä syystä tule säätää, että näiden edellä mainittujen ehtojen täyttyessä metsänkäyttöä ei määritelmän mukaisesti voitaisi pitää luonnonsuojelulain mukaisena kiellettynä tahallisena tekona, kuten tässä esityksessä nyt on. Tässä esityksessä asetetut ehdot ovat ihan liian epämääräiset tätä tavoitetta varten. Tällainen linjaus olisi tämän direktiivin tavoitteiden vastainen, minkä ei siis pitäisi tässä kohtaa nyt olla mahdollista. Itse ajattelen tosiaan, että paras tapa olisi kieltää hakkuut kokonaan lintujen pesimäaikana. Näin sitten varmasti suojeltaisiin lintuja tämän direktiivin mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Nyt kun tässä on metsälaki käsittelyssä, niin ajattelen, että meillä olisi päivitystarpeita monilta muiltakin osin, jotta me saataisiin metsänkäytöstä aidosti kestävää ja jotta metsäekosysteemit saataisiin suojeltua. Olemme huomanneet, että nämä vapaaehtoisuuteen perustuvat järjestelmät eivät riitä. Meillä luontokato etenee, metsäluontotyyppien ja lajistojen uhanalaistumiskehitys jatkuu, ja monen metsäluontotyypin pinta-ala on pienentynyt merkittävästi. Eli tarvetta olisi päivittää metsälakia, koska metsät ovat lajimääräisesti kaikkein tärkein elinympäristö niin elinvoimaisille kuin uhanalaisillekin lajeille.

Me ollaan tehty näitä esityksiä, mitkä liittyvät esimerkiksi siihen, että palautettaisiin puuston järeyttä ja ikää koskevat vähimmäisvaatimukset ja velvoitteita suojavyöhykkeiden perustamiseksi hakkuista säästettäville lahopuille ja niin edespäin. Eli toivoisin, että nyt tehtäisiin tässä samaan aikaan sellaisia tekoja, jotka ovat ehdottoman tarpeellisia. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola on poissa. — Edustaja Krista Mikkonen, olkaa hyvä.

18.13 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Todellakin näiden käsittelyssä olevien lakimuutosten tarkoituksena on selkeyttää ja täsmentää kansallista sääntelyä erityisesti liittyen pesintäaikaisiin metsänhakkuisiin. Tämän sääntelyn taustalla on EU:n tuomioistuimen ratkaisu, jossa tuomioistuin täsmensi EU:n lintudirektiivin tulkintaa. Mutta aivan kuten tästä lausuntopalautteesta voimme lukea, niin useat tahot toteavat, että EU-tuomioistuimen Voore Mets -ratkaisussa kielletään yksiselitteisesti kaikki hakkuut lintujen pesimäaikaan lintudirektiivin vastaisina, ja tähän nähden nämä ehdotetut muutokset metsälakiin eivät ole lintudirektiivin mukaisia.

No, mitä tähän metsälakiin sitten ehdotetaan? Siihen ehdotetaan uutta 10 c §:ää.

Sen ensimmäisen momentin mukaan ennen puunkorjuuta metsänhakkaajan tulee arvioida käsittelyalueen linnusto ja on tehtävä ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, joilla estetään haitat uhanalaisten ja harvalukuisten lintulajien lisääntymiselle tai muunlaiset haitat niille. Tämän momentin ongelma on, että ensinnäkin tämä arviointivelvoitteen asettaminen metsänomistajalle tai metsänhakkaajalle on oikeusturvan näkökulmasta melko kohtuuton, sillä tässä lainsäädännössä ei kerrota, miten tämä arviointi tulisi toteuttaa. Vaatii aikamoista asiantuntemusta arvioida, mitkä vaikutukset hakkuulla on pesintään, koska niitä pesiäkin on varsin vaikea havaita siellä luonnossa, jollei ole kokenut lintuasiantuntija. Toisekseen tässä lainsäädännössä ei kerrota lainkaan, mitä nämä ennaltaehkäisevät toimet ovat ja mitä niillä tarkoitetaan. Myös tämän lainkohdan valvonta ja tämän arviointivelvoitteen toteuttamisen dokumentointi jäävät varsin heikoiksi, ja siinä mielessä herää kysymys, miten tätä nyt ensinnäkin edes aiotaan toteuttaa ja miten sitä pystytään valvomaan.

Tässä toisessa momentissa sitten kielletään puunkorjuu rehevissä lehtipuuvaltaisissa metsissä, korvissa ja rantametsissä pohjoisessa Suomessa 1.5.—31.7. ja muualla Suomessa 15.4.—15.7. Tämähän on sinänsä hyvin selkeä rajoite, ja se on hyvä, mutta valitettavasti nämä esitetyt rajoitukset ovat siltä osin riittämättömiä, että tässä on otettu vain hyvin harvat metsätyypit mukaan ja itse asiassa näiden ulkopuolelle jää paljon enemmän pesiä kuin mitä nyt suojan piiriin tällä rajoituksella pääsee. Siksi olisikin ihan välttämätöntä, että näitä luontotyyppejä lisättäisiin merkittävästi, jos sitten hakkuita ei kokonaan kielletä tässä esitettynä aikana, mikä olisi tietysti se kaikkein paras ratkaisu. Vähintäänkin tähän pitäisi lisätä rehevät sekapuustoiset metsät, kuten tuoreet ja lehtomaiset sekametsät, ja myös nämä FSC-sertifikaatin mukaiset rajoitukset, kuten kansainvälisesti, kansallisesti ja maakunnallisesti tärkeät lintualueet ja -kosteikkojen läheisyydet. Maakotkan, merikotkan, sääksen, kanahaukan, hiirihaukan ja mehiläishaukan pesien läheisyydessä toteutettavat hakkuut tulisi kieltää, samoin kuin tiedossa olevilla metson soidinpaikoilla ei pitäisi tehdä hakkuita näinä aikoina.

Sitten tässä kolmannessa momentissa todetaan, että pesintäaikana olisi säästettävä edellisen puusukupolven isot haavat, kolopuut sekä pysty- ja maalahopuut. No, tämä on tietysti sinänsä hyvä, että nämä säästetään, mutta nämä pitäisi säästää aina, ei ainoastaan pesintäaikaisissa hakkuissa, koska tiedämme, että ne ovat tietysti monimuotoisuuden kannalta merkittäviä, mutta tiedämme myös, että esimerkiksi kolopuut ja isot haavat ovat nimenomaisesti niitä pesintäpaikkoja, joita linnut vuodesta toiseen käyttävät pesinään.

Hallituksen ajatus ilmeisesti on, että nämä metsälain vaatimukset arvioinnista ja ennaltaehkäisevistä toimista poistaisivat sen teon tahallisuuden. Kuitenkin EU:n tuomioistuimen Voore Mets -tuomiossa on nimenomaisesti tarkennettu tämän tahallisuuden koskevan myös sellaista toimintaa, jossa hyväksytään kielletyn seuraamuksen mahdollisuus — eli tässä lintudirektiivin kyseessä ollessa lintujen pyydystämisen, tappamisen ja häirinnän taikka niiden pesien ja munien tuhoamisen ja vahingoittamisen mahdollisuus, siis jo se, että siihen on mahdollisuus, vaikka se ei olisi toiminnan tarkoitus. Tämä mahdollisuushan metsähakkuita tehdessä pesimäaikoina on aina läsnä.

Tässä esityksessä ongelmallisia ovat myös nämä muutokset, mitä halutaan tehdä luonnonsuojelulakiin, sillä tämän luonnostellun metsälain uuden 10 c §:n 4 momentin mukaan metsän hoitamisen ja käyttämisen yhteydessä tapahtuvaa lintulajin yksilön

tappamista tai häiritsemistä taikka lintujen pesien ja munien vahingoittamista ei pidettäisi luonnonsuojelulain 70 §:ssä tarkoitettuna tahallisena tekona, jos metsän hoitamisen ja käyttämisen yhteydessä on noudatettu tuon metsälain 10 c §:n aikaisempia momentteja. Tällaista viittausta lakiinhan ei ole mahdollista tehdä, koska sillä kavennettaisiin tosiasiallisesti luonnonsuojelulain mainitussa pykälässä lintudirektiivin velvoitteiden toimeenpanoa. Lisäksi viittaus olisi sisällöllisesti harhaanjohtava, koska tällä luonnostellulla säännöksellä ei voitaisi varmistua siitä, että metsänhoidossa ei EU-tuomioistuimen Voore Mets -ratkaisussa edellytetyllä tavalla tahallisesti tapettaisi lintuja tai tuhottaisi pesiä.

Niin ikään myöskään tämä muutosesitys luonnonsuojelulain 82 §:ään ei ole kannatettava, sillä sen esityksen mukainen häirintäkielto ei jatkossa koskisi pääasiassa muita kuin harvalukuisia ja uhanalaisia lintulajeja siltä osin kuin häirintä aiheutuisi maa- ja metsätalouden sivuvaikutuksena. Tämähän on selkeä löyhennys nykyiseen lainsäädäntöön, ja se on myös hyvin vaikeaselkoinen. On hankala arvioida, milloin tällaista häirintää tapahtuisi. Siltä osin näyttää siltä, että tämän lain kohdalla on taas tapahtumassa se, että tänne saliin tuodaan lakiesitys, jonka voi olettaa olevan EU:n lainsäädännön vastainen, ja jos arvata saa, niin luulen, että tästäkin lainsäädännöstä varmasti tullaan vielä valittamaan, jos tämä tällaisenaan aiotaan laittaa täytäntöön.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko poissa. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

18.20 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tänään on ollut useita aiheita, missä on hyvin demokratia näkynyt. On erilaisia näkemyksiä, ja niitä on tuotu täällä esille. Tämä metsien hakkuu on semmoinen, että se on sekä tunteita herättävää että siinä on myös sitten se pragmaattinen puoli.

Itse tulen Etelä-Savosta, itäisestä Suomesta. Etelä-Savo on Suomen maaseutuvaltaisin maakunta, ja meillä metsien kantorahatulot ovat siellä tainneet parhaimmillaan olla yli 300 miljardia... — ei miljardia nyt sentään, täällä salissa meinaa nollat mennä helposti sekaisin — 300 miljoonaa euroa. Yleensä silloin, kun puun hinta on hyvä, hakkuita on enempi, ja sitten kun puun hinta on huono, hakataan vähemmän. Etelä-Savon maakunta on myös semmoinen, missä toimeentulomahdollisuudet ovat aika niukat, ja myös ikärakenteessa tämmöinen harmaa siirtymä on siellä aika voimakas, elikkä tässä on tämä taloudellinen puoli hyvin merkittävä. En tällä missään nimessä halua vähätellä tätä ympäristö- ja luontopuolta, mutta kuten aiemmassa puheenvuorossani sanoin, meidän on pakko pystyä yhdistämään nämä, niin että meillä on elämisen ja yrittämisen, asumisen edellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Suomessa leimikkokoot ovat pieniä, ja niiltä korjattava puusto pitää pystyä kuljettamaan erilaisten maasto- ja maaperäolosuhteiden läpi tienvarteen, josta se kuljetetaan edelleen jalostettavaksi. Tätä ei ole otettu hallituksen esityksessä riittävästi huomioon. Esityksessä sallittaisiin vain vanhan ajouran käyttö rajoitusaikana ja rajoituskohteilla. Mikäli uutta ajouraa ei saisi missään olosuhteissa tehdä, tarkoittaisi se merkittävän määrän suoraan hakkuurajoitusten ulkopuolelle jääviä kohteita joutumista käytännössä hakkuurajoitusten piiriin. Tätä voidaan verrata niin sanottuun harmaaseen suojeluun, mutta tässä tapauksessa se olisi harmaata rajoittamista. Tällainen harmaa rajoittaminen vaikeuttaisi puun tasaista saatavuutta ja asettaisi myös metsänomistajat epätasa-arvoiseen asemaan. Rajoitteista kärsisivät myös ne, joita rajoitukset eivät suoraan

koske. On myös hyvä ottaa huomioon, että esimerkiksi FSC-sertifioinnissa uuden uran tekeminen on mahdollista pesintäaikana.

Arvoisa puhemies! Vaikka rehevien, lehtipuuvaltaisten metsien, korpien sekä rantametsien osuus on pesimäaikaisissa hakkuissa sinänsä vähäinen, on näiltä rajoitusalueita ympäröiviltä alueilta saatava korjattua puuta, ja se pitää pystyä kuljettamaan rajoitusalueiden läpi. Hallituksen esityksen kirjaus olemassa olevien urien hyödyntämisestä ei vielä ratkaise tätä ongelmaa, sillä näiden urien käyttö ei useinkaan ole mahdollista. Tämä johtuu siitä, että olemassa oleva uraverkosto ei aina ole oikeansuuntainen ja nuoremmista metsistä se voi puuttua käytännössä kokonaan. Erityisen haasteellisia ovat tien suuntaisesti perustetut koivikot sekä pitkiä mutta kapeita tiloja jakavat lehtipuuvaltaiset kuviot. Lisäksi korvet pilkkovat käsittelyalueita erityisesti Länsi- ja Pohjois-Suomessa, ja myös saarihakkuiden edellytys on usein rantautuminen rantametsän läpi.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että tämä lakiesitys saadaan nopeasti käsiteltyä ja voimaan pian, jotta toimijoilla on varmuus noudatettavista velvoitteista. Se edellyttää kuitenkin valiokuntakäsittelyssä esille tuotuja tarkennuksia. On myös syytä tarkastella tämän esityksen perustuslainmukaisuutta. Maanomistajien oikeuden rajoittaminen ei ole pieni asia, ei periaatteellisesti eikä taloudellisesti. Sen vuoksi kannatan edustaja Kalmarin tekemää esitystä tämän lähettämisestä perustuslakivaliokuntaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.24 **Lauri Lyly sd:** hyvä. Arvoisa puhemies! Tässä ovat todella merkittävät asiat nyt vastakkain, kun tätä keskusteluakin kuuntelee ja kun meillä puhutaan talousmetsien hyödyntämisestä ja luonnonsuojelusta pesimäaikana. Nämä molemmat tekijät ovat fundamentteja tietyllä tavalla, ja nyt näitten yhteensovittamisesta tässä pitäisi olla kyse.

EU-direktiivi tuo tähän nyt meille pakon keskustella tästä asiasta ja laittaa ne rajat, missä kohtaa on järkevää toteuttaa niitä. Direktiivi antaa meille aika paljonkin ohjeita siitä. Mutta ennen kaikkea, kun tähän tutustuin, niin lausuntopalautteissa on yllättävän paljon näkemyseroja, ja ihan fundamentaalisista kysymyksistä, kun katsoo täällä näin.

Täällä arvioidaan, että eniten kritiikkiä sai linnuston arviointivelvoite — jossa katsotaan, kuinka paljon niitä on, kuinka se arviointi tehdään — ja puunkorjuun pitkäaikaiset rajoitusalueet, kuinka laajoja ne ovat ja mihin asioihin siinä vaikutetaan. Pesimäaikana säästettävien rakennepiirteiden turvaamista ja maankäytön ilmoituksiin liitettävää pesimäaikaisten hakkuiden ilmoitusvelvollisuutta pidettiin tarpeellisena, mutta hallinnollisesta taakasta siinäkin taas todetaan. Mutta erityisen iso näkemysero tulee täällä luonnonsuojelulain 82 §:n yleispoikkeussäännöstä koskevasta muutoksesta, jossa Metsälä kannatti ja luonnonsuojelujärjestöt ja tutkijat vastustivat. Siellä on isoja näkemyseroja, joita tässä on nyt käsiteltävänä.

Toivonkin, että nyt kun tätä käsittelyä täällä meillä talossa tehdään eri valiokunnissa, niin on tämä mahdollisuus, että me voidaan metsiä hyödyntää mutta säästetään luontoa. Tämähän ei ole ainutkertaista, onhan meillä näitä erilaisia luontorajoitteita olemassa, joista ehkä kaikkein tunnetuin on saimaannorppa, joka on suojeltu hyvin tarkasti ja niin poispäin. Siinäkin on tietynlainen taloudellinen rajoite olemassa niille kalastajille, mutta silti halutaan, että tämmöisiä tehdään. Kyllä luonto on monella tavalla ainutkertainen, ja nyt tämä tasapainotus pitää tässä valiokuntakäsittelyssä saada sellaiseksi, että tämä voi

toteutua direktiivin mukaisena mutta myöskin niin, että me pystytään näitä molempia elementtejä hyödyntämään: sitä taloudellista puolta ja luontoarvoja. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

18.27 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Suomessa on kautta aikain hoidettu metsiä niin, että ne pysyvät hyvässä kunnossa seuraaville sukupolville. On otettu huomioon niin linnusto kuin muukin eläimistö. Siksi on täysin käsittämätöntä, että ne maat, jotka ovat omat metsänsä tuhonneet, tulevat meille kertomaan, miten meidän pitää metsiä hoitaa.

Keskisuomalaiset metsänomistajat saavat kantorahatuloja noin 230 miljoonaa euroa vuosittain, ja metsäsektorin tuotos vuodessa on 2,3 miljardia. Se työllistää 5 900 henkilöä. Näillä verotulo- ja työllistämisrahoilla pidetään monet koulut ja sairaalat pystyssä. Ei ole kyse mistään pikkuasiasta, jos tälle toimintamallille, joka on hyväksi havaittu ja joka ottaa huomioon niin monimuotoisuutta kuin ilmastotekijöitä, tullaan ulkopuolelta kertomaan, miten tämä pitäisi jatkossa tehdä. On siksi hyvä, että hallitus miettii sitä asiaa, että sääntely ei tule liian voimakkaana.

Rehevä metsä, lehto, lehtomainen kangas ja tuore kangas ovat niitä paikkoja, missä suurin osa uhanalaisista lajeista pesii, mutta kylläpä meillä pesii uhanalaisia lajeja täällä kaupunkiympäristössä, ja meillä pesii uhanalaisia lajeja vaikkapa laidunnettavien niittyjen lähistöllä. Samat tahot, jotka tätä lakiesitystä sieltä EU:sta vaativat, ovat tuhoamassa vaikkapa meidän laiduntavien eläinten kotieläintuotannon — vaikkapa edustaja Kivelä, joka Helsingissä päätti, että kotimaisia maitotuotteita ja lihatuotteita pitäisi olla vähemmän eli laiduntavia eläimiä pitäisi olla vähemmän. Uhanalaisista lajeista kolmannes asustaa tämäntyyppisissä elinympäristöissä ja on erittäin vaarassa, mutta silloin ei ollut kiinnostusta siihen, että näitä uhanalaisia lajeja suojeltaisiin.

Mutta vielä tähän lakiesitykseen: Koska tässä on kyse niin fundamentista asiasta, on tärkeää, että tämä tutkitaan perustuslakivaliokunnassa samaan aikaan, kun suomalainen metsäsektori kyllä varmasti tekee parhaansa säilyttääkseen linnuston. Soisin, että kun me säilytämme linnustoa täällä, niin esimerkiksi kottaraisia ei sitten pyydettäisi verkoilla eteläisessä Euroopassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

18.30 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa herra puhemies! Jäi pari huomiota vielä mainitsematta:

Tämähän on vähän semmoinen asia, missä se iso kuva meinaa aina välillä hämärtyä. Meillä on se yli 600 000 metsänomistajaa, ja nyt on lopultakin saatu tutkittua, että tämmöisessä hiljaisessa suojelussa, siis omaehtoisessa suojelussa, on yli miljoona hehtaaria ja nämä, jotka tätä tekevät, metsäalastaan käyttävät melkein kymmenen prosenttia siihen. Se on yksi osa tätä kokonaisuutta. Se ei sinänsä poista tätä, mitä nyt ollaan käsittelemässä.

No, sitten täällä varsinkin päivällä tuli esille se, kuinka nämä kesäaikaiset hakkuut ovat lisääntyneet. No, siihen on varsin luonnollinen selitys: kun talvet ovat muuttuneet, niin silloin kesäaikaisten hakkuiden osuus on kasvanut, kun talviaika on lyhentynyt.

Oikeastaan kolmantena asiana se, että kun itsekin olen ollut metsänomistaja kohta 40 vuotta, olen nähnyt sen, kuinka paljon metsien hoito ja käyttö on muuttunut ja kehittynyt ja

otetaan paljon paremmin huomioon erilaisia asioita, ja kun tulee tutkimustietoa, niin sitten pystytään taas kehittämään sitä eteenpäin. Se toinen puoli, minkä tässä sitten olen myös samana aikana nähnyt, on se, että ei oikeastaan tule semmoista aikaa, etteikö niitä vaatimuksia tule sitten kuitenkin lisää. Kun tämä norppa tässä mainittiin, niin norpan osaltahan oli aikoinaan sellainen, että oli kappalemääräinen tavoite, ja sitten jo ennen kuin nähtiin, että se täyttyy, alkoi keskustelu, että sitä pitää muuttaa, koska se tulee täyteen, ja että mitäs sitten, ja niin siitä tuli prosenttimääräinen tavoite, jolloinka sehän koko ajan kasvaa. Nyt kun täälläkin kerätään nimiä näihin kalastuksen rajoituksiin, niin varsinkin meillä siellä itäisessä Suomessa on vähän semmoinen olo, että me toivottaisiin myös mahdollisuuksia meille eikä pelkkiä rajoitteita, niin että nämä olisivat myös tasapainossa sitten. — Kiitos, ei muuta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

18.32 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Kun täällä nostettiin esille tämä Helsingin kaupungin päätös puolittaa maito- ja lihatuotteiden hankinnat, niin olisin siihen kommentoinut, että se ei tosiaan ollut yksin edustaja Kivelän päätös, vaikka toki mielelläni siitä kunniaa otankin, vaan se oli Helsingin valtuuston enemmistön päätös. Esimerkiksi koko keskustan valtuustoryhmä oli sen esityksen takana. Eli sikäli on tärkeää nostaa esille se, että täällä luodaan aika paljon sellaista vastakkainasettelua, jota sitten toisissa yhteyksissä kyllä voidaan purkaa ja jota ei esiinny, myös keskustan kanssa ja muiden, esimerkiksi oikeistopuolueiden kanssa.

Eihän näitä aloitteita huvikseen tehdä, eikä tätä lintudirektiiviäkään ole huvikseen tehty, vaan nämä yrittävät vastata ongelmaan, ja se ongelma on se, että luontokato etenee, meillä on käsissä kuudes sukupuuttoaalto, me ihmiset olemme täysin riippuvaisia luonnosta ja mitään maataloutta tai metsätaloutta ei voida hoitaa kuolevalla planeetalla, ja uskon, että tekin tiedätte tämän, joten vaikka täällä sanotaan, että muualla on metsät hakattu mutta täällä hoidetaan asiat hyvin, niin emme me hoida niitä asioita tarpeeksi hyvin, koska jos me hoitaisimme ne asiat tarpeeksi hyvin, silloin meillä luonnon monimuotoisuus pysyisi yllä ja tämä uhanalaistumiskehitys olisi pysäytetty ja ilmastokriisissä tehtäisiin oma osamme eli hoidettaisiin tämä nielupolitiikka kunnolla. Kyllä te tiedätte nämä asiat. Meidän tavoite on se, että metsätalous ja ruokajärjestelmä on kestävä ja on planeetan rajoissa, ja se on myös joka ikisen näiltä aloilta elantonsa saavan ihmisen toimeentulon edellytys. Tätä yhteen sovittamista meidän kaikkien on pakko tehdä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

18.34 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Suomen osuus Euroopan tiukasti suojelluista metsistä on jo yli puolet — siis yli puolet koko Euroopan tiukasti suojelluista metsistä. Lontoon luonnonhistoriallisen museon laskema biodiversiteetti-indeksi Suomelle on Euroopan toiseksi paras — eli biodiversiteetti-indeksi Euroopassa Suomen osalta on toiseksi paras. 96 prosentin indeksiluku kertoo, että luonto on monimuotoista ja että ekosysteemit toimivat hyvin. Metsien tila on parantunut 70-luvusta, ja metsänomistajat jättävät tiheikköjä, lahopuita ja suojakaistoja ja suojelevat vapaaehtoisesti yhä isomman osan metsistään. Ei pidä luoda sellaista mielikuvaa, että Suomessa ei osata

hoitaa asioita. Ei pidä luoda siellä Helsingin valtuustossa sellaista mielikuvaa, että sillä ei olisi merkitystä meidän monimuotoisuuteen, jos vähennämme laiduntavia eläimiä.

Keskustelu päättyi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustelun aikana on tehty kannatettu ehdotus asian lähettämisestä myös perustuslakivaliokuntaan lausuntoa varten.

Asian käsittely keskeytettiin.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonmukaisesta tuotannosta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 31/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.34 **Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä esittelystä tulee varsin lyhyt, koska tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi luonnonmukaisesta tuotannosta annetun lain 14 §:n 1 momenttia. Kyseistä valtuutettua tarkastajaa koskeva lainkohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtuutettu tarkastaja voisi tehdä Ruokaviraston tai elinvoimakeskuksen toimeksiannolla viralliseen valvontaan liittyviä tarkastuksia, tutkimuksia tai selvityksiä, kun voimassa olevan lainkohdan mukaan toimeksiannon voi tehdä vain elinvoimakeskus.

Tässä on tosiaankin kysymys sellaisesta lakiin jääneestä lapsuksesta, joka nyt korjataan, tekninen korjaus. Ehdotetulla lailla korjataan todellakin jo vuoden 2026 voimaan tulleen aluehallintouudistuksen yhteydessä lakiin jäänyt lapsusvirhe ja palautettaisiin Ruokavirastolle toimivalta antaa näitä toimeksiantoja valtuutetuille tarkastajille, elikkä sieltä se Ruokavirasto on jäänyt laista pois.

Tämä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan toukokuussa 2026. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

14.35 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tiedustelin valiokunnassa, vaikuttaako tämä tarkastusmaksujen hintaan. Meillähän on periaate, että viranomaismaksut voidaan maksuperustelain mukaan periä asiakkaalta. Tässä lain esittelyssä sinänsä on, ettei tällä ole taloudellisia vaikutuksia. Mutta tähän kysymykseen ei oikeastaan selkeätä vastausta tullut, joten minulla on ministerille vain yksi kysymys tässä

sinänsä pienessä, teknisessä laissa: lupaatteko, että euronkaan lisäystä ei tule vyörytyskustannuksena Ruokavirastolta entisestäänkin liian kalliisiin tarkastusmaksuihin? Ja ehkäpä voitte myöskin kertoa, että onko teillä ajatuksia siitä, miten nämä tarkastusmaksut voisivat kohtuullistua tulevaisuudessa. Se ei toki ihan tähän lainsäädäntöön kuulu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.36 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies, arvoisa ministeri! Tässä on esimerkki taas siitä, että maanviljelijöitä suoraan sanoen orjuutetaan erilaisilla valtavilla hallinnollisilla säännöillä. Luomuviljelijät ovat tämän orjuutuksen aatelia. Heille tehdään jatkuvasti tarkastuksia. Onnettominta siinä on se, että sitten kun viranomainen tulee tarkistamaan — vaikka keksii jonkun aiheen, kyllä ihmisellä on vilkas mielikuvitus, kyllä se jonkun aiheen keksii aina — lasku tulee perässä tarkastuksesta, vaikka se on aivan turhaa.

Nyt, hyvät kansanedustajat, on otettava tämä asia eduskunnassa vakavasti. Meidän maataloustuotannon tilanne on tällä hetkellä se, että tiloja lopettaa kiihtyvällä vauhdilla. Maailma on menossa semmoista tilannetta kohti, että mehän emme voi puhua tässä maassa, että meillä huoltovarmuus olisi kunnossa. Ruuantuotanto ei riitä tämän kansakunnan ruokkimiseen, jos nyt vaikka ensi yönä jotakin tapahtuu. En toivo mitään pahaa kenellekään enkä sotaa varsinkaan. Meidän pitää havahtua tässä talossa tämän älyttömän byrokratian purkamiseen, ei tällaiseen kasvattamiseen, mitä tässäkin nyt tehdään. Toivon, että ministeri ottaa tämän vakavasti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

14.37 **Eerikki Viljanen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä muutosesitys on hyvin yksinkertainen. Tämä ei kummuta suurta keskustelua, mutta aivan kuten edustaja Kalmari, kun ministeri on paikalla, haluaisin kysyä ministeriltä ja tämän saman kysymyksen kuin edustaja Kalmari: onhan niin, että luomutuotannon kustannukset viljelijöille eivät tule nousemaan tämänkään muutoksen johdosta?

Kustannuskehityshän on ollut todella raju. Luomutilat joutuvat vuosittain valvontoihin. Jos on kotieläimiä, valvontoja on yleensä kaksi, jotka viljelijä maksaa. Jos ja kun on perinpohjainen valvonta, niin kun valvonnoistahan maksetaan tuntiveloituksen mukaisesti, perinpohjainen valvonta on myös erittäin, erittäin kallis.

Nyt luomutuottajien määrä on laskenut. Toki luomutuotannon suosioon tuotantotapana vaikuttavat markkinatilanne ja tuet, mutta rohkenen sanoa, että kasvanut byrokratia ja kallistuneet valvontakustannukset etenkin pienemmissä tilaluokissa siirtävät tiloja pois luomutuotannosta. Eli eihän tämä missään tapauksessa tule nostamaan tuottajien maksamaa laskua luomuvalvonnasta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Norrback, varsågod.

14.38 **Anders Norrback r:** Tack, ärade talman! Som det har framkommit här är det här en liten teknisk ändring, men jag vill också haka på diskussionen om de här kostnaderna när det gäller övervakningen av ekoproduktionen. Det är ju en certifiering det handlar om. Det

är ju egentligen inte en kontroll, utan det är en certifiering. I många andra länder är det privata certifieringsföretag som utför den här certifieringen. Jag undrar: Skulle det här kunna vara en möjlighet för oss i Finland också att få ner de här kostnaderna? Det har ju visat sig många gånger att den privata sektorn i många fall kan vara effektivare än den statliga.

Arvoisa puhemies! Mietin tässä, olisiko syytä meilläkin miettiä sillä tavalla kuin muualla maailmassa on mietitty, eli että luomusertifiointi olisi yksityistetty. Se ei olisi viranomaistehtävä, vaan siellä olisi kilpailua. Ehkä tällä tavalla saataisiin nämä erittäin kalliit hinnat alaspäin. [Anne Kalmari: Tulevaisuutta!] — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Haluaako ministeri Essayah kommentoida käytyä keskustelua? — Olkaa hyvä, kaksi minuuttia.

14.40 **Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Todellakin tässä lainsäädännössä siis säädetään valtuutetusta tarkastajasta, ei näistä maksuista. Niin kuin täällä edustaja Kalmarikin tiesi kertoa, meillähän tähän maksuasetukseen perustuvat nämä tarkastusmaksut. Itse asiassa edellinen hallitus — tiedoksi myös ministeri tai edustaja Viljaselle — tiedä, vaikka tulevaisuudessa ministeri — vuonna 2021 muutti tämän maksuperusteen, elikkä siihen astihan se oli pinta-alaperusteinen, ja se muutettiin tuntiperusteiseksi. Kyllä jos sitä jälkikäteen miettii, niin monesti etenkin luomun kohdalla tilanne on se, että välttämättä ne pinta-alat eivät ole niin suuria, vaan ennen kaikkea sitten tämä tuntiperusteisuus on ollut se, mikä on aiheuttanut tätä kustannusten nousua.

Nythän tämän hallituksen aikana katsottiin juuri näitä luomun tarkastusmaksuja. Niitä on nyt kohtuullistettu ja katsottu, että siinä ennen kaikkea toteutuisivat se niin sanottu riskiperusteisuus ja sitten toisaalta se, että pienempien tilojen ja muiden vastaavien maksurasitus ei olisi niin suuri. Elikkä haettiin näitten tilojen koon ja tuotantosuuntien mukaista balanssia juuri tämän kohtuullistamisen näkökulmasta, mutta niin kuin tiedätte, maksuasetus sanoo, että viranomaisten toiminnasta pitää periä se kustannus, mikä siitä aiheutuu, elikkä ei voi lähteä ikään kuin alennusmyyntejä sinne tekemään.

Edustaja Hoskoselle tiedoksi, että me nostimme 15 prosentilla luomukorvauksia. Tämä on ollut ehkä yksi kaikkein suurimmista luomukorvausten nostoista, mitä on tapahtunut. Tästä hallitus on saanut paljon kiitosta luomutuottajilta, eli tämä on ollut merkittävä luomukorvausten nosto.

Todellakin, niin kuin tiedätte, luomussa on ollut se tilanne, että luomutuotannosta oltiin tässä hallituskauden alkupuolella luopumassa, ja silloin mietimme, mitä ne toimenpiteet voisivat olla. Kyllä se selkeä viesti oli, että ennen kaikkea nämä korotukset näihin tukitasoihin ja sitten se, jos pystytään sitä byrokratiaa vähentämään. Se, miksi luomua tarkastetaan, johtuu juuri siitä, että luomun pitää ikään kuin pystyä todistamaan, että se on luomua, ja siksi siihen kohdistetaan enemmän tarkastuksia kuin sitten muuhun, tavalliseen tuotantoon. Siitä voisi sanoa, että peruslähtökohtaero johtuu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.42 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kun ministeri on vielä paikalla, niin totean vielä sen, että mehän olemme nähneet sen, mihin tämä kehitys menee. Esimerkiksi Lupa- ja valvontavirasto tuli nyt Tampereelle, valtava Gosplan laadittiin sinne. Sehän menee niin tämä peli, että kun on ensin tehty viranomainen, niin totta kai se viranomainen käyttää kaiken sen toimivallan, mitä sillä ikinä on, ja esittää ministeriöön, että tähän pitää saada maksua lisää. Eihän se valtava virasto pyöri, ellei maksutuloja tule. Tämä on nähty miljoona kertaa. Arvoisa ministeri, toivon ihan suurella, vakavalla sydämelläni — en tarkoita sydämen laajentumaa, muuten hyväkuntoinen mies kuitenkin — että otatte tämän vakavasti, koska olen hyvin, hyvin huolissani suomalaisen maanviljelijän tilanteesta tänä päivänä. Se on lähes ylivoimainen. Nyt jos me näitä erilaisia hallinnollisia kikkailuja teemme ja lähetämme lisälaskuja sinne, niin moni tila joutuu lopettamaan — ei sen takia, että voimat loppuvat, vaan todennäköisesti pankki tulee sanomaan, että tämä lysti loppuu tähän. Ja kun tila loppuu kerran konkurssin tai jonkun muun kautta, se lopettaa myös sitten sen maataloustuotannon, ja silloin tilanne on todella, todella vakava.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

14.43 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Norrbackin esitystä siitä, että luomuvalvonta yksityistettäisiin — ja tarkoituksenmukaistettaisiin, on oma lisäykseni — kannattaa vakavasti tutkia.

Nythän tässä ihan oikeasti on sellainen tilanne, mitä osin edustaja Hoskonen tuossa kuvasi, että siellä virastossa ei ole minkäänlaista perälautaa, mitä kaikkea he tutkivat luomutilalta. Voin kokemuksesta sanoa, että koko luomuvalvonnassa on hyvin paljon asiakirjoja ja valvottavia asioita, millä ei ole mitään merkitystä sen kannalta, että todettaisiin, että tilalla ei ole käytetty kasvinsuojeluaineita tai lannoitteita, jotka eivät sinne luomutuotantoon kuulu, tai muita luomun periaatteita koskevia valvontoja. Siellä on hyvin paljon sellaista sälää, minkä tuottaminen maksaa todella paljon, ja sen läpikäyminen, tuhansien sivujen läpikäyminen, vie ihan kohtuuttomasti aikaa, jolloin vetoaisin siihen, että sitä, mitä valvotaan, mietitään vähän tarkemmin, miten sitä valvotaan. Sitä mietittäisiin vähän tarkemmin ja pohdittaisiin, olisiko yksityinen vaihtoehto, kuten edustaja Norrback tuossa esitti, kaikkien kannalta parempi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi poliisin hallinnosta annetun lain, Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain ja poliisilain 1 luvun 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 16/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Rantanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.46 **Sisäministeri Mari Rantanen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys laeiksi poliisin hallinnosta annetun lain, Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain ja poliisilain 1 luvun 10 §:n muuttamisesta. Arvoisa puhemies, suomeksi sanottuna kysymys on poliisin reservistä.

Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristössä on tapahtunut merkittävä muutos Venäjän hyökättyä Ukrainaan vuonna 2022. Itämeren alueen jännitteet ovat kasvaneet, ja erilaisten hybridiuhkien myötä ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden raja on hämärtynyt. Sisäisen turvallisuuden alueella poliisia tarvitaan entistä useammin.

Lakiesitys sisältää säännökset poliisin reservin perustamisesta ja käyttöönotosta poliisin voimavarojen turvaamiseksi kaikissa tilanteissa: normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa, valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja puolustustilalaissa tarkoitetussa puolustustilassa. Poliisin reservin käyttökynnys olisi erittäin korkea.

Lakiesitys sisältää poliisin reservistä erillisenä kysymyksenä poliisin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kelpoisuusvaatimuksia koskevan muutoksen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys koskee poliisin reservin perustamista ja käyttöönottoa. Lakiehdotuksella ei muuteta poliisin toimivaltuuksia. Kysymys poliisin reservistä on ollut pitkään vireillä, sillä toimintaympäristön jatkuvat muutokset heijastuvat suoraan sisäisen turvallisuuden alueelle. Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden perinteinen jako on poistunut, ja niitä koskevat uhat limittyvät yhä laajemmin yhteen. Niin sanotut hybridiuhat realisoituvat monesti ensivaiheessa sisäisen turvallisuuden viranomaisten sektorilla. Näiden uhkien realisoituessa poliisi on monessa tapauksessa se toimivaltainen viranomainen, joka antaa operatiivisen vasteen ja hoitaa tilanteen pitkittyessä esimerkiksi kohteiden ja alueiden suojauksen ja eristämisen. Poliisin rajalliset voimavarat käyvät kuitenkin riittämättömiksi sellaisissa tilanteissa, joissa esimerkiksi poikkeavan laaja resurssitarve esiintyy samanaikaisesti eri puolilla Suomea tai on luonteeltaan pitkäkestoista.

Hallituksen esityksen lähtökohta eroaa merkittävästi aikaisemmista hankkeista ja esityksistä. Lakiehdotuksen mukaan poliisin reservi muodostuisi poliisialan ammattikorkeakoulututkintoa suorittavista opiskelijoista ja poliisikoulutuksen saaneista henkilöistä, jotka eivät työskentele poliisina. Tähän jälkimmäiseen ryhmään kuuluvat muualla kuin poliisihallinnossa työskentelevät henkilöt, poliisihallinnossa muussa kuin poliisin virassa työskentelevät poliisikoulutuksen saaneet henkilöt sekä eläköityneet poliisit. Poliisin reserviin ilmoittautuminen olisi vapaaehtoista. Reservin koko olisi arviolta 400—500 henkilöä.

Poliisin reservin käyttöönotto on sidottu normaaliolojen vakaviin häiriötilanteisiin, poikkeusoloihin ja puolustustilaan. Käyttöönotto edellyttää, että se on välttämätöntä poliisin voimavarojen turvaamiseksi. Lähtökohtaisesti poliisi pyrkii vastaamaan omin voimavaroin vakaviinkin häiriötilanteisiin. Poliisin resurssi myös riittää normaalioloihin. Mikäli poliisin voimavarat eivät riitä ja Puolustusvoimilta tai Rajavartiolaitokselta saatava

virka-apu ei riittäisi tai olisi saatavilla, poliisin reservi voidaan ottaa käyttöön. Poliisin reservin käyttöönotto on siten viimesijainen keino poliisin voimavarojen turvaamiseksi.

Sisäministeri tekisi päätöksen poliisin reservin käyttöönotosta poliisiylijohtajan esityksestä. Häiriötilanteen päättyessä sisäministeri tekisi päätöksen poliisin reservin käytön päättämisestä.

Poliisin reservin perustaminen ei aiheuta poliisille merkittäviä lisäkustannuksia. Kuluja liittyy muun muassa reservin perustamiseen ja hallinnointiin, koulutukseen ja varustukseen. Valtioneuvosto päättää reservin käyttökuluista normaaliin tapaan osana talousarvio- ja JTS-päätöksentekoa. Samanlainen rahoitusjärjestely on voimassa Rajavartiolaitoksen reservin osalta.

Arvoisa puhemies! Lakiesityksessä määritellään normaaliolojen vakavat häiriötilanteet, kun taas poikkeusolojen ja puolustustilan määritelmät sisältyvät jo lainsäädäntöihin. Tyypillistä normaaliolojen vakaville häiriötilanteille on niiden laaja-alaisuus, vakavuus, poikkeuksellisuus ja uhkan kohdentuminen merkittäviin yhteiskunnallisiin intresseihin, kuten yhteiskunnan kriittisten toimintojen, valtioelinten tai laajojen ihmisjoukkojen turvallisuuden ylläpitoon.

Reservipoliisi tulee osaksi poliisin organisaatiota. Esityksen tarkoituksena on, että reservipoliisi toimisi määräaikaisessa poliisin virkasuhteessa ja virkavastuulla. Poliisiopiskelijat nimitettäisiin aina nuoremman konstaapelin virkasuhteeseen, kun taas poliisin tutkinnon suorittaneen henkilön osalta harkinnassa otetaan huomioon nykyinen osaaminen ja koulutustaso. Tämä tarkoittaa tapauskohtaista harkintaa siitä, osoitetaanko henkilö laajasti itsenäistä harkintavaltaa sisältäviin poliisin tehtäviin ja vai vakinaista poliisia avustaviin tehtäviin.

Reservipoliisin tehtävät olisivat poliisin tehtäviä, ja reservipoliisi voisi käyttää poliisin toimivaltuuksia. Poliisiopiskelijat toimisivat kuitenkin virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetyn poliisimiehen välittömässä valvonnassa ja reaaliaikaisella johdolla. Reservipoliisi olisi siten lähtökohtaisesti käytettävissä kaikkiin poliisilain 1 luvun 1 §:n mukaisiin tehtäviin osaamisensa ja koulutustasonsa mukaisesti. Reservipoliisia kuitenkin käytetään poikkeuksellisissa tilanteissa, eikä reservipoliisi välttämättä tai kaikilta osin sovellu suoraan erityistilanteen edellyttämään tehtävään. Sen vuoksi reservipoliisin nimittämisessä ja käytössä otetaan huomioon reservipoliisin käytettävyys tehtäviin, joista voidaan siirtää vakinaista henkilöstöä erityistilanteen edellyttämiin tehtäviin.

Reservipoliisin koulutus ja osaaminen on erittäin keskeinen osa toimivaa reserviä. Esityksessä on kiinnitetty tähän erityistä huomiota. Poliisiopiskelijoiden vähimmäiskoulutusvaatimusten sisällöstä ja laajuudesta on otettu yksityiskohtaiset säännökset lakiehdotukseen. Ne sisältävät perus- ja ihmisoikeuksia, poliisin tehtäviä ja toimivaltuuksia sekä operatiivisen toiminnan perusteita koskevat kokonaisuudet. Koulutuksen minimitaso on yli kymmenkertainen esimerkiksi vartijoilta edellytettävään koulutukseen nähden. Vähimmäiskoulutus on 45 opintopistettä, mikä merkitsee 1 215 tunnin opintoja.

Poliisiopiskelijat saavat myös reservipoliisina toimiessaan opintoihin sisältyvää harjoittelua vastaavaa työkokemusta, minkä vuoksi reservitehtävissä toimiminen luetaan täysimääräisesti hyväksi osana opintoihin kuuluvaa harjoittelua. On myös tärkeää korostaa, että poliisin reservin voimankäyttökoulutus on tarkasti säädeltyä, ja esityksessä Poliisihallitukselle onkin annettu erityinen vastuu varmistaa osaamisen ajantasaisuus

vuosittain toteutettavan täydennyskoulutuksen ja esitykseen sisältyvien koulutusvaatimusten kautta. Esityksen mukainen poliisin reservi tulee kiinteäksi osaksi poliisiorganisaatiota ja sen valmiuden sääntelymekanismia.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys sisältää poliisin reservistä erillisenä kysymyksenä poliisin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kelpoisuusvaatimuksia koskevan muutoksen. Esityksen tavoitteena on antaa riittävän työkokemuksen ja opiskeluvalmiuden omaaville poliisimiehille mahdollisuus suorittaa poliisialan ylempi ammattikorkeakoulututkinto edellyttämättä heiltä ensin ammattikorkeakoulututkinnon tai korkeakoulututkinnon suorittamista. Tämä sääntely vastaa ammattikorkeakoululain mukaista sääntelyä. Tavoitteena on lyhentää poliisipäällystön tehtäviin valmentavien opintojen suorittamiseen kuluvaa aikaa tinkimättä kuitenkaan poliisialan ammattikorkeakoulututkinnon laajuudesta ja turvata poliisin koulutusresurssin tehokas käyttö ja päällystötehtäviin koulutettujen henkilöiden saatavuus.

Hakukelpoisuuden muutos vapauttaa vuosittain noin 20 henkilötyövuotta koulutuksesta operatiiviseen poliisitoimintaan. Esityksellä on näin välitön yhteys myös poliisin tuottavuusohjelmatyöhön, ja muutoksen voidaan toteutuessaan arvioida tuottavan poliisin operatiiviselle toiminnalle noin yhden miljoonan euron kustannushyödyt.

Arvoisa puhemies! Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin 1.1.2027. Ammattikorkeakoulututkinnon ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kelpoisuusvaatimuksia koskeva muutos tulisi voimaan kuitenkin mahdollisimman pian.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

14.55 **Timo Mehtälä kesk:** Arvoisa puhemies! Käsittelemme nyt lakia, jonka nojalla perustettaisiin niin sanottu reservipoliisi. Ajatushan on ihan hyvä. Tarkoituksena on turvata poliisin voimavarat kaikissa olosuhteissa ja varmistaa, että poliisin ydintehtävät voidaan hoitaa kovankin kuormituksen aikana. Mutta samalla on hämmästyttävää, että yhtä aikaa hallitus aikoo sulkea 21 poliisiasemaa eri puolilla maata. Siis hallitus aikoo sulkea 21 poliisiasemaa eri puolilla maata. Tätä ei voi millään hyväksyä. Tässä ei ole mitään logiikkaa. [Anne Rintamäki: Seiniä ei tarvita!]

Toteutuessaan tämä tarkoittaisi poliisin läsnäolon merkittävää heikentymistä maakuntien Suomessa. Esimerkiksi Haapaveden aseman lakkauttamisen osalta ei ole tehty mitään kunnollista laskelmaa. Etäisyydet kasvavat merkittävästi, samalla myös kustannukset. Nyt kuukausikulut ovat olleet kiinteistön osalta noin 5 000 euroa. On laskettu, että lakkautuksen vuoksi pelkästään päivärahakulut poliiseille kasvavat yli 4 000 eurolla — siis pelkät päivärahakulut. Tähän päälle huomattavat ajoneuvokulut. Vartiointimatkat kasvavat keskimäärin 50 kilometriä. Polttoainekuluja ei ole huomioitu millään tavalla. Haapaveden 11 poliisille varusteineen ei ole tässä vaiheessa mitään sijoituspaikkaa. Ja mitä maksavat uudet tilat? Alueen asukkaiden lupapalvelut siirtyvät kaikkien lupa-asioiden osalta 45—100 kilometrin päähän riippuen siitä, missä kunnassa asukas asuu. Olen siis ihan varma, siis ihan varma, että säästöjä ei synny vaan kustannuksia tulee lisää.

Arvoisa puhemies! Tämä on osa kehitystä, jota muutenkin on tällä kaudella todistettu: Satoja erilaisia valtion palveluja lakkautetaan maakuntien Suomesta. Tämän hallituksen aikana on lakkautettu 240 kappaletta eri toimipisteitä — meidän läheltä mainitakseni

Ylivieskasta suurin Suomen lakkautettavista maanmittauskonttoreista, Oulaskankaan yöpäivystys ja nyt tämä Haapaveden poliisiasema.

Tässä on erittäin johdonmukaisesti kyse pyrkimyksestä viedä maakuntien Suomen elinvoimaa. En voisi olla näistä päätöksistä enempää eri linjoilla. Suomi ei ikinä nouse nykyisestä suosta, jos koko maata ei pidetä mukana. On aito riski, että näillä lyhytnäköisillä säästöillä maakuntakeskukset näivettyvät ja ympäröivä maaseutu autioituu. Tämä on murheellinen kehitys, jolle ei pitäisi antaa yhtään tilaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

14.59 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut perusteellisesti. Venäjän raakalaismainen hyökkäyssota Euroopassa on nostanut esiin sen, miten sisäinen ja ulkoinen turvallisuus kietoutuvat yhteen. Hybridivaikuttaminen, rajahäiriöt, muuttunut rikollisuus sekä äkilliset, vaikeasti ennakoitavat tilanteet ovat usein ensimmäisenä poliisin vastuulla. He toimivat ensimmäisinä silloin, kun tilanne ei vielä ole selvästi sotilaallinen tai valtion rajat ylittävä. Poliisi joutuu tänä päivänä vastaamaan yhtä lailla niin epäselviin drone-havaintoihin kuin nopeasti eskaloituviin sisäisiin häiriöihin sekä moniin tilanteisiin näiden väliltä. Kun nämä häiriöt levittäytyvät samanaikaisesti useisiin tilanteisiin tai jatkuvat pitkään, poliisin nykyresurssit ovat lujalla koetuksella. Tämän koimme jo vuonna 2015 pakolaiskriisissä sekä korona-ajan Uudenmaan sulun aikana. Turvallinen Suomi rakennetaan yhdessä ja riittävin resurssein. Siksi on selvää, että nyt eduskunnalle uudelleen annettu esitys poliisin reservin perustamisesta on odotettu ja tervetullut.

Arvoisa puhemies! Tämän poliisin reserviä koskevan esityksen tarkoitus on turvata poliisin toimintakyky silloin, kun yhteiskunnan turvallisuutta koettelee laaja, poikkeuksellinen ja pitkittynyt häiriö. Esitys ei ole keino korvata poliisin normaaleja resursseja, eikä sitä ole tarkoitettu yhteiskuntamme arkipäivän tarpeisiin. Kyseessä on ennen kaikkea varautumisen toimi, joka on osa kokonaisturvallisuuttamme. Esityksessä ehdotetaan, että reservi perustuu poliisikoulutusta saaneisiin ihmisiin, heihin, jotka ovat saaneet laajan perus- ja ihmisoikeuksia sekä viranomaisen toimivaltuuksia ja operatiivista toimintaa koskevan koulutuksen, olivatpa he opiskelijoita, työelämässä muualla kuin poliisivirassa tai eläkkeellä. Tarkasti rajattu ja osaava reservi vapauttaa kriisin aikana poliisin resursseja sinne, missä niitä silloin tarvitaan, laskematta viranomaistoiminnan luotettavuuden tasoa. Tämä poliisin reservi ei ole varajoukko arkisiin tehtäviin vaan voimavara niihin tilanteisiin, joissa poliisin toimintakykyä mitataan koko yhteiskunnan toiminnan kannalta. Kokonaisturvallisuuden ydin on juuri siinä, että yhteiskunta pystyy toimimaan häiriöiden keskellä — vaikka se ei toimisi täydellisesti, se toimii riittävän hyvin, jotta kansalaisten luottamus säilyy ja yhteiskunta pysyy pystyssä.

Arvoisa puhemies! Tässä hetkessä poliisin reservin perustaminen ei ole vain varautumista vakaviin tai vaarallisiin tilanteisiin, se on vastuullista ja ennakoivaa turvallisuuspolitiikkaa. Pienelle maalle toimiva viranomaisyhteistyö on tärkeä turvallisuutemme tae, mutta meidän on myös oltava valmiina ja valppaina niitä hetkiä varten, kun hätä on suurin. On oikein, että poliisilla on oma tarkkaan määritelty reservi, jonka avulla voimme reagoida poikkeustilanteisiin silloin, kun turvallisuusympäristön realiteetit sitä vaativat. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

15.04 **Anne Rintamäki ps:** Arvoisa puhemies, arvoisa ministeri! Käsittelyssämme olevassa hallituksen esityksessä on kyse niin sanotun poliisin reservin käyttöönotosta, joka on kysymyksenä ollut jo vuosikausia esillä, sillä sille on nähty olevan tarvetta. Reserviä olisi tarkoitus käyttää normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa, valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä puolustustilalaissa tarkoitetuissa puolustustilanteissa, jos se olisi välttämätöntä poliisin voimavarojen turvaamiseksi kaikissa tilanteissa. Reservi olisi tullut tarpeeseen esimerkiksi covid-pandemian aikaisessa Uudenmaan sulkuoperaatiossa. Aivan viimeisimmäksi tarve on tunnistettu sisäministeriön selvityksessä, jossa arvioitiin muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybridivaikuttamiseen varautumista.

Arvoisa puhemies! Poliisin yleinen reservi on tarkoitus rakentaa poliisikoulutuksen saaneista mutta muualla kuin poliisihallinnossa työskentelevistä henkilöistä. Tällaisia henkilöitä voivat olla esimerkiksi eläköityneet poliisit ja poliisiopiskelijat.

Perussuomalaiset ovat kannattaneet poliisin oman reservin perustamista. Viime syksynä puolustusvaliokunnan perussuomalaiset linjasivat, että poliisin reservi toimisi sekä poliisin omana valmiuden säätelyvälineenä että osaltaan yhteiskunnan kokonaisturvallisuuteen liittyvänä varautumismekanismina. Tähän näkemykseen on helppo minunkin yhtyä.

Esitys sisältää toisena omana asianaan poliisin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kelpoisuusvaatimuksia koskevan muutoksen. Kelpoisuusvaatimuksia muutettaisiin siten, että Poliisiammattikorkeakoulu voisi ottaa opiskelijaksi myös henkilön, jolla Poliisiammattikorkeakoulu katsoisi muuten olevan riittävät tiedot ja taidot opintoja varten ja jolla olisi Suomessa saatu vähintään kolmen vuoden kokemus poliisina.

Arvoisa puhemies! Poliisin reservi on äärimmäisen tärkeä uudistus saada läpi. Onhan poliisilla ollut jo vuosia käytössä mahdollisesti niin sanottu täydennyspoliisijärjestelmä, mutta se ei ole käytännössä toimintakykyinen eikä käytettävissä oleva. Se ei kerta kaikkiaan vastaa niitä vaatimuksia, joita alati muuttuva turvallisuusympäristö ja -tilanne meiltä vaativat.

Suomessa poliisin henkilöstön määrä on väkilukuun suhteutettuna Euroopan pienin, ja rajalliset voimavarat saattavat olla todella äärirajoilla hätätilanteen ollessa päällä. Esitys edistää siis suomalaisen yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta, mikä on perussuomalaisille yksi tärkeimmistä teemoista. Poliisin voimavarat on turvattava kaikissa tilanteissa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.07 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että poliisi varautuu tuleviin mahdollisiin uhkatilanteisiin tällä keinoin reserviä kasvattamalla, ja nimenomaan sitä reserviä, jolla on jonkunasteinen koulutus, elikkä eläkkeellä olevat poliisit ovat valmiita poliisityöhön milloin vain täysillä valtuuksilla, ja sitten Poliisiammattikorkeakoulua käyvät opiskelijat tietyin rajoituksin voivat toimia siellä. Ja tietenkin rajavartijoillahan, niin kuin kotikunnassanikin Ilomantsissa heitä on, on tietysti kaikki aseenkäyttökoulutukset ja voimankäyttökoulutukset, mutta hekään eivät voi poliisitoimen hommia tehdä ilman poliisin lupaa. Tämä PTR-yhteistyöhän toimii, ja se on erittäin hyvä asia. Kotikunnassanikin muutamia tapauksia tiedän tapahtuneen, että poliisi

on pyytänyt Rajavartiolaitosta esimerkiksi etsimään, kun ihminen eksyy metsään — ei varmasti löydy tästä maasta parempaa etsintäpartiota kuin Rajavartiolaitoksen rajamiehet ovat. Heillä on osaavat koirat, ja koira kun pääsee jäljille, se ihminen sieltä jäljen toisesta päästä varmasti löytyy. Se on ihan varmaa, että kun koira pääsee jäljille, se ihminen löytyy, jos yleensä löydettävissä on.

Sitten tämä toinen asia, mistä esimerkiksi edustaja Mehtälä erinomaisessa puheenvuorossaan mainitsi, on todellakin tämä poliisiasemien lakkauttaminen: Tämä on järkyttävä tehtävä. Kun te puhutte täällä, miten poliisia varmistetaan, parannetaan ja kohennetaan, mutta tämähän tarkoittaa käytännössä sitä, että esimerkiksi Pohjois-Karjalan maakunnassa kaikki poliisit vetäytyvät Joensuuhun, ja sitten jos Ilomantsissa jotain sattuu, tai vaikka Nurmeksessa... Edustaja Niemi täällä nostaa vahvaa kättään, juuri näin, mutta tiedän muun muassa tapauksen, jossa muuan kaveri tarvitsi poliisin apua ja soitti ja poliisi oli 75 kilometrin päässä — 75 kilometrin päässä, eikä se tietenkään tullut. [Anne Rintamäki: Lapissa arkea!] — No niin, onhan se arkea, mutta ei se ole perustelu sille, että te vieläkin heikennätte näitä olosuhteita. — Tähän asti olette puhuneet, että te parannatte, kohennatte ja autatte ihmisiä. Nyt teette juuri päinvastoin: kun poliisiasema lakkaa, se käytännössä tarkoittaa sitä, että se palvelukin heikkenee, aivan varmaan, kun lupa- ja monet muut asiat menevät kauas ja ihmiset vieroittuvat siitä tilanteesta. Se on tosiasia myös tilastollisesti, että sinne, mistä poliisit lähtevät pois, pikkuhiljaa vetäytyy erilaista asiatonta toimintaa, suomeksi sanottuna rikollisuutta. Näin on käynyt kotikunnassanikin muutaman kerran. Ne ovat tiedossa olevia tapauksia. Ei poliisi ole kertonut meille mitään, mutta kyllä ihmiset tietävät, kun kylillä tapahtuu.

Toivoisin, kun arvostamani ministeri on nyt paikalla, että hän veisi sinne sisäministeriöön valmisteleville toimielimille viestiä, että kyllä me maaseudun ihmiset ollaan samoja suomalaisia ja meillä on se sama turvallisuudentunteen varmistaminen olemassa. Minusta on ihan ihmeellistä, että täällä kuullaan, että parannetaan ja kehitetään. Tällä keinolla jos maaseutua kehitetään, se kuolee kohta kokonaan. Pikkuisen toivoisin varsinkin perussuomalaisilta, jotka ovat tässä olleet kovin aktiivisia aikaisempina aikoina arvostelemaan... Nyt kun te olette vallassa, niin tämmöistä on teidän jälkenne. Eikö yhtään kukaan ihmettele? Minä ainakin ihmettelen syvästi, miksi näin. Ymmärrän toki, että rahasta on pulaa, mutta ei se tarkoita, että se pula tehdään toisten kustannuksella ja sitten jotkut ihmiset joutuvat ylivoimaiseen tilanteeseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vornanen, olkaa hyvä.

15.10 **Timo Vornanen tv:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä.

Suomen poliisin henkilöstömäärä on väkilukuun suhteutettuna Euroopan pienin, ja välimatkat ovat vesistöjen halkomassa maassamme erittäin pitkiä. Turvallisuusympäristömme on muuttunut pysyvästi ja pitkäaikaisesti. Joudumme varautumaan täysin uudenlaisiin uhkiin: laajoihin hybridiuhkiin, välineellistettyyn maahantuloon ja järjestäytyneen rikollisuuden kovenemiseen. Kun kohtaamme pitkäkestoisia ja poikkeuksellisia häiriötilanteita, poliisin omat, muutenkin jo arjessa äärimmilleen venytetyt resurssit uhkaavat loppua kesken. Näimme tämän esimerkiksi koronapandemian aikana Uudenmaan sulkuoperaatiossa sekä silloin, kun Venäjä työnsi rajan yli poikkeuksellisen määrän turvapaikanhakijoita.

Vanha lainsäädäntö täydennyspoliiseista on ollut täysin toimimaton paperitiikeri, jota ei ole koskaan edes otettu käyttöön. Nyt luotava reservi on toista maata. Se rakennetaan asiansa osaavista ammattilaisista: poliisikoulutuksen saaneista, muualla työskentelevistä tai eläköityneistä poliiseista sekä opintojensa loppuvaiheessa olevista poliisiopiskelijoista. Tämä reservi tulee toimimaan kiinteänä osana poliisiorganisaatiota.

On ehdottoman tärkeää, että näille reservipoliiseille taataan 1 200 tunnin laajuinen koulutus, sillä kentällä tilanteet voivat muuttua sekunneissa voimankäyttöä vaativiksi. Siksi on täysin oikein ja välttämätöntä, että reservipoliisilla on oikeus käyttää poliisin toimivaltuuksia ja kantaa asianmukaisia voimankäyttövälineitä, mukaan luettuna teleskooppipatukka, OC-sumutin ja ampuma-ase. Onhan selvää, että jopa poliisilla on oikeus suojella itseään, saatikka muita. Reserviläiset tulevat toimimaan aina virassa olevan poliisin välittömässä valvonnassa ja reaaliaikaisessa johdossa, mikä takaa turvallisuuden kaikille osapuolille.

Haluan nostaa esiin myös toisen erinomaisen ja maalaisjärkisen asian tässä esityksessä: poliisipäällystön tehtäviin tähtäävän koulutuksen uudistamisen. Tähän asti kokeneet poliisimiehet ovat joutuneet suorittamaan runsaasti muunto-opintoja päästäkseen opiskelemaan sopivaa ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Nyt tähän tulee muutos, ja vähintään kolmen vuoden työkokemus poliisina ja muutoin riittävät taidot voidaan katsoa riittäväksi pohjaksi ylempiin poliisiopintoihin. Itse katson, että tämä virkakokemusvaatimus saisi olla kolmea vuotta runsaampi. Kolmen vuoden poliisikokemuksen omaavalla henkilöllä, vielä aloittelevalla konstaapelilla, ovat vielä korvantaukset märät. Sopivampi päällystötehtäviin vaadittava kokemuspohja olisi mielestäni 5–7 vuotta.

Arvoisa puhemies! Kokonaisuudessaan tämä esitys vahvistaa kansallista turvallisuuttamme ja yhteiskunnan kriisinkestävyyttä juuri siten kuin hallitusohjelmassa on luvattu.

Kannatan esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

15.14 **Riitta Kaarisalo sd:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille tästä esittelypuheenvuorosta.

Tarve poliisin reserville on tosiaan ollut esillä useita vuosia, ja Poliisihallitus on nimenomaan korostanut reservin olevan tarpeellinen yllättävissä, runsaasti henkilöstöresursseja sitovissa ja ajallisesti pitkittyvissä turvallisuustilanteissa poliisin valmiuden sääntelymekanismina. Kuten täälläkin on jo tuotu esille, yksi tällainen tilanne oli tosiaan covid-19-pandemiaan liittyneen Uudenmaan sulkuoperaation yhteydessä.

Sisäministeriö asetti tosiaan jo huhtikuussa 22 tämän esiselvityshankkeen, jonka valmistelusta vastasi tuolloin sisäministeriön poliisiosaston, puolustusministeriön, Poliisihallituksen ja Pääesikunnan edustajista koostunut työryhmä. Työryhmä arvioi itse, että turvallisuusympäristön muutosten johdosta tarve poliisireserville on entisestään korostunut. Siksi esitys siitä, että poliisilla on käytössään reservi, jolla turvataan voimavarat aivan kaikissa tilanteissa, on lähtökohtaisesti kannatettava. Esimerkiksi hyvin vakaviin häiriötilanteisiin, joiden hoitamisessa poliisin olemassa olevat normaalit voimavarat eivät riitä, on syytä varautua nykyisessä turvallisuustilanteessa. Korostan kuitenkin sitä, että reservin käyttökynnyksen on tosiaan oltava korkea ja sitä tulee käyttää

vain poikkeuksellisissa häiriötilanteissa. Tässä yhteydessä mielestäni huomionarvoista on se, että aina ensisijaisesti on huolehdittava poliisin normaaleista resursseista ja voimavaroista, joilla turvataan viranomaisten toimintaa mahdollisimman pitkälle myös erilaisissa häiriötilanteissa, ja tämä on nimenomaan se asia, josta ehkä tässä nykytilanteessa olen erityisen huolissani.

SDP:ssä on korostettu nimenomaan poliisien määrän kasvattamisen tarvetta. Tämän työn osalta me käynnistimme työn viime hallituskauden aikana, ja nyt Orpon hallitus tätä työtä on jatkanut. Mutta kun on tämä asetettu tavoite tästä 8 000 poliisin määrästä tämän vaalikauden loppuun mennessä, niin ollaan vielä epävarmoja, tullaanko sitä ylipäätään saavuttamaan. Viitaten tähän aiempaan keskusteluun on liian yksinkertaistettua todeta, että kyse on vain seinistä. Kyllä se niin on, että silloin kun etäisyydet kasvavat, niin paitsi se koettu turvallisuus heikkenee myös ihan aidosti todellisuudessa turvallisuus heikkenee, koska me olemme pitkien etäisyyksien ja välimatkojen maa.

Arvoisa puhemies! Nyt esitetty malli, hallituksen esityksen malli poliisin reservistä, on kuitenkin huomattavasti paljon parempi, tai sanotaanko näin, että se on ottanut askeleita eteenpäin edellisestä esityksestä, Sipilän hallituksen esityksestä, joka tuolloin todettiin perustuslakivaliokunnassa toteuttamiskelvottomaksi. On erinomaista, että reservipoliisit otettaisiin tämän esityksen mukaan nyt määräaikaisiin virkasuhteisiin ja he toimisivat määräaikaisissa virkasuhteissa. Mutta luonnollisesti kyse on silti hyvin perusoikeusherkästä sääntelystä, jossa on kyse rikosasioissa toimivaltaisten lainvalvontaviranomaisten toimivaltuuksien käytöstä, ja siksi tämä esitys on luonnollisesti myös tässä talossa hyvin perusteellisesti ja huolellisesti valiokunnissa käsiteltävä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

15.18 **Markku Siponen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys poliisireservistä on tarpeellinen, ja kiitokset ministerille tästä hyvästä esityksestä. Sille löytyy varmasti täältä eduskunnan salista suuri tuki. Siinä on hyviä perusteita tämän esityksen tuomiselle ja nimenomaan niitä poikkeustilanteita varten, joissa tätä poliisireserviä pystytään hyödyntämään.

Arvoisa puhemies! Mutta kyllähän tämä tällä hetkellä esimerkiksi tuolla Itä-Suomessa vaikuttaa myöskin hyvin ristiriitaiselta esitykseltä. Samaan aikaan ollaan perustamassa poliisille uutta reserviä ja lakkauttamassa jopa 21 poliisiasemaa tästä maasta, ja monet näistä ovat siellä Itä-Suomessa, josta tässäkin salissa on paljon kuultu kauniita puheita, mutta jälleen nähdään, että se keskittämisen luuta on iskemässä myös sinne itäiseen Suomeen niin kuin ympäri Suomea. Kirkkonummi, Nurmijärvi, Kangasala, Saarijärvi, Virrat, Huittinen, Kemiönsaari, Juankoski, Kitee, Outokumpu, Suonenjoki, Alajärvi, Kannus, Laihia, Lapua, Haapavesi, Muhos, Sotkamo, Taivalkoski, Enontekiö ja Utsjoki — näille paikkakunnille, näihin aluekeskuksiin, ollaan nyt sitten laittamassa poliisilaitoksiin pönkkä ovelle. Ja kuten täällä äsken kuultiin, että tälle reserviläispoliisille löytyy tukea, niin on pakko kysyä, että löytyykö tuki, esimerkiksi perussuomalaisilta, myöskin näiden poliisiasemien lakkautukselle. Tämä on yksi esimerkki tästä surullisesta keskittämisen tsunamista, jota tämä hallitus on tekemässä. 240 toimipaikkaa ollaan keskittämässä. Siihen kuuluvat myöskin nämä poliisiasemat, lupapalvelut, ja se tarkoittaa sitä, että kyllä sen keskittämisen maksaa se tavallinen suomalainen ihminen, joka laitetaan sitten hakemaan

se palvelu kauempaa, tai sitten hädän hetkellä, onnettomuuden hetkellä joudutaan sitä palvelua tai sitä virkavaltaa odottamaan entistä pidempään.

Täällähän on ollut sisäisen turvallisuuden selonteko käsittelyssä, ja siellähän tämmöinen lause kuului, että samankaltaiset poliisipalvelut samankaltaisilla alueilla. Tässä nyt nähdään, mitä se toteutus tarkoittaa. Jos jossakin samanlaisella alueella, aluekeskuksessa, ei ole enää sitä poliisiasemaa, se tarkoittaa nyt sitä, että kaikkialta muualtakin samanlaisilta alueilta on sitten lakkautettu nämä poliisiasemat. Sitähän tämä linjaus tarkoittaa, mitä tämä hallitus on toteuttamassa.

Arvoisa puhemies! Näitten poliisiasemien lakkautuksia ollaan perusteltu näiden poliisipartioiden koolla, joiden tulisi olla 14 poliisia. Olisi mielenkiintoista kuulla, mihin tämä linjaus perustuu, koska kyllähän tämä kuitenkin tarkoittaa sitä, että ne poliisiasemat tälläkin perusteella pystytään sitten sieltä pienemmistä keskuksista, seutukaupungeista, lakkauttamaan. Ja kun perustellaan, että kyllä nämä vasteajat pysyvät järkevinä koko maassa, niin silloinhan puhutaan keskiarvoista, silloin puhutaan keskiarvoista. Mutta mitä se tarkoittaa niille ihmisille, jotka asuvat maakuntakeskusta kauempana? Kauanko apua joudutaan odottamaan, tai jättääkö moni jopa soittamatta, kun katsotaan, että avun saaminen, virkavallan paikalle tuleminen kestää kauan?

No sitten, arvoisa puhemies, näiden lupapalveluitten lakkautuksia ollaan perusteltu sillä, että kävijöitä on niin vähän. No, jos se lupapalvelu on auki vain vaikkapa kerran viikossa tai kerran kuussa, niin eihän siellä nyt hyvänen aika voi paljon kävijöitä olla. Tällähän ajetaan juuri ratkaisua, että laitetaan ne palvelut niin vähäksi aikaa auki, että saadaan semmoiset rätingit, että ei tätä kannata pitää auki. Tämä on myöskin se, miten on perustettu lupapalveluitten kiinni laittamista. Mutta kyllä, arvoisa puhemies, tiedän tuolta omaltakin kotiseudulta, että esimerkiksi nämä aselupiin liittyvät asiat, mitkä on pystytty kohtuullisella välimatkalla hoitamaan, että jos ne nyt siirtyvät satojen kilometrien päähän, niin kyllä silloin mietitään jo sitä, kannattaako esimerkiksi aseita hankkia tai kannattaako sitä palvelua, lupaa lähteä hakemaan, jos se on niin kaukana, että siihen kuluu jo matka-aikaa ja kustannuksia myöskin. Ja se on, hyvät kansanedustajat, se tavallinen suomalainen, joka maksaa sen keskittämisen hinnan myöskin näitten poliisilaitosten ja lupapalveluitten osalta. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaunistola, olkaa hyvä.

15.24 **Mari Kaunistola kok:** Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri! Esitys, jolla perustettaisiin poliisien riittävyyden varmistava reservi myös pidempikestoisten häiriötilanteiden aikana, on toivottava ja tärkeä. Turvallisuusympäristömme on muuttunut monellakin tavalla perustavanlaatuisesti, ja sisäisen turvallisuuden vahvistaminen on yksi kärkiprioriteettejamme. Jos turvallisuus ei toimi, yhteiskuntakaan ei toimi. Esitys liittyykin keskeisesti hallitusohjelman kirjauksiin ja teemaan, jonka mukaan vahvistamme kansallista turvallisuuttamme ja yhteiskuntamme kriisinkestävyyttä. Kuluvalla hallituskaudella on panostettu historiallisen paljon sisäisen turvallisuuden viranomaisten resursseihin, ja tämä on yksi tärkeä lisätoimi poliisin riittävien resurssien varmistamiseksi kaikissa oloissa. Aseellisten konfliktien ja sotien ohella muita tunnistettuja varautumista tavalla tai toisella vaativia muutostekijöitä ovat esimerkiksi huumeet, maahanmuutto ja ihmisten liikkuminen, tietoverkkoympäristö sekä teknologia ja sen kehitykseen liittyvät

uhkakuvat. Nykymaailmassa tahti ei ainakaan hidastu, ja meidän on oltava jatkuvasti varautuneita ja valmiita muuttuvan ympäristön uusiin ja eläviin potentiaalisiin uhkiin.

Arvoisa puhemies! Tarve poliisin reserville on ollut esillä jo useita vuosia, ja Poliisihallituskin on korostanut tällaisen reservin merkitystä yllättävissä, runsaasti resursseja pidempään sitovissa tilanteissa. Viranomaisten virka-apujärjestelmä on osoittautunut kyllä toimivaksi monissakin tilanteissa, mutta samaan aikaan kriisitilanteessa esimerkiksi Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen resurssit ovat yhtä lailla sidotut eikä kenelläkään toimijalla ole varoja siirtää resursseja paikasta toiseen. Vapaaehtoisista poliisiopiskelijoista sekä muualla kuin poliisina tällä hetkellä työskentelevistä, poliisikoulutuksen kuitenkin saaneista henkilöistä koostuva reservi voisi vastata kriisitilanteissa ja poikkeusoloissa esimerkiksi liikenteenohjauksesta sekä kuljetus- ja huoltotehtävistä. Näin voisimme kriittisten tilanteiden aikana vapauttaa ammattipoliisit muihin ydintehtäviin turvaamaan yhteiskuntamme vakautta ja turvallisuutta. Reservin käyttökynnys olisi korkea, eikä reserviä olla hyödyntämässä normaalioloissa. Sitä on tarkoitus käyttää nimenomaan vakavissa häiriötilanteissa, valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä puolustustilalaissa tarkoitetussa puolustustilassa. Se olisi välttämätöntä poliisin voimavarojen ja resurssien turvaamiseksi kaikissa tilanteissa.

Arvoisa puhemies! Meillä ei voi päästä syntymään tilanteita, joissa poliisin resurssit loppuvat kesken juuri silloin, kun niitä eniten tarvitaan. Kun kriisi on jo käsillä, muutoksia on myöhäistä tehdä. Siksi meidän on ennakoitava, ja tämä muutos ja poliisin reservi tähtäävät nimenomaisesti siihen: ennakointiin. On tärkeää huomata, että myös reservipoliisi toimisi määräaikaisessa poliisin virkasuhteessa ja virkavastuulla ja myös reservipoliisi voisi käyttää poliisin toimivaltuuksia. Opiskelijat toimisivat kuitenkin vakinaisessa virassa olevan poliisin valvonnassa edelleen. Reservin avulla saamme joustavasti lisättyä poliisien resursseja potentiaalisessa vakavassa kriisitilanteessa, jolloin aikaa uusien ratkaisujen keksimiselle ei enää ole. Tämä on tärkeä uudistus, jota tulee edistää. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rantanen, neljä minuuttia, olkaa hyvä.

15.28 **Sisäministeri Mari Rantanen:** Arvoisa puhemies! Haluan ensin kiittää edustajia hyvästä keskustelusta.

On varmaan hyvä tässä kohtaa tähdentää, että totta tosiaan tällä poliisireservillä ei ole tarkoitus paikata poliisimiesten määrää, vaan nimenomaisesti poliiseista on pidettävä kiinni nyt ja jatkossakin. Tämän reservin käyttö on tarkoitettu vain sellaisiin poikkeuksellisiin pitkäkestoisiin tilanteisiin, joissa käyttökynnys on korkea. Eli tällä ei voi poliisin resursseja paikkoa, ja toivotaan, että näin ei tule olemaan jatkossakaan. Nimittäin siihen tätä ei ole tarkoitettu.

Sitten ehkä totean muutamia asioita.

Kuten täällä on todettu useammassa puheenvuorossa, niin tästä reservistä on puhuttu varsin kauan. On ollut jopa yrityksiä tällainen säätää, mutta yritys kaatui silloin aikanaan tänne eduskuntaan. Mielestäni tässä on pyritty hakemaan sellainen malli, joka ei aiheuta sitä ongelmaa, onko meillä siviilejä lyhyellä koulutuksella esimerkiksi aseenkantoluvilla tuolla kaduillamme.

Tässä on haettu nimenomaisesti poliisiopiskelijoita, jotka ovat kouluun päästyänsä testattuja. Heidän soveltuvuutensa ja kykeneväisyytensä tehtävään on katsottu, ja heitä on

jo tässä kohtaa koeteltu myöskin opinnoissa. Poliisiammattikorkeakoulu tulee muokkaamaan tätä toteutussuunnitelmaa siten, että me pystymme hyödyntämään Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoita mahdollisimman pian, mikä täällä lainsäädännössä on todettu. Itse asiassa tältä osin siirrytään pikkasen ehkä jopa taaksepäin, koska ennen Poliisiammattikorkeakoulu-uudistustakin poliisiopiskelijat olivat reservissä, joten siinä mielessä vanhasta mallista otettiin tähän.

Sen lisäksi pidän tärkeänä sitä, että pystytään hyödyntämään eläköityneitä poliiseja sekä niitä poliiseja, jotka eivät tee poliisin työtä mutta voivat nyt sitten ilmoittautua tällaiseen reserviin. Meillä on paljon ammattitaitoisia eläköityneitä poliiseja, jotka ovat varmasti kykeneväisiä jos eivät aivan etulinjaan hankalaan tilanteeseen, niin kuitenkin vapauttamaan poliiseja.

Siinä mielessä tämä poikkeaa näistä aiemmista esityksistä. Kuten täällä todettiin, tätä täydennyspoliisijärjestelmää ei ole käytetty kertaakaan, mutta ymmärrykseni mukaan sitä ei kovin onnistuneena ajatuksena ole ylipäätänsä pidetty. Nyt tässä kohtaa voisi ajatella, että emme repäise ihmisiä aivan hatusta tänne poliisin avuksi, vaan nimenomaisesti he ovat tältä osin jo testattuja ja katsottuja.

Sitten näihin poliisin toimitilaverkostoihin: Pidän erittäin huonona, että tässä salissa puhutaan vastoin totuutta. Hallitus ei ensinnäkään ole aikomassa sulkea 21:tä poliisiasemaa. Kukaan ei ole sulkemassa 21:tä poliisiasemaa. Täällä puhutaan, että täällä lakkautetaan, täällä suljetaan ja palveluita lakkautetaan — se ei pidä paikkaansa. Toivon, että tällaista viestiä ei tästä salista ulos mene. Poliisi ei ole lähdössä miltään paikkakunnalta. Nyt kysymys on kuitenkin siitä, että me joudutaan myös poliisin toimitilaverkostoa tarkastelemaan, ja tämä työ on nyt vasta alussa. Meidän pitää katsoa ensinnäkin hallitusohjelmankin mukaisesti terveelliset ja turvalliset työskentelytilat meidän poliiseille. He eivät voi olla missään homeisissa luukuissa. Sitten toinen asia on se, että nämä seinät eivät tuo mitään turvallisuutta. Turvallisuuden alueelle tuovat ne poliisit ja heidän suorituskykynsä. Jos meillä on epätarkoituksenmukaisia toimitiloja, niin kyllä niitä pitää voida tässä maassa tarkastella, mutta se ei tarkoita sitä, että poliisi olisi mistään poistumassa.

Sitten sanon — arvoisa puhemies, olen ylittänyt vähän aikani — ihan tähän loppuun vielä sen, että myös meidän poliisin osalta tässä koko yhteiskunnassa julkisen talouden tilassa me olemme sen faktan edessä, että meidän täytyy katsoa, millä tavoin me käytämme viisaiten meidän veronmaksajien rahaa. Silloin pitää pystyä myös arvioimaan sitä, ovatko nyt nämä seinät ne, mihin kannattaa panostaa. Sanon senkin, että esimerkiksi valtionhallinnossa on pyritty nyt katsomaan viranomaisten yhteiskäyttötiloja. Loviisasta on erinomainen esimerkki, jossa on samassa pelastusasema, paloasema ja jossa on myös poliisin toimipiste. En voi ymmärtää sitä, miksi esimerkiksi tämänkaltaiset ratkaisut eivät kelpaa, vaan mieluummin pidettäisiin ihmisiä jopa huonokuntoisissa toimitiloissa sen sijaan, että katsotaan, että ne ovat tarkoituksenmukaiset ja taloudelliset ja joka tapauksessa varmistavat sen, [Puhemies koputtaa] että operatiivinen toiminta joka puolella Suomea säilyy.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.34.

_____

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.36.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.36 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Tämä poliisien reservi on periaatteessa kannatettava ja hyvä asia, koska meidän pitää kaikissa tilanteissa pystyä varustautumaan niin, että meillä on normaalisti poliisitoimintaa olemassa, vaikka normaalit voimavarat eivät niitä pysty silloin tekemään. Reservi on hyvä tapa tehdä sitä ja joustavoittaa tätä poliisien resurssitilannetta. Hyödynnetään sitä osaamista, mitä meillä on poliisiopiskelijoissa ja sitten aiemmin poliiseina työskennelleillä ja eläkkeellä olevilla. Siinä mielessä tämä kokonaisuus on hyvä.

Ennen kaikkea, arvoisa puhemies, kannan huolta siitä, että kuitenkin tämä normaali poliisien resurssi, mitä tässä pyritään kasvattamaan siihen 8 000:een tämän vaalikauden mennessä, on se perusta, joka joka tapauksessa meidän pitäisi pystyä toteuttamaan. Tämmöiset reservit ovat poikkeustilanteita varten olevia ratkaisuja. Nyt kun me tarvitaan poliiseja, tämä poliisien määrän kasvattaminen myös takaa erittäin hyvän ja ammattitaitoisen poliisivoiman Suomelle, kun sitä ollaan systemaattisesti viety tällä tavalla eteenpäin. Onneksi edellisen hallituksen aikana poliisien määrää kasvatettiin, ja myös tämän hallituksen aikana, ja se suunta on todella hyvä.

Se, että tätä reservipoliisimallia jo kymmenkunta vuotta sitten yritettiin, vain korostaa sitä, kuinka vaikea asia se on ollut silloin tehdä. Nyt tässä on parempi ratkaisu esillä, ja tällä on hyvät läpimenomahdollisuudet kyllä.

Arvoisa puhemies! Täällä myöskin esitetään, että ylemmän poliisikoulutuksen ammattikorkeakoulututkinnon kelpoisuusvaatimuksia kevennettäisiin ja sillä tavalla muutettaisiin, että Poliisiammattikorkeakoulu voisi ottaa opiskelijaksi myös henkilön, jolla Poliisiammattikorkeakoulu katsoisi muuten olevan riittävät tiedot ja taidot opintoja varten ja jolla olisi Suomessa saatu vähintään kolmen vuoden kokemus poliisina. Mielestäni kokonaisuutena on hyvä, että tätä mahdollistetaan näille niin sanotun pitkän linjan poliiseille, mutta tämä kolme vuotta on mielestäni aika lyhyt aika. Kun täällä aiemmin keskustelussa tuli esille, että sen pitäisi olla vähintään 5—7 vuotta, niin olen samaa mieltä. Ja kun tämä nyt on lähetekeskustelu, niin jättäisin tämän myöskin sitten käsittelyssä huomioitavaksi. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen poissa. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

18.39 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Reservipoliiseilla yritetään turvata poliisien vajetta, mutta on huomioitava, että sitä tulee käyttää vain erityistapauksissa. Itse pelkään, että tässä tehdään jälleen keskittämispolitiikkaa niin, että poliisimiehet ja poliisipartiot keskittyvät isoihin keskuksiin ja sitten tämäntyyppisellä lainsäädännöllä pyritään huolehtimaan turvallisuudentunteesta muualla. Toivottavasti näin ei ole, mutta keskusta tulee huolehtimaan siitä, että tämä asia selvitetään perin pohjin siellä valiokunnassa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 189/2025 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 27/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.34 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi hallituksen aiempaa alijäämien kattamiskautta koskevaa esitystä. Hallitus antoi joulukuussa esityksen, jonka mukaan valtiovarainministeriö voisi väliaikaisesti hyvinvointialueen hakemuksesta tietyin edellytyksin myöntää mahdollisuuden kattaa kertyneet alijäämät vuoden 2027 tai vuoden 2028 loppuun mennessä. Sääntelyä esitetään nyt täydennettäväksi siten, että määräaikaa voisi tietyin edellytyksin antaa vuoden 2029 loppuun asti. Myös uusi määräaika voitaisiin myöntää niille hyvinvointialueille, joille se on välttämätön lainsäädännön noudattamiseksi mutta joille alijäämän kattaminen tässä uudessa aikataulussa olisi mahdollista.

Hallitus päätti täydentää esitystään, kun helmikuussa 2026 päivitetyssä hyvinvointialueitten rahoituksen painelaskelmassa ennakoitiin vuodelle 2027 joulukuun painelaskelmaa pienempää valtionrahoituksen tasoa. Tämä johtuu ennen kaikkea hyvinvointialueiden ennusteita paremmasta talouden toteumasta vuonna 2025. Hyvinvointialueiden vuoden 2025 tilinpäätösarvioissa ennakoidaan, että hyvinvointialueiden yhteenlaskettu ylijäämä olisi noin 650 miljoonaa euroa, kun aikaisemman laskelman pohjana olleiden alueiden tilinpäätösennusteiden mukaan se oli ollut noin 230 miljoonaa euroa. Muutos johtaisi rahoituksen jälkikäteistarkistuksen pienenemiseen loppuvuonna 2025 ennakoitua enemmän. Jälkikäteistarkistuksella siis korjataan jälkikäteen rahoituksen tasoa vastaamaan toteutunutta koko maan tasolla, ja se tulee mekaanisesti suoraan rahoituslaista, eli kyse tässä ei ole hallituksen rahoituksen leikkauspäätöksestä, vaan se on mekaaninen laista tuleva leikkautuminen.

Rahoituksen tason lasku erityisesti vuonna 2027 tiukentaa osalla hyvinvointialueista sopeutustarvetta aiemmin arvioidusta, mikä vaikeuttaa alueiden mahdollisuuksia kattaa kertyneet alijäämät vuoden 2028 loppuun mennessä. Myöskään alueiden alijäämien pienentyminen ei kompensoi laskenutta rahoitusta suurimmalla osalla alueista. Järjestetyssä kuulemistilaisuudessa hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki, HUS-yhtymä,

sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriö ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy lähtökohtaisesti kannattivat hallituksen esityksen täydentämistä. Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee pääsääntöisesti jatkossakin kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.

Arvoisa puhemies! Oikeuskanslerin viime keväänä antaman ratkaisun mukaan rahoitusperiaatteen toteutuminen edellyttää sitä, että ministeriöt seuraavat riittävän ajantasaisesti hyvinvointialueiden tilannetta ja ryhtyvät tarvittaviin lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin. Oikeuskanslerin mukaan useita tai useimpia hyvinvointialueita laajasti koskevissa ongelmissa lainsäädännön muuttaminen on tarpeellinen ja välttämätönkin keino rahoituksen ja lakisääteisten velvoitteiden tasapainon saavuttamiseksi. Alkuperäisen hallituksen esityksen täydentämistä voidaan pitää siis valtiosääntöoikeudellisesti perusteltuna.

Hallituksen esityksen mukainen lainsäädäntökokonaisuuden täydentäminen mahdollistaisi useammalle hyvinvointialueelle kertyneen alijäämän kattamisen lainmukaisessa määräajassa. Alueet voisivat myös laatia talousarvionsa ja suunnitelmansa paremmin hyvinvointialuelain mukaisesti. Näin ollen esitys vahvistaisi laillisuusperiaatteen toteutumista ja lisäisi oikeusvarmuutta. Ehdotettu alijäämän kattamismääräajan jatkamista koskeva väliaikainen sääntely olisi esityksen mukaan voimassa vuoden 2030 loppuun saakka.

Käytäntö on osoittanut, että palvelurakenteeseensa ja palvelutoimintaansa päämäärätietoisesti uudistuksia tehneet hyvinvointialueet ovat kyenneet hillitsemään kustannustensa kasvua tavalla, joka johtaa talouden tasapainottumiseen ja siten myös alijäämien kattamiseen palvelut turvaten. Olennaista on käytännössä ollut tasapainottamisen aikajänne eli riittävän voimakkaat uudistukset riittävän varhain aloitettuina, jolloin vuotuinen sopeuttamistarve ei ole päässyt muodostumaan liian suureksi.

Arvoisa puhemies! Niiden alueiden, jotka eivät objektiivisesti arvioiden kykene kattamaan kertyneitä alijäämiä edes pidennetyssä määräajassa, voidaan arvioida olevan sillä tavoin vaikeassa tilanteessa, että sosiaali- ja terveysministeriön sekä valtiovarainministeriön harkittavaksi jää voimassa olevan lainsäädännön ja sen soveltamiskäytännön mukaisesti hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistäminen. On huomattava, että arviointimenettelyn myötä näiden alueiden tasapainotusikkuna muodostuisi lähtökohtaisesti nyt esitettyäkin lainsäädäntöä pidemmäksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

15.39 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa herra puhemies! Vanhaa sanontaa käyttäen hallituksen esitys on oikeansuuntainen mutta riittämätön. Lakiesityksen perustelujen muissa vaihtoehdoissa todetaan seuraavaa: ”Vaihtoehtona nyt ehdotettavalle enimmäiskattamismääräajalle voidaan pitää alijäämän kattamiskauden aluekohtaista jatkamista enintään vuoden 2030 loppuun. Valtiovarainministeriön simulaatiolaskelman mukaan tämä tarjoaisi kuitenkin vain marginaalisen parannuksen alijäämien kattamiseen vaadittavaan nettokustannusuraan.” Valtiovarainministeriön näkökulmasta tämä voi toki olla marginaalinen parannus. Johtuen hallituksen tähän mennessä harjoittamasta

kurittamisesta on hyvinvointialueiden talous vedetty niin kireälle, että niille yksittäistenkin miljoonien muutokset ovat merkittäviä. Jokaisen euron leikkaus on pois ihmisten terveydestä ja turvallisuudesta. Valtiovarainministeriöllä ja hallituksella näyttääkin olevan hukassa, montako nollaa missäkin leikattavassa summassa on, ja varsinkin se, mitkä näiden leikkausten vaikutukset ovat.

Arvoisa puhemies! On täysin selvää, että pidempi alijäämien kattamisaika antaisi sadoille hyvinvointialueiden työntekijöille poispääsyn irtisanomisuhasta ja muutaman vuoden kuluttua takaisinpalkkauksesta, olettaen, että he ylipäätään ovat enää käytettävissä entisiin työtehtäviinsä. Kattamisajan pidentäminen antaisi myös inhimillisemmän aikataulun järjestää palvelunsa kolmen todella ison myllerryksen vuoden jälkeen, jotka hallitus on leikkauksillaan aiheuttanut.

Hyvinvointialueet ovat jo leikanneet miljardeilla kustannusten kasvua, aivan kuten soteuudistuksella tavoiteltiin. Hyvinvointialueiden alijäämät eivät myöskään ole niiden oma vika, vaan kuten Erholan työryhmän raportissa sanotaan: ”Rahoituksen tason määräytymisperusteet eivät ole alkuvaiheessa vastanneet toteutunutta palvelutarpeen ja kustannusten kehitystä. Rahoituksen jälkikäteistarkistuskaan ei nosta rahoituksen tasoa pysyvästi yllättävän kustannussökin jälkeen eikä täytä alkuvaiheen rahoituspohjan vajetta.”

Hyvinvointialueet ansaitsevat tämän yhden vuoden lisähengähdyksen, joka lain perusteluissa on valtiovarainministeriönkin mielestä selkeä vaihtoehto. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.42 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Kun puhuimme viime syksynä aiemmasta hyvinvointialueiden taloutta koskevasta esityksestä, sanoin, että ihmisten arjen turvaa ei saa uhrata sen takia, että lukuja on vaikea tasapainottaa. Sama pätee tänään. Tämä uusi esitys on yksinkertaisesti järjen ääni tilanteessa, jossa olosuhteet ovat muuttuneet nopeasti.

Arvoisa puhemies! Moni meistä pohjoisen alueen asukkaista tietää omakohtaisesti, mitä tarkoittaa, jos palvelut sakkaavat — jos terveyskeskuksen aikoja ei löydy, kotihoidolla on liian kiire ja ambulanssin matkat ovat todella pitkiä. Nämä arjen palveluiden haasteet näkyvät toisilla alueilla enemmän kuin toisilla. Kun hyvinvointialueiden rahoitus tälle vuodelle muuttui, tuli joillekin alueille talouden tasapainottamisesta mahdoton yhtälö. Heiltä olisi vaadittu alijäämien kattamista sellaisessa aikataulussa, joka olisi tarkoittanut käytännössä suoria leikkauksia juuri näihin tärkeisiin ja välttämättömiin turvallisen arjen palveluihin.

Tämä esitys on tärkeä osa kokonaisuutta, koska se korjaa tilannetta. Se antaa pahimmassa tilanteessa oleville alueille yhden lisävuoden, aikaa vuoden 2029 loppuun asti, jotta he saavat taloutensa ojennukseen. Lisäaika on kuitenkin tarkoin harkittu. Sen voi saada vain, jos lisäaika on oikeasti tarpeen, ja vain, jos alue pystyy näyttämään uskottavan suunnitelman. Tämä ei ole mikään vapaalippu vaan tarkkaan harkittu keino välttää äkkijarrutus.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on ennen kaikkea kyse hyvinvointialueidemme turvasta, turvallisuudesta. Kun tiellä on liukasta, ei paineta jarrua pohjaan vaan hiljennetään vauhtia hallitusti ja pidetään auto hallinnassa. Tämä laki toimii samalla tavalla. Harkittu lisäajan myöntäminen on tärkeää siksi, että todelliset luvut hyvinvointialueilla muuttuivat. Osa alueista paransi tulostaan, mikä johti siihen, että

rahoitusta sopeutettiin vuotta 2027 ajatellen enemmän kuin kukaan ennakoi. Lopputulos oli, että joidenkin alueiden tilanne meni niin kireäksi, ettei alijäämien kattaminen olisi onnistunut ilman suuria leikkauksia. Hyvästä tuloksesta ei tule rangaista. Ensihoidon, erikoissairaanhoidon, mielenterveyspalvelujen tai vanhuspalveluiden äkillisiä heikennyksiä ei voi pitää hyväksyttävinä. Kun lainsäädäntö ei enää vastaa todellisuutta eikä turvaa palvelujen rahoitusta, sitä on muutettava.

Arvoisa puhemies! Tämä ei poista vastuuta. Alueiden on edelleen tasapainotettava talouttaan, eikä lisäaika tarkoita lisää rahaa. Se tarkoittaa realismia ja sitä, ettei ihmisten hoitoa ja turvaa panna vaakalaudalle hallinnollisen aikarajan vuoksi. Tämä esitys antaa alueille mahdollisuuden hoitaa taloutensa hallitusti, ja ennen kaikkea se pitää ihmisten arjen turvassa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.46 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Voisi sanoa, että vihdoin tuli esitys, joka pidensi alijäämän kattamisaikaa. Tässä on ollut aika monia vaiheita. Vähän reilu vuosi sitten taisi olla niin, että puhuttiin, että ei tasoiteta ja anneta alijäämän kattamisaikaa. Sitten tuli vaihe, että niille, jotka tekivät ylijäämää, annettiin 28:aan. Sitten tuli kolmas vaihe, jossa annettiin kattamisaikaa sellaisille, joiden on mahdollista päästä siihen suunnitelman kautta, ja nyt sitten tämä neljäs vaihe. Oppositio on aika pitkään puhunut siitä, että hyvinvointialueille pitäisi antaa aikaa tasapainottaa talouttaan ja toimintojaan. Se, että tässä on näin monen polun kautta menty, on tehnyt hyvinvointialueilla sen, että aika moni hyvinvointialue on aikamoisessa yt-kurimuksessa ollut tässä matkan aikana, kun on yritetty päästä näihin alkuperäisen lainsäädännön tavoitteisiin. Jo silloin vuodenvaihteen 23—24 tuntumassa täälläkin monet puhuivat siitä, että pitäisi olla enemmän aikaa — muun muassa SDP. Eli tässä on yritetty viestiä, ja nyt vihdoin viimein tämä kattamisaika alkaa olla siellä tasolla, missä on aikaa, mutta tämä prosessi on ollut aika kivulias tähän mennessä.

Tämän osalta täytyy muistaa se, että kuitenkin alueiden väliset erot ovat aika isoja, ja ne tulevat sieltä palvelutarpeesta. Meillä on rahoitus esimerkiksi tänä vuonna keskimäärin 4 850 euroa per asukas. Pienimmillään se on 4 052 euroa per asukas, se on Länsi-Uudellamaalla, ja suurimmillaan se on 6 055 euroa per asukas, ja se on Etelä-Savossa. Eli siinä nähdään tämä noin 2 000 euron tasoero näissä palvelutarpeissa. Se kertoo siitä, että tämä päälinja täällä taustalla rahoituksessa ja tarveperustaisuudessa on kohtuuhyvin kohdallaan. Siihen sitten liittyvät nämä alijäämän kattamistoimenpiteet ja sitten hienosäädöt siinä, kuinka näitä diagnooseja ja muita tehdään. Niihin on tullut nytten hyviä uudistuksia kahden vuoden keskiarvossa, eli ne eivät niin nopeasti heittele. Tätä on kyllä korjattu, ja niin on ollut tarkoituskin. Tässäkin on yksi esitys, joka nyt sitten antaa hyvinvointialueille lisäaikaa, ja tässä mielessä ollaan päästy eteenpäin.

Se, mikä täällä vielä tulee aika monen hyvinvointialueen toimesta, on se, että aika moni joutuu arviointimenettelyyn. Sen osalta toivoisi sitten erityisiä ratkaisuja myöskin näille, koska siellä tehdään aika kipeitä ratkaisuja koko ajan. Toivoisin, että hallitus harkitsisi näihin jotain erityistoimenpidettä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

15.50 **Markku Siponen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kiitokset ministerille esittelystä.

Tämä hyvinvointialueen talouden tasapainottaminen ja alijäämien kattamiseen liittyvä lisäaika — todellakin näitä esityksiä on tänne saliin jo useampi vuosi odotettu, ja tietysti on hyvä, että vihdoin ja viimein tähän asiaan on herätty. Nyt ollaan osan alueista kanssa pääsemässä siihen, että jatkoaikaa on tulossa sinne vuoden 2029 loppuun asti. Käytännössä tämä varmaan keventäisi tilannetta ehkä noin 4—5 hyvinvointialueella, joille se alkuperäinen kahden vuoden sopeutus olisi ollut epärealistinen.

Arvoisa puhemies! Jos katsotaan isossa kuvassa näitä hallituksen ratkaisuja ja hyvinvointialueiden taloustilannetta, niin kyllähän tässä puhutaan erittäin, erittäin kosmeettisesta ja pienestä vaikutuksesta, jos katsotaan niitä muita ratkaisuja, mitä tässä samaan aikaan ollaan hyvinvointialueitten rahoituksiin tekemässä — näyttää nimittäin siltä, että nämä rahoitusleikkaukset jatkuvat. Hallitus on lähettänyt lausuntokierrokselle lakiluonnoksen 490 miljoonan euron leikkauksista hyvinvointialueiden rahoitukseen vuoden 2029 tasossa. Lisäksi parhaillaan hallitus etsii näitä sadan miljoonan euron leikkauksia hyvinvointialueitten sosiaalipalveluihin, joista ehkä kuullaan sitten lähiaikoina lisää.

Isossa kuvassa tämä jatkoajan pidennys muutamille alueille ei juuri tilannetta korjaa. Ehkä olennainen kysymys on se, miksi näitä ratkaisuja ja muutoksia ollaan tekemässä vasta nyt, ottaen huomioon, että useilla hyvinvointialueilla ollaan pakkoraossa: palveluita on jouduttu lakkauttamaan ja keskittämään, kun ollaan jahdattu niitä alijäämiä. Jos tämäkin ratkaisu olisi tehty aiemmin, niin todennäköisesti olisi monia tärkeitä palveluja eri hyvinvointialueilla ja eri puolilla Suomea pystytty turvaamaan.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun vielä muutamia esityksiä — vaihtoehtojakin täytyy pystyä antamaan ja esittämään, joten esitän ministerille vielä muutamia kysymyksiä, kävisivätkö nämä keskustan ratkaisuvaihtoehdot hyvinvointialueitten tilanteeseen.

Ensinnäkin tämä alijäämien kattamisaika kyllä kannattaisi kaikkien alueiden osalta pidentää suoraan sinne vuoteen 29 saakka niiden osalta, jotka sitä lisäaikaa tarvitsevat, ja sen vastineeksi sitten alueet sitoutuisivat siihen kustannustason hillintään.

No, sitten yhtenä vaihtoehtona on tämä hyvinvointialueiden velkasaneeraus. Jos arviointimenettelyssä oleva hyvinvointialue saa taloutensa tasapainoon, voitaisiin aiemmilta vuosilta kertyneet alijäämät antaa osittain anteeksi. Näin kannustettaisiin vaikeimmassa asemassa olevia alueita talouden tervehdyttämiseen. Kävisikö tämä, arvoisa ministeri?

Sitten asia, jota olemme pitäneet myöskin pitkään esillä, on tämä matkakulujen siirtäminen Kelasta hyvinvointialueille. Silloin nähtäisiin se kokonaisuus, nähtäisiin se palveluiden keskittämisen hinta, se taksirallin hinta, mitä nämä palveluitten lakkauttamiset todellisuudessa maksavat, kun nämäkin kulut menisivät sitten samasta rahapussista.

Toki hyvinvointialueilla tarvitaan myöskin pidemmällä aikavälillä rahoituksen vakauttamista ja ennakoitavuuden parantamista. Tähän liittyy myöskin diagnostiikkatietojen luotettavuus, ja toki on tärkeää myöskin kannustaa alueita tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja ulkopuolisen rahoituksen hankkimiseen.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Tärkeintä on se, että hallituksen tulisi johtaa tätä uudistusta nimenomaan niin, että pyritään kehittämään ja parantamaan niitä epäkohtia, jotka matkan varrella on löydetty, eikä kurjistamaan entisestään alueiden ja niiden henkilöstön tilannetta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

15.55 **Aki Lindén sd:** Arvoisa herra puhemies! En koe tarvetta arvostella hallitusta sellaisesta, johon hallitus ei ole niin sanotusti syypää, mutta silloin kun selvästi on olemassa tilanne, jossa hallitus olisi voinut toimia toisin ja on sitten omalla tekemättömyydellään tai virheellisillä ratkaisuilla aiheuttanut ongelman, niin silloin on syytä esittää arvostelua.

Vaikka tässä tulee nyt pieni toisto, niin nimenomaan, kuten edustaja Lylykin täällä hetki sitten sanoi, vielä vuosi sitten hallituksen taholta ilmoitettiin, että mitään tällaista alijäämien kattamisajan pidentämistä ei ole tarvetta tehdä, vaan jäädään odottamaan ja ikään kuin kannustetaan ja painostetaan alueita ratkomaan itse nämä ongelmat. Tässä on todella nyt sitten neljä kertaa tapahtunut hallituksen toimesta tällainen pieni perääntyminen. Ensimmäinen vaihe oli todella tämä, että ei mitään alijäämän kattamisen pidentämistä. Sen jälkeen tuli lausunnolle lakiesitys, jossa oli vuosi 28, mutta siinä asetettiin tietyt ehdot, joihin esimerkiksi 5—6 hyvinvointialuetta ei olisi päässyt, eli kytkettiin se tilanne siihen, että pitää tulla ylijäämää vuodelta 25. No, sitten kun lakiluonnosta korjattiin näiltä osin, saimme sen lakiluonnoksen käsiteltäväksi, missä tämä äsken mainittu ehto oli poistettu, ja nyt sitten, kun tuli uusia tietoja tästä viime vuoden kertyneen ylijäämän vaikutuksesta siihen vuoden 27 jälkikäteistarkistukseen, on tullut täydentävä esitys.

No, hyvä, että näin on toimittu, mutta ihan niin kuin täällä jokseenkin kaikissa puheenvuoroissa on sanottu, tässä on nyt viivytelty. Se viivyttely on aiheuttanut sitten tuolla kentällä laajan yhteistoimintaneuvottelujen aallon, jopa tuhansien henkilöiden irtisanomisia, harkitsemattomiakin toimipisteiden lakkautuksia — tällä painotuksella halusin sanoa, että kyllä ihan harkittujakin toimipistelakkautuksia on alueilla tehty, mutta nyt on jouduttu paniikissa tekemään niitä liikaa — erilaisten etuuksien pitämistä minimitasolla, maksujen viemistä korkeimmalle mahdolliselle tasolle ja ylipäätään monilla sektoreilla, ei toki kaikilla, palveluiden heikentämistä. Tämä on ollut minun mielestäni hallituksen tietoinen valinta. Uskallan väittää tämän väitteen siinä valossa, että hallitus on kohdellut eri tavalla kuntia ja hyvinvointialueita. Kun 19. marraskuuta 24 oli niin sanottu kuntatalouden musta perjantai, niin viikonlopun aikana hallitus linjasi ratkaisun, että kunnille annetaan lisää aikaa sen syntyneen tilanteen ratkaisemiseksi. Silloin ihan samoina ajankohtina oli jo tiedossa, että hyvinvointialueet ovat ajautumassa omista syistään ja tämän rahoituslain ongelmien johdosta vaikeuksiin, ja siinä kuitenkin sitten viivyteltiin.

Mikä on se merkittävin juurisyy tämän kaiken takana? Tässä voidaan tietysti katsoa myös ihan rehellisesti edellisen hallituksen enemmistöllä säädettyä rahoituslakia, jota aika pitkälti kuitenkin itse olen valmis puolustamaan noin rakenteellisena ratkaisuna, eli mitä elementtejä tuollaisessa rahoituslaissa pitää olla. Mutta se suuri ongelma oli siinä, että se rahoituslaki oli tehty olosuhteisiin, jolloin meillä 20 edeltävää vuotta oli ollut 1—3 prosentin inflaatio. Sitä ei oltu tehty olosuhteisiin, joissa yhtäkkiä tulee 10 prosentin inflaatio. Nyt me olemme ajautuneet tilanteeseen, että se jälkikäteistarkistus, mikä siinä rahoituslaissa on erittäin hyvä elementti, aiheuttaa nyt sen, että meillä on tässä varsinainen vuoristoratailmiö. Meillä tuli se syvä alijäämä, 1,4 miljardia alueille yhteensä vuonna 23, sitten tuli vielä 1,1 miljardia alijäämää vuonna 24 ja sitten viime vuonna tuli se vuoden 23 alijäämän korvaus, jälkikäteistarkistus, 1,4 miljardia. Alueet olivat jo saaneet jossain määrin aika merkittävästikin kustannuskehityksensä hallintaan niin, että keskiarvo viime vuodelta on enintään kaksi prosenttia, taitaa jäädä pikkuisen allekin. Siinä tilanteessa sitten

syntyi tietysti tästä jättiläissuuresta jälkikäteistarkistuksesta ylijäämää viime vuodelle, ja se taas aiheuttaa sitten ongelmia vuodelle 27, kun tämä tänä vuonna kertynyt ylijäämä otetaan huomioon miinusmerkkisenä vuoden 27 tulevassa jälkikäteistarkistuksessa.

Eli tämä vuoristoratailmiö pitäisi saada katkeamaan. Sen pääsyy on se vuosi 23. Jos se olisi ollut matalan inflaation vuosi, sellaisen alle viiden prosentin inflaation vuosi, me emme olisi ajautuneet tällaiseen tilanteeseen, missä me nyt olemme. Ja tätä vielä tavallaan on kärjistänyt tuo jälkikäteistarkistuksen jakoperiaate, joka laadittiin aivan tietoisesti sellaiseksi kuin se laadittiin, eli sen piti olla kannustava. Tässä sanotaan, että ei ole kannustavia elementtejä, mutta sen piti olla kannustava sillä tavalla, että se antaa vähän enemmän niille alueille, jotka ovat niin sanotusti hoitaneet taloutensa hyvin, mutta ei anna kokonaan anteeksi alijäämiä niille alueille, joilla alijäämät ovat suurimmat. Tämä on näin voimakkaissa erotilanteissa, mitä alueiden välillä on, synnyttänyt sen, että tämä jälkikäteistarkistus vain lisää näitä eroja. Olen käyttänyt tällaista esimerkkiä, että jos meillä on kaksi aluetta, jotka ovat 200 000 asukkaan alueita ja kummallakin on se 5 000 euroa per asukas valtionosuutta, ja toinen tekee ekana vuonna 30 miljoonan alijäämän ja toinen tekee 70 miljoonan alijäämän, niin kumpikin saa 50 miljoonaa jälkikäteistarkistusta. Toinen saa 20 miljoonaa ikään kuin kannustusrahaa, ja toinen jää ilman 20:tä miljoonaa. Nyt tämä vaikutus on ollut liian jyrkkä.

Eli tässä laissa on korjattavaa, mutta ennen kaikkea se perusongelma oli siellä vuodessa 23, ja sen takia nykyisen hallituksen olisi pitänyt reagoida viimeistään syksyllä 24. Jo siinä vuodenvaihteessa 23—24 olisi ollut mahdollisuus, kun nähtiin tämä tilanne. Näiltä osin esitän arvostelua, mutta yhdessähän tämä pitää korjata.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaarisalo poissa. — Edustaja Kontu.

16.02 **Mauri Kontu kesk:** Arvoisa puhemies! Nyt tämä hyvinvointialuelaki viettää viisivuotissyntymäpäivää kesäkuussa. Taitaa olla eduskunnan historian suurin julkisen hallinnon muutos, mitä on koskaan tehty: 220 000 työntekijää ja 23 miljardin liikevaihto jaettu 21 hyvinvointialueeseen. Meillä Varsinais-Suomessa on kaksi miljardia liikevaihtoa ja 23 000 työntekijää, ja ensimmäiset kaksi vuotta on ollut tosi vaikeita ja on tehty alijäämää, mutta hyvässä poliittisessa yhteistyössä se on nyt saatu kyllä järjestykseen ja näyttää nyt hyvältä.

Tämä käsittelyssä oleva hallituksen täydennysesitys liittyy hyvinvointialueiden alijäämän kattamisajan pidentämiseen. Esitys on kuitenkin, niin kuin keskustassa olemme todenneet, käytännössä kosmeettinen lisäys alkuperäiseen hallituksen esitykseen. Kyllä, hallitus antaa mahdollisuuden hakea lisävuotta alijäämän kattamiseen vuoteen 29, mutta, arvoisa puhemies: hakemaan — ei yleisesti, ei automaattisesti, vaan valtiovarainministeriön armoilla. Hyvinvointialueet roikkuvat löysässä hirressä, ja jokainen vuosi niiden talouden ennustettavuus heikkenee, kun elintärkeät päätökset riippuvat ministeriön harkinnasta. Samaan aikaan tämä sama hallitus valmistelee vielä 490 miljoonan euron uusia pysyviä leikkauksia hyvinvointialueiden rahoitukseen sekä etsii kevään kehysriiheen vielä sata miljoonaa lisää leikkauksia sosiaalipalveluista. On vaikea välttyä ajatukselta, että vasen käsi ei taida tietää, mitä se oikea tekee. Ensin annetaan näennäinen helpotus, ja perään leikataan niin, että koko helpotus vesittyy.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet tekevät parhaansa, ja niiden johtavat ammattilaiset kantavat vastuuta lakisääteisistä palveluista kaikille suomalaisille, siis

lapsiperheille, ikäihmisille, sairaille ja syrjäytymisvaarassa oleville. He eivät tarvitse epävarmuutta ja hallinnollista lisätyötä, mutta tämä hallitus sysää heidät kerta toisensa jälkeen hakemusrumbaansa ja tiukentaa valtiovarainministeriön otetta sotepalveluista. Me kysymme: millä asiantuntemuksella? Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu ei ole valtiovarainministeriön vaan sosiaali- ja terveysministeriön. Silti tämä hallitus on antanut VM:lle soteohjauksen supervaltaoikeudet, jotka eivät mielestämme sille kuulu. Tästä näkökulmasta koko esitys on väärästä päästä.

Arvoisa puhemies! Keskusta ei hyväksy tilannetta, jossa rahoitusmallin valuvikoja ei korjata mutta hyvinvointialueita vaaditaan silti tekemään mahdottomia. Erholan raportti näytti joulukuussa 25, että rahoituksen perusteet vääristyvät erityisesti diagnoositietojen kirjautumisen ja väestön muutosten takia. Kaikki tämän ovat oivaltaneet, paitsi hallitus. Edustaja Siponen esitti meidän viisi toimenpide-ehdotusta: tämä kolmen vuoden pidennys alijäämän kattamisesta, mahdollisuus velkasaneerauksesta, kolmanneksi matkakulut pitäisi siirtää Kelasta hyvinvointialueille, neljänneksi asukassairastavuusindeksin rahoitus täytyy korjata oikeudenmukaisesti ja yhdenmukaisin periaattein ennen kuin se aiheuttaa lisää vahinkoa, ja viidenneksi sitten panostetaan tuottavuuden parantamiseen ja on luovuttava vaikuttamattomista palveluista ja vähennettävä ylitutkimusta ja otettava käyttöön uutta teknologiaa.

Arvoisa puhemies! Ratkaisut ovat olemassa. Ne eivät ole helppoja, mutta ne ovat toteutettavissa. Se, mitä nyt ei saa tehdä, on sekoittaa hallintoa entisestään. Hyvinvointialueiden yhdisteleminen ei tuo säästöjä. Tutkimus ei tue sitä. Päinvastoin se lisäisi kustannuksia, sekoittaisi palkat, järjestelmät ja päätöksenteon vuosiksi ja olisi ihmisille haitaksi. On myös syytä sanoa suoraan, että ei pidä lisätä yksityisen terveydenhuollon rahoitusta samaan aikaan kun julkiselta leikataan.

Arvoisa puhemies! Meillä Suomessa on mahdollisuus saada soteuudistus takaisin raiteilleen. Se vaatii, että hallitus johtaa, ei seuraa, että hyvinvointialueet saavat työrauhan ja ennustettavan rahoitusmallin ja että Suomi luottaa siihen, että julkiset sosiaali- ja terveyspalvelut ovat jokaisen suomalaisen perusoikeus, eivät neuvottelukysymys. Keskusta on valmis tekemään nämä korjaukset. Toivomme, että hallitus on myös valmis siihen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

16.08 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueilla on vastuu suomalaisille kaikista tärkeimmistä palveluista, kun alueet vastaavat siitä, miten me pääsemme lääkäriin, hoitajille, miten pelastuspalvelut on järjestetty ja miten sosiaalihuolto toimii. Siinä on iso vastuu, miten järjestää palvelut laadukkaasti mutta samalla huolehtia siitä, että verorahat riittävät nyt ja tulevaisuudessa. Tähän liittyy myös hallituksen esitys muuttaa hyvinvointialuelakia.

Kun katsoo viime vuoden talouslukuja, hyvinvointialueiden yhteenlaskettu tulos oli yli 400 miljoonaa euroa parempi kuin mitä osasimme odottaa, ja samalla kustannusten kasvua on saatu hillittyä todella hyvin. Tärkeintä tässä tilanteessa on kuitenkin se, että samaan aikaan palveluiden yhdenvertaisuus on parantunut. Työtä täytyy silti jatkaa, eikä sen suhteen tule olemaan valmista vielä pitkään aikaan.

Arvoisa puhemies! Vaikka monelta alueelta on tullut hyviä uutisia, kaikki alueet eivät ole samassa tilanteessa. Alueet ovat hyvin erilaisia keskenään jo lähtien siitä, keitä alueella

asuu. Joillekin alueista alijäämien kattaminen vuoteen 2028 mennessä on ollut yksinkertaisesti liian tiukka tavoite. Hyvinvointialueet ovat olleet toiminnassa nyt muutaman vuoden, ja alun jälkeen kävi hyvin nopeasti selväksi se, että nykyisen hallituksen pitäisi ryhtyä korjaamaan ilmi tulleita valuvikoja.

Tämä esitys on osa tätä korjaussarjaa. Sen myötä hyvinvointialueille voidaan myöntää lisäaikaa alijäämien kattamiseen vuoden 2029 loppuun asti. Se ei silti tarkoita sitä, että alueelle olisi avoinna loputon piikki, jota ei tarvitse maksaa takaisin. Lisäaikaa ei myönnetä automaattisesti, vaan alueella täytyy olla kunnollinen suunnitelma, ja valtiovarainministeriö antaa omalla harkinnallaan arvion uudesta määräajasta.

Arvoisa puhemies! Jos me emme myöntäisi alueille lisäaikaa, monella alueella olisi vastassa epärealistiset ja äkilliset sopeutustoimet. Käytännössä se voisi tarkoittaa sitä, että palveluista leikattaisiin, ja se näkyisi ihmisten arjessa esimerkiksi siinä, että hoitoonpääsy voisi viivästyä ja hoitojonot kasvavat. Sitä meistä ei halua kukaan.

Tällä esityksellä saamme tuettua hyvinvointialueiden taloudenpitoa ilman, että yksikään alue joutuu tekemään huonoja ratkaisuja palveluiden tai rahankäytön suhteen. Hallitus onkin tällä kaudella lisännyt hyvinvointialueiden rahoitusta yli 4 miljardilla eurolla. Siitä huolimatta meillä on vain rajattu määrä verorahoja käytettävänä, ja siksi jokaisen alueen täytyy sitoutua siihen, että ne käytetään parhaalla mahdollisella tavalla suomalaisten hyväksi.

Arvoisa puhemies Tämä esitys antaa lisäaikaa niille hyvinvointialueille, jotka sitä aidosti tarvitsevat, mutta samalla se huolehtii siitä, että jokainen alue ymmärtää taloudelliset tosiasiat. Kyse ei ole pelkästään siitä, että Suomessa on ollut jo pitkään haastava taloudellinen tilanne. Kyse on siitä, että meillä on koko ajan entistä vähemmän työikäisiä ihmisiä ja vastaavasti vanhusten määrä kasvaa koko ajan. Se lisää myös hoidon tarvetta, ja meidän täytyy keksiä, miten nämä palvelut järjestetään kaikille myös tulevaisuudessa. Siihen täytyy ryhtyä valmistautumaan jo nyt. Suuri vastuu tästä on hyvinvointialueiden päättäjillä, joiden täytyy keksiä ratkaisuja vuosien ja vuosikymmenien päähän. Se ei ole mikään helppo paikka, mutta uskon, että me yhdessä pystymme tähän. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen, poissa. — Edustaja Jokelainen.

16.12 **Jessi Jokelainen vas:** Arvoisa rouva puhemies! On hirveän hyvä asia, että hyvinvointialueiden alijäämien kattamiseen annetaan nyt lisäaikaa, mutta vielä parempi asia olisi ollut, jos olisitte tuoneet tämän esityksen kaksi vuotta sitten. Sillä olisi muun muassa voitu todennäköisesti välttää aika monta irtisanomista tässä ajassa, kun tarve palveluille ja sotepalveluissa toimivalle henkilöstölle on valtava ja se tarve kasvaa yhä, koska meidän väestö ikääntyy voimakkaasti.

Silloin kun hyvinvointialueet perustettiin vuonna 2022, tiedossa oli, että korjaustarve tulee olemaan aika iso myös seuraavalla hallituksella, mutta se, miten tämä hallitus on reagoinut tähän asiaan tähän asti, on ollut käytännössä pääasiassa leikkaamalla. Se, mihin nämä alueet ovat nyt joutuneet, on se tilanne, että siellä on jouduttu järjestelemään palveluita eli käytännössä vähentämään palveluita ja jouduttu irtisanomaan henkilöstöä, välimatkat ovat kasvaneet ja ihmiset eivät pääse lääkäriin, kun tosiasiallisesti sitä rahaa olisi pitänyt lisätä voimakkaasti sen tarpeen mukaan.

Mitä tulee tähän esitykseen tällä hetkellä, niin nytkään kyse ei ole siis varsinaisesti kestävästä korjaustoimenpiteestä, vaan tämähän on väliaikaisratkaisu. Itse näen tämän asian niin, että niin kauan kun meillä ei ole verotusoikeutta hyvinvointialueilla, nämä talousvaikeudet tulevat ainoastaan jatkumaan ja aluepäättäjien valta suunnitella alueiden palveluita on käytännössä vain näennäistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

16.13 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Ymmärtääkseni tämä uudistus on ollut hyvin laajasti kannatettu ja askel oikeaan suuntaan, ja samanlaisen näkemyksen myöskin valiokuntakäsittelyssä helposti sai.

Rahoituslaki on tosiaan tehty edellisen hallituksen toimesta, ja kun näin isoja uudistuksia tehdään, niin on selvääkin, että siellä on ehkä vaikeaa ennustaa, mitä mikäkin lainsäädännön sisältö tarkoittaa. Siinä mielessä korjattavaa tässä on ollut, niin kuin jokainen on huomannut. Mutta erityisesti, ei kannata hirveätä hätiköintiä tehdä näissä. Tätä koko uudistusta tehtiin pitkään ja myöskin sen korjaaminen pitää tehdä harkiten. Tässä on jo lähtökohdiltaan hyvin vaikeita asioita, joita lähes kaikkia pitäisi korjata, jos valiokuntakäsittelyäkin pohtii: diagnoosiperusteinen malli, väestöperuste, jälkikäteistarkastus. Jo pelkästään se, että lähtökohtaisesti monen alueen lähtötilanne oli niin eriarvoinen suhteessa muihin alueisiin, vaikuttaa niin, että sen korjaaminen ikään kuin tämän rahoitusmallin sisällä on hyvin vaikeata ja varsinkin suoraan lainsäädännöllisesti vaikeasti tehtävä yhtälö. Siksi toivoisinkin, että keskustelua käytäisiin mahdollisimman paljon sillä asenteella, että tehtäisiin näitä asioita yhdessä, ei niinkään toisiamme haukkuen tai etsien aina syyllistä sieltä tai täältä — sillä tämä iso asia ei tule muuttumaan eikä paranemaan. Mutta tämä suunta tässä tällä hetkellä on oikea.

Yksi asia, minkä myöskin halusin nostaa esiin, on se, että hyvinvointialueilla on merkittävän laaja hallinto-, esikunta- ja tukitehtävien henkilöstö, noin 25 000 henkeä toimii siellä tällä hetkellä. Nyt kun hyvinvointialueet ovat useita vuosia olleet toiminnassa, niin toivoisin, että siellä olisi uskallusta myöskin tarkastella tämän hallinnon määrää, onko se enää tässä mittakaavassa tarpeellinen, että jos vähentää pitäisi, niin voisiko se hallinto olla sitten siellä tarkastelun kohteena ennemmin kuin ne hoitajat tai muut operatiiviset työntekijät.

Myöskin sen haluan todeta, että vaikka kymmenen vuotta lisättäisiin tätä aikaa, niin se ei tule auttamaan tiettyjä alueita, jotka ovat niin syvällä tässä suossa, että ne eivät tule alijäämäänsä kattamaan, vaikka sitä aikaa annettaisiin kymmenen vuotta. Niiden alueiden osalta pitää varmaan tehdä muita toimia. Niiden osalta on sitten olemassa muita keinoja, kuten menettely yhteisneuvottelujen kautta, että mitä voitaisiin tehdä ja miten valtio voisi muutoin auttaa, jotta kaikki alueet lopulta pääsisivät jaloilleen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Meillä alkaa täyttyä tähän varattu aika. Annan viimeisen puheenvuoron ministerille, ja sen jälkeen keskustelu keskeytetään ja sitä jatketaan myöhemmin. — Olkaa hyvä, viisi minuuttia, ministeri Ikonen.

16.16 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen:** Arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta.

Aloitan ihan kuvaamalla sitä, että hallituksen linja on nähdäkseni ollut tässä koko ajan johdonmukainen. Me olemme kannustaneet kaikkia hyvinvointialueita etupainotteisiin toimiin, koska ne, jotka ovat tehneet riittävän voimakkaita toimia riittävän aikaisessa vaiheessa, ovat saaneet talouttaan hallintaan ja palvelunsa turvattua, ja se alkaa tuottaa hedelmää ja hyötyä tässä vaiheessa. Tähän on haluttu säilyttää kannustin jokaiselle alueelle, niin että mahdollisimman aikaisessa vaiheessa saataisiin ne alijäämät katettua, jolloin päästään myöskin sitten kehittämään sitä toimintaa.

Myös kuitenkin tunnistetaan tämä alueiden erilainen tilanne. Niiltä osin kuin joillain alueilla on sitten ilmennyt haasteita tässä alijäämien kattamisessa alkuperäisessä aikataulussa, olemme todenneet myöskin sen, että emme halua puskea kaikkia yhteen ja samaan muottiin, vaan tunnistamme tämän erilaisuuden ja tarjoamme myöskin erilaisia ratkaisuja eri alueille. Sinne on tarjottu ohjausta, ja nyt sitten näillä alijäämien kattamiskauden joustoilla tulemme myöskin vastaan alueita, kutakin oman tarpeensa mukaisesti.

Eli emme ole antamassa lisäaikaa kaikille alueille, koska kaikki eivät sitä tarvitse. Osa alueista on jo saanut alijäämänsä katettua, osalla sitä ei ole ollutkaan. Osa on saanut sen katettua, osa saa sen tavoiteaikataulussa. Osa tarvitsee vain yhden vuoden lisää, osa tarvitsee kaksi vuotta. Nyt tällä mahdollistetaan niille, jotka tarvitsevat, kolme vuotta ja niille, joille sekään ei riitä, sitten arviointimenettelyn kautta. Kun täällä kysyttiin näistä arviointimenettelyn kautta tuotavista ratkaisuista, niin kyllä heille esimerkiksi haetaan ratkaisua yhdessä, ja heidän kanssaan voidaan päästä sitten vielä tätäkin pidempään alijäämien kattamiskauteen. Eli tässä todellakin tuodaan räätälöityjä ratkaisuja eri alueille heidän tarpeidensa mukaisesti.

Sitten täällä oli kysymys tästä niin sanotusta velkasaneerauksesta, tästä alijäämien antamisesta osittain anteeksi. Tässä oikeastaan kysyisin sen vastakysymyksen, että kun kuitenkin jonkun vastuulla on ne alijäämät kattaa sieltä, niin olisiko sitten tässä esityksessä se, että ne siirrettäisiin valtion kontolle, ja mistä ne silloin rahoitettaisiin. Tähän kaipaisin vastausta niiltä, jotka tätä ehdotusta toivat tänne näin.

Sitten myöskin tämä, että mistä johtuu tämä määräajan pidentäminen tässä nyt vielä yhdellä vuodella. Siinä tosiaan oli tilanne, että viime vuonna alueet saivat talouttaan todella vahvasti käännettyä, mikä on hieno asia. Vielä kesän lopulla tilinpäätösennusteet näyttivät, että ylijäämää tulisi 230 miljoonaa. Alueet tekivät todella kovasti töitä, ja nyt tällä hetkellä näyttää, että se ylijäämä oli noin suurin piirtein 650 miljoonaa tilinpäätösennusteitten valossa eli noin suurin piirtein 400 miljoonaa vahvempi tulos. Käänne on tässä se, että se näkyy nyt siellä jälkikäteistarkistuksessa. Sen tähden tässä sitten, kun se vaikutus kohdentuu vähän eri tavoin eri alueitten tilanteisiin, tällä tuodaan sitä helpotusta niille, joille tämä johtaisi haastavaan tilanteeseen.

Kun edustaja Lindén kuvasi sitä, miten edellinen hallitus loi tämän mekanismin sinne jälkikäteistarkistukseen, niin siinä juuri oli tämä hänen kuvaamansa malli, että tästä tehtiin tällainen kannustava, että se ei kompensoi alijäämiä aluekohtaisesti vaan se kompensoi ne koko maan tasolla, jolloin tässä syntyi juuri se kannustin, että näitä alijäämiä kannattaa pyrkiä kattamaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, että pääsee tasapainoon. Siitä syystä me olemme myöskin tähän kannustaneet, ja nyt sitten tuomme näitä ratkaisuja niille, jotka eivät siihen ole yltäneet.

Vielä: täällä esitettiin eri tavoinkin toiveita näihin rahoitusmalliin liittyviin uudistuksiin.

Ensimmäisenä tartun tähän esitykseen maakuntaveron käyttöönotosta. Siihen tämä hallitus on sanonut kirkkaan ”ein”. Se nostaisi kokonaisveroastetta, se veisi selkeyttä verojärjestelmältä, ja todennäköisesti siinä myöskin sitten alueitten erot kasvaisivat vielä enemmän. Siellä, missä palvelutarpeet ovat suuret, on monesti myöskin heikompi verotulopohja, ja saattaa olla, että verokertymä ja palvelutasot lähtisivät eriytymään, tai sitten tässä tarvittaisiin todella isot valtion tasaukset, jolloin se sitten taas lähestyisi valtion mallia. Eli tätä maakuntaveroa ei ole nähty perusteltuna tässä.

Sen sijaan olemme lukuisilla tavoilla pyrkineet vaikuttamaan tähän alueitten rahoituksen tasoon. Näistä on tänään keskusteltu, näistä alijäämän kattamiskauden joustoista, mutta näitä, mitä Erholankin selvityksessä nostettiin, me olemme hallituksessa tehneet. Diagnoosikäytäntöjen ja kirjausprosessien epäkohtien korjaamiseksi viime viikolla valmistui tämä selvityshenkilöitten selvitys, ja nyt sitä lähdetään toimeenpanemaan, korjaamaan niitä vikoja. Rahoitusmallin uudistamista olemme vieneet kolmessa vaiheessa, eli ensin on tuotu kannustin kustannusten hillintään, sitten kasvatettu HYTE- kerrointa, ja nyt parhaillaan ollaan tekemässä kolmosvaihetta eli diagnoosimallia, sen lakisääteistä päivitystä ja kustannusten kasvun taittamisen kannustetta sinne.

Vielä tässä nousi esiin myöskin tarve kokonaisuudistukselle. Kyllä, se on nähdäkseni myöskin tarpeen, mutta se on vuosien työ. Olen kertonut laittaneeni liikkeelle tällaisen selvityksen valmistelun, joka tuo pohjaa myöskin tällaiselle kokonaisuudistukselle. Se menee sitten varmasti yli hallituskausien, jolloin tämä parlamentaarinen työryhmä on ihan oikea paikka myöskin käydä tästä syventävää keskustelua. Niin kuin edustaja Lehtinen taisi täällä todetakin tästä, tämä on yhteistyön paikka, ja toivon myöskin, että siinä yhdessä lähdetään hakemaan ratkaisuja tähän kokonaisuuteen. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.22.

Keskustelua jatkettiin kello 18.40.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

18.40 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa herra puhemies! Politiikka on retoriikkaa, niin kuin olen oppinut. Tämmöinen lause ministeriltä ainakin kertaalleen, ellei useammankin kerran on kuultu: kustannusten kasvun taittamisen kannustin. Kustannusten kasvun taittamisen kannustin — mielenkiintoinen lause, josta jokainen voi pohtia, mitä se sitten oikein tarkoittaakaan. Jätän sen kotiyleisöllekin mietittäväksi.

Toinen, mitä vahvasti tuotiin ministeriltä esille, on tämä ylijäämäinen tulos, että yhteen laskien se on kasvanut. Se jää kertomatta, mikä se alijäämien kattamisen hinta on: irtisanomisia, epävarmuutta, huolta ja murhetta niille työntekijöille, osa ei palaa enää

alalle, ja huolta ja murhetta ja turvattomuuden tunnetta myös niiden palvelujen käyttäjille. Se on se hinta kustannusten kasvun taittamisen kannustinten seurauksena.

Arvoisa puhemies! Tuore valtakunnallinen diagnoositietoselvitys vahvistaa, että soterahoitusmallin tietopohja on puutteellinen ja johtaa hyvinvointialueiden epätasa-arvoiseen kohteluun. Erityisesti tämä iskee itäiseen Suomeen ja itäisen Suomen hyvinvointialueeseen — kuten moni muukin hallituksen politiikka. Hyvinvointialueiden rahoituksen perustana oleva tieto muodostuu eri tavalla eri puolilla Suomea. Se muodostuu epäselvien ohjeiden ja rakenteellisesti virheellisten käytäntöjen lopputulemana. Tämä tuottaa epäoikeudenmukaisen lopputuloksen, jossa ei ole kyse vain teknisestä diagnostiikkatietojen kirjaamisesta vaan siitä, pystyykö hyvinvointialue turvaamaan lakisääteiset palvelut ja kansalaisten yhdenvertaisuuden — pystyykö hyvinvointialue turvaamaan lakisääteiset palvelut ja kansalaisten yhdenvertaisuuden. Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys ei tuo tähän perusongelmaan käytännössä mitään muutosta. Ei siitäkään huolimatta, vaikka asiantuntijoiden mukaan ratkaisu olisi tehtävissä, jos siihen olisi haluja. On perusteltua kysyä, miksi hyvinvointialueiden rahoitusmalli ei perustu THL:n tai talouspolitiikan arviointineuvoston arvioimiin parempiin vaihtoehtoihin.

Arvoisa puhemies! Rakenteellisesti virheellisen tietopohjan käyttäminen miljardiluokan rahoituspäätösten perusteena ei ole hyväksyttävää. Maailmassa ei enää ole kuin kourallinen oikeusvaltioita, mutta ainakin Suomi voi itsensä vielä sellaiseksi luokitella. Tämä oikeusvaltioasema kuitenkin murenee, mikäli kansalaisten perusoikeuksien toteutuminen riippuu siitä, miten diagnooseja on eri hyvinvointialueilla kirjattu tai miten sattumanvaraista tietojärjestelmien toiminta sattuu olemaan. Kyse on paljon suuremmasta asiasta kuin pelkästä tietojen kirjaamisesta. Kyse on oikeudenmukaisuudesta ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta koko maassa, jokaisen ihmisen kohdalla. Ei ole millään tavoin hyväksyttävää, että virheellisillä tiedoilla jaetaan noin kolmasosa valtion budjettivaroista kansalaisten elintärkeiden palvelujen järjestämiseen. Hallituksen olisi pitänyt puuttua tähänkin asiaan ripeämmin ja nopeammin. Tietoa oli muttei tahtoa sen hyödyntämiseen. Rahoitusmalli ja sen ohjaus sekä sääntely on uudistettava niin, että hyvinvointialueita kohdellaan tasapuolisesti. Muutoin oikeusvaltiomme ja hyvinvointivaltiomme jatkaa rapautumistaan, kun maata jaetaan tässäkin kohtaa voittajiin ja häviäjiin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

18.44 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! On ollut mukava kuunnella erinomaisia puheenvuoroja.

Soteasioita käsiteltiin tässä kolme neljä tuntia sitten, ja tässä oli kovakin kamppailu opposition ja hallituksen välillä, että kuka on tehnyt virheitä ja vikoja. No, nyt tarvitaan tietysti sitä Koskelaa, jota ei tänne löydy. Kuitenkin haluan kertoa kaikille, jotka katsovat tätä lähetystä vielä, että lähtökohtatilanne oli soteuudistus, jossa palvelut heikkenivät, jonot pitenivät ja kulut kasvoivat rajusti. Todellakin ymmärrän toki, että oppositio haluaa kertoa, että hallitus ei ole kaatanut tarpeeksi monta miljardia vaan pitäisi olla enemmän ja enemmän rahaa tulessa, mutta neljä miljardia tähän kauteen on varattu rahaa.

Tämä asia oli nähtävissä. On sanottu, että miksei kaksi vuotta sitten hallitus ryhtynyt toimenpiteisiin. Miksi edellinen hallitus ei ryhtynyt toimenpiteisiin silloin kolme neljä vuotta sitten, kun oli täysin nähtävissä, että tällä rahoitussuunnitelmalla, tällä

järjestämissuunnitelmalla ja tällä alueiden määrällä tämä sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistus ei tule onnistumaan missään tapauksessa? Niitä virheitä ja vikoja ollaan nyt korjattu kovasti, ja joka viikko saadaan kuulla, kuinka huonosti ollaan toimittu, mutta pohja on ollut se, minkä edellinen hallitus on rakentanut. Totta kai ymmärrän, että meidän pitää katsoa eteenpäin eikä katsoa taaksepäin, mutta aina se välillä tuntuu hankalalta, kun kaikkia niitä virheitä ja vikoja ei ole vielä ehditty korjaamaan. Me kannetaan vastuu tästä asiasta, ja saatte olla siitä aivan varmoja. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

18.46 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Meillä on valtiovarainvaliokunnan kunta- ja hyvinvointijaostossa omana asiana tämä hyvinvointialueitten rahoituksen selvittäminen, miten on tultu vuodesta 2023 tänne vuoteen 26, ja tuosta voi sanoa ihan suoraan, miten tämä miljardimäärä, joka täällä aina heiluu, tämä neljä miljardia, on noussut: hyvinvointialueindeksi on ollut yli kolme prosenttia vuodessa, ja sitten palvelutarpeen kasvu on ollut noin prosentin vuodessa. Eli noin neljä prosenttiyksikköä kun otetaan sieltä 23—25 miljardin budjetista, niin sieltä tulee pelkästään siitä suuruusluokaltaan noin tuhat miljoona vuodessa niitä korotuksia, ja sitten sen jälkeen on vielä alijäämän kattamista ollut. Nämä ovat ihan sieltä vanhasta lainsäädännöstä ja vuonna 23 käyttöön otetusta lainsäädännöstä tulleita lukuja, ja tämä aina tässä unohtuu. Sitä nousupainetta on sitten nykyhallituksen toimesta 600 miljoonalla leikattu.

Arvoisa puhemies! Tämä tausta pitäisi aina muistaa, kun tätä katsotaan: Silloin 22, kun tätä on säädetty, ei ole tiedetty inflaatiota etukäteen, ei ole tiedetty kustannuspaineita, ei tiedetty energiakriisin seuraamuksia, kun Ukrainan sota toi sen inflaatiopiikin sinne — niistä ei tiedetty. Sitten tämä alimitoitettu siirto siinä vaiheessa myöskin toi yllätyksiä. Kaikki tiesivät, että tämä vaatii korjaamista.

Arvoisa puhemies! Tässä kuitenkin aina vähän väliä tulee esille se, että alueilla pitäisi olla verotusoikeus, ja sitä aikoinaan on selvitetty. Tosiasia on se, että alueilla, jotka nyt saavat enemmän tämän tarveharkinnan pohjalta, olisi ollut vielä suurempi jakovero, olisi ollut korkeat verot, ja ne maksaisivat niistä palveluista siellä vielä enempi kuin mitä tämän yhteisen rahoituksen kautta tässä tulee. Aina kannattaa muistaa, että tämä yhteinen rahoitus, joka tehdään sen tarveharkinnan pohjalta, 4 000:sta 6 000:een asukasta kohden, tulee meidän valtionverotuksen kautta. Siellä on olemassa pääomaveroa, tuloveroa, arvonlisäveroa ja niin poispäin, joista sitä on kerätty oikeudenmukaisesti, ja se on varmasti oikeudenmukaisempi tapa nytten se rahoittaa. Väittäisin, että kuitenkin tästä yhteisesti rahoitetusta mallista on ollut myös se hyöty, että kustannusten nousutahti on pienentynyt siitä, mitä se oli kuntajärjestelmässä. Niin että kyllä tässä myöskin tällaisia tuloksia on olemassa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle lemmikkieläinten siirtoja koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 192/2025 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 1/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 1/2026 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Elomaa, valiokunnan puheenjohtaja, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.22 **Ritva Elomaa ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys lemmikkieläinten siirtoja koskevan lainsäädännön uudistamisesta on luonteeltaan ennen kaikkea tekninen mutta samalla erittäin tärkeä. Sen keskeisenä tavoitteena on saattaa Suomen lainsäädäntö vastaamaan Euroopan unionin eläinterveyssäännöstöä tilanteessa, jossa nykyinen niin sanottu lemmikkieläinasetus kumoutuu huhtikuussa 2026. Kyse ei kuitenkaan ole pelkästään viittausten päivittämisestä. Taustalla on laajempi kokonaisuus siitä, miten varmistamme, että lemmikkieläinten liikkuminen maasta toiseen on turvallista sekä eläinten että ihmisten kannalta. Eläintautien torjunta ei tunne rajoja, ja siksi sääntelyn on oltava ajantasaista, selkeää ja tehokasta.

Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä vähäisin, pääosin teknisin, muutoksin, joilla varmistetaan sääntelyn täsmällisyys ja yhteensopivuus EU-lainsäädännön kanssa. Valiokunta korostaa mietinnössään erityisesti valvonnan merkitystä. Suomessa lemmikkieläinten siirtojen valvonta kuuluu Tullille ja Ruokavirastolle. Vuonna 2024 Tulli tarkasti lähes 15 000 lemmikkieläintä, ja puutteita havaittiin lähes 300 tapauksessa. Tämä osoittaa, että sääntelylle ja sen valvonnalle on todellinen tarve. Valiokunta pitää tärkeänä, että valvovilla viranomaisilla on riittävät resurssit tehtäviensä hoitamiseen. Keskeinen muutos esityksessä koskee viranomaisten toimivaltuuksia tilanteissa, joissa siirtoja koskevia vaatimuksia rikotaan. Jatkossa Ruokavirasto tai Tulli voi tarvittaessa itse huolehtia esimerkiksi eläimen lopettamisesta tai tuotteen hävittämisestä toimijan kustannuksella. Tämä selkeyttää vastuukysymyksiä ja ennen kaikkea varmistaa, että toimenpiteisiin voidaan ryhtyä viivytyksettä eläintautiriskien torjumiseksi.

Arvoisa puhemies! Valiokunta nostaa esiin myös konkreettiset riskit, joita puutteellisesti valvotut siirrot voivat aiheuttaa. Esimerkiksi raivotauti on vakava ja hengenvaarallinen tauti, jota esiintyy yhä Euroopassa. Samoin afrikkalainen sikarutto muodostaa merkittävän uhan eläintuotannolle. Näiden tautien leviämisen estäminen edellyttää selkeää sääntelyä ja tehokkaita toimivaltuuksia viranomaisille. On myös myönteistä, että jatkossa EU:n ulkopuolelta tuotaville koiran-, kissan- ja fretinpennuille sääntely tiukentuu raivotautirokotusvaatimusten osalta. Tämä on tärkeä askel tautiriskien vähentämisessä.

Lopuksi valiokunta korostaa neuvonnan ja ohjeistuksen merkitystä. Kansalaisten ja toimijoiden on saatava helposti ymmärrettävää tietoa siitä, mitä vaatimuksia

lemmikkieläinten siirtoihin liittyy. Ennaltaehkäisy on tässäkin asiassa tehokkain keino. Kyseessä on kokonaisuus, joka tukee sekä eläinten hyvinvointia että kansanterveyttä ja varmistaa, että Suomi toimii osana yhteistä eurooppalaista eläinterveyden suojelujärjestelmää.

Näillä perusteilla maa- ja metsätalousvaliokunta esittää, että eduskunta hyväksyy lakiehdotukset valiokunnan ehdottamin muutoksin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset valiokunnan puheenjohtajalle esittelystä. — Sitten edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

16.26 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Tänään olemme yhden vakavan asian äärellä, nimittäin pörröisten perheenjäsentemme turvallisuudesta on kyse. Tämän esityksen ytimessä on lemmikkieläinten turvallisuus, niiden terveyden suojelu ja tarttuvien eläintautien tehokas torjunta. Kun Euroopan unionin vanha lemmikkieläinasetus kumoutuu tänä keväänä ja uusi eläinterveyssäännöstö tulee täysimääräisesti voimaan, on myös Suomen päivitettävä kansallista lainsäädäntöään. Nyt se tehdään selkeästi, oikea-aikaisesti ja ennen kaikkea eläinten hyvinvointia ja turvallisuutta vahvistaen.

Tämä lakiuudistus ei kuitenkaan ole vain pykälien uudelleennimeämistä. Sillä on suora vaikutus heidän arkeensa, joilla on pörröisiä perheenjäseniä. Lemmikin mukaan ottaminen lomamatkalle ja adoptoiminen ulkomailta ovat tänä päivänä yleisempiä kuin aikaisemmin. On jokaisen lemmikkinsä kanssa matkustavan etu, että sekä lähtö- että paluuehdot ovat selkeät ja yhdenmukaiset EU-tasolla. Näin matka sujuu paremmin ja matkustamiseen voidaan valmistautua ajoissa. Nyt tämän lain myötä sekä omistajan että viranomaisen vastuut näissä tilanteissa ovat entistä tarkemmin määriteltyjä.

Arvoisa puhemies! Lemmikkieläinten siirrot maasta toiseen eivät kuitenkaan ole vain rajanylityskysymyksiä. Ne ovat osa terveysturvallisuuttamme. Raivotauti, lintuinfluenssa ja muut samankaltaiset sairaudet ovat vaarallisia eläintauteja, jotka voivat uhata sekä eläimiä että ihmisiä. Uusi eläinterveyssäännöstö korostaa juuri näiden tautien ehkäisyä ja torjuntaa painottaen rokotuksia, tunnistusmerkintöjä ja kuljetuskuntoisuuden varmistamista. Tällä esityksellä varmistamme, että maamme rajojen kautta kulkevat lemmikit ovat terveitä, asianmukaisesti tunnistettuja ja viranomaisten jäljitettävissä. Samalla vahvistamme Ruokaviraston ja Tullin mahdollisuuksia puuttua epäselviin tai vaatimuksia rikkoviin tilanteisiin myös silloin, kun eläimen lopettaminen tai tuotteen hävittäminen on viime kädessä välttämätöntä eläintautien leviämisen estämiseksi. Omasta lemmikistä luopuminen on raskasta, eikä sellaisia päätöksiä tule omistajien puolesta tehdä ilman tarkoin lakiin määriteltyjä perusteita. Tämä on linjassa sekä EU-sääntelyn että viime vuosien eläintautitapausten osoittaman tarpeen kanssa.

Arvoisa puhemies! Lemmikit ovat monille perheenjäseniä. Niiden terveydestä huolehtiminen ei ole vain hallinnollinen velvoite vaan osa laajempaa eläinten hyvinvoinnin ja kansanterveyden kokonaisuutta. Tällä esityksellä Suomi jatkaa pitkäjänteistä työtä eläintautien torjunnassa eli rakkaiden lemmikkiemme turvallisen ja terveen arjen takaamisessa. Samalla pystymme varmistamaan, että rajanylitykset ovat turvallisia sekä lemmikeille itselleen että koko perheelle. Maa- ja metsätalousvaliokunta on huolellisesti käsitellyt esityksen ja tehnyt siihen tarkentavia muutoksia, joiden myötä se on nyt entistäkin valmiimpi. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

16.31 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutoksia eläintautilakiin sekä eläinten ja eräiden tavaroiden tuontivalvontaa koskevaan lakiin. Muutokset ovat tarpeen, koska Euroopan unionin lemmikkieläinasetus kumoutuu ja eläinterveyssäännösten soveltaminen alkaa 21. huhtikuuta tänä vuonna.

Esityksen tavoitteena on saattaa Suomen kansallinen lainsäädäntö vastaamaan näitä EU:n muutoksia, ja kyse on pääosin teknisestä tarkennuksesta, kuten viittausten päivittämisestä uuteen säädöskehikkoon sekä eräiden määräyksenantovaltuuksien selkeyttämisestä. Viranomaisten tehtävät ja toimivallan jako pysyvät siis ennallaan, samoin lemmikkieläinten omistajiin kohdistuvat velvoitteet muiden kuin näiden kaupallisten siirtojen osalta.

Lisäksi tässä esityksessä täsmennetään Ruokaviraston ja Tullin toimivaltuutta tilanteissa, joissa toisesta jäsenvaltiosta Suomeen saapuvissa eläimissä tai tuotteissa havaitaan sellaisia puutteita, joita ei voida korjata. Tavoitteena on varmistaa, että eläinterveyttä uhkaavat riskit voidaan hallita yhdenmukaisesti ja tehokkaasti. No, näissä lemmikkieläinten siirroissa tietenkin keskeinen näkökulma on tämä eläintautien leviämisen ehkäisy, ja tämän vuoksi näihin siirtoihin sovellettavat terveysvaatimukset ja valvontajärjestelyt ovat erittäin tärkeitä tässä kokonaisuudessa — erityisesti nyt rabies, joka on edelleen joissakin EU-maissa esiintyvä tauti, ja sen osalta korostuvat tietenkin nämä tarkat menettelyt. Valvontaan liittyvät ratkaisut vaikuttavat siihen, että tautiriskit voidaan torjua nimenomaan luotettavasti ja että säädösten noudattamista voidaan valvoa tehokkaasti näissä kaikissa tilanteissa.

Kaiken kaikkiaan esityksen pääpaino on lainsäädännön johdonmukaisessa päivittämisessä ja eläinterveydensuojelun varmistamisessa muuttuvan EU-sääntelyn puitteissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elomaa.

16.33 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! On erityisen tärkeää ja myönteistä, että esityksessä vahvistetaan viranomaisten toimivaltuuksia ja selkeytetään vastuita tilanteissa, joissa lemmikkieläinten siirtoihin liittyviä vaatimuksia rikotaan. Tämä on olennaista eläintautien leviämisen ehkäisemiseksi ja kansanterveyden turvaamiseksi.

Neuvonnan ja ohjeistuksen merkitys on olennainen asia. Kansalaisten on saatava riittävän selkeää tietoa maahantulosäädöksistä ja vaadittavista rokotteista sekä muista maahantulon edellytyksistä. Näin voidaan estää tragedioita, joissa eläimiä joudutaan joko palauttamaan lähtömaahan tai jopa lopettamaan.

Valiokunta on tehnyt mietinnössään perusteltuja ja tarkentavia muutoksia, jotka parantavat sääntelyn täsmällisyyttä ja toimivuutta. Samalla on tärkeää, että valvonnasta vastaavien viranomaisten resurssit turvataan.

Kaiken kaikkiaan kyseessä on tasapainoinen ja tarpeellinen uudistus, jota on helppo kannattaa.

Kiitos myös edustaja Hänniselle, koska hän otti huomioon tämän lemmikkieläinten tärkeän aseman perheissä. On tärkeää, että kaikki sujuu sujuvasti, kun lemmikkieläin otetaan mukaan matkoille, ettei tule mitään vastoinkäymisiä ja jouduta muihin toimenpiteisiin, jotka johtavat ikäviin lopputuloksiin. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 192/2025 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi esitutkintalain, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain ja oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 188/2025 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 3/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 3/2026 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Eerola, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.35 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi esitutkintalakia, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia sekä sitten vielä oikeudenkäymiskaarta. Tämä kyseinen esitys sisältää useita esitutkintaan ja myös syyteharkintaan sekä sitten vielä rikosasioiden tuomioistuinkäsittelyyn liittyviä muutoksia, joilla pyritään sujuvoittamaan rikosprosessia.

Tämän esityksen mukaan esitutkinnan ja syyteharkinnan osalta muutetaan asianomistajan yksityisoikeudellisen vaatimuksen selvittämistä ja käsittelyä sekä rikosilmoituksen kirjaamisvelvollisuutta ynnä toimenpiteistä luopumista, esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän yhteistyövelvollisuutta, vielä loppulausuntomenettelyä sekä edelleen päätösten perusteluvelvollisuutta. Näin montaa asiaa siinä siis muutetaan. Lainsäädäntöön lisätään säännökset oikeuksien ja velvollisuuksien ilmoittamisesta kuulusteltavalle sekä tiedottamisesta esitutkinnassa. Lisäksi mahdollistetaan yleistiedoksiannon käyttö ja rikosilmoituksen liittäminen samasta rikoksesta tehdylle aikaisemmalle ilmoitukselle.

Rikosasioitten tuomioistuinkäsittelyn osalta mahdollistetaan haasteen puhelintiedoksianto silloin, kun asia voidaan lopulta käsitellä kirjallisessa menettelyssä tai jopa vastaajan poissaolosta huolimatta. Sitten tätä vastaavaa menettelyä voidaan esityksen mukaan käyttää myös haastemiehen tavatessa sattumalta jonkun haastettavan, vaikka ihan tuolla kadulla. Kirjallisen menettelyn ja poissaolokäsittelyn soveltamisaloja laajennetaan korottamalla enimmäisrangaistuksia ja sujuvoittamalla näiden menettelyjen käyttöä.

Tämän esityksen perusteluista sitten ilmenee, että rikosprosessin kesto on viime vuosina huolestuttavalla tavalla pidentynyt, mikä vaarantaa oikeusturvan toteutumista ja sen tehokasta saatavuutta. Ainakin omasta mielestäni tämä on, jos nyt ei suurin, niin yksi suurimpia oikeusvaltio-ongelmia, mitä tässä maassa on, eli tämä prosessin kesto. Nyt esityksen keskeisenä tavoitteena onkin rikosoikeudenhoidon resurssien nykyistä oikeudenmukaisempi ja tarkoituksenmukaisempi kohdentaminen. Tavoitteena on, että tätä

rikosprosessia näin sujuvoittamalla voidaan antaa oikeusturvaa tehokkaammin ja nimenomaan lyhentää näitä käsittelyaikoja, jotka siis ongelmana ovat olleet.

Lakivaliokunta pitää tämän esityksen tavoitteita erittäin kannatettavina, ja tässä yksimielisessä mietinnössään lakivaliokunta pitää esitystä oikeinkin tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa tähän esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä eräin huomioin ja muutosehdotuksin. — Kiitokset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

16.39 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Yhteiskuntamme sisäinen turvallisuus nojaa siihen, että viranomaiset pysyvät rikollisuuden kehityksen mukana. Yhä suurempi osa vakavasta rikollisuudesta tapahtuu nykyään tietoverkoissa, usein anonyymisti ja hajautetusti. On meidän vastuumme vastata tähän muutokseen laajentamalla poliisin mahdollisuuksia käyttää yksinomaan tietoverkossa tehtävää peitetoimintaa.

Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevan esityksen tarkoituksena on parantaa rikostorjunnan tilaa ja varmistaa, että salaisia tiedonhankintakeinoja ja salaisia pakkokeinoja koskevat säännökset ovat mahdollisimman yhdenmukaisia muiden viranomaisten sääntelyn kanssa. Kyseessä on tärkeä uudistus siksi, että rajat ylittävä rikollisuus ei tänä päivänä pysähdy yhteiskuntamme viranomaisten toimialoihin. Kun viranomaisilla on samansisältöiset toimivaltuudet, yhteistyö tehostuu ja rikollisten toimintamahdollisuudet kapenevat. Tämä vahvistaa koko rikostorjuntajärjestelmän kykyä puuttua vakaviin tekoihin oikea-aikaisesti.

Myös valiokunta on käsittelyssään päätynyt kannattamaan esitystä pienin tarkennuksin. Ne tekevät kokonaisuudesta hyvän. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

16.44 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustaja Eerolalle hyvästä esittelystä niistä ydinmuutoksista, mitä tähän on valiokuntakäsittelyssä tullut. — Kiinnostavaa on tämä työskentely eri viranomaisten välillä, jossa täällä hallintovaliokunta on kiinnittänyt mielenkiintoisella tavalla huomiota siihen, mitä voidaan tehdä siellä prosessin aikana, kuinka tutkintajohtajan tulisi neuvotella syyttäjän kanssa siitä, mitä asian valmisteleminen syyteharkintaa ja oikeudenkäyntiä varten edellyttää tutkinnassa. Mielestäni se on ihan ydinasioita, kun mietitään sitten, että yritetään saada oikeudenkäyntiä sujuvoitettua ja tutkitaan oikeita asioita, mitkä ovat käsittelyn kannalta olennaisia. Sitten myöskin jos päätetään jättää syyttämättä, täällä sitä perusteluvelvoitetta ehdotetaan kevennettäväksi. Täällä itse prosessissa tehdään näitä kysymyksiä. Sitten on näitä aikataulujen osalta olevia muutoksia, jotka liittyvät siihen, että voidaan tehdä kirjallisia käsittelyjä ja keventää ilmoitusmenettelyjä.

Nämä kaikki ovat kannatettavia, ja tässä käsittelyn aikana niihin on tullut hyviä tarkennuksia, ja tämä on yksimielisesti kaikissa vaiheissa mennyt eteenpäin. Kun meillä rikollisuus monimutkaistuu ja kansainvälistyy ja kaikkea muuta tulee tilalle, niin me joudutaan tekemään paljon, että me pystytään nämä koko asiat käsittelemään niin kuin ne oikeusvaltiossa kuuluu käsitellä, ja tässä pidetään huolta siitä, että nämä tulevat kuitenkin käsiteltyä asianmukaisesti. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 188/2025 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi poliisilain 5 luvun 34 §:n ja pakkokeinolain 10 luvun 33 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 193/2025 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 2/2026 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Hänninen.

Keskustelu

16.47 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Yhteiskuntamme sisäinen turvallisuus nojaa siihen, että viranomaiset pysyvät rikollisuuden kehityksen mukana. Yhä suurempi osa vakavasta rikollisuudesta tapahtuu nykyään tietoverkoissa, usein anonyymisti ja hajautetusti. On meidän vastuumme vastata tähän muutokseen laajentamalla poliisin mahdollisuuksia käyttää yksinomaan tietoverkossa tehtävää peitetoimintaa.

Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevan esityksen tarkoituksena on parantaa rikostorjunnan tilaa ja varmistaa, että salaisia tiedonhankintakeinoja ja salaisia pakkokeinoja koskevat säännökset ovat mahdollisimman yhdenmukaisia muiden viranomaisten sääntelyn kanssa. Kyseessä on tärkeä uudistus siksi, että rajat ylittävä rikollisuus ei tänä päivänä pysähdy yhteiskuntamme viranomaisten toimialoihin. Kun viranomaisilla on samansisältöiset toimivaltuudet, yhteistyö tehostuu ja rikollisten toimintamahdollisuudet kapenevat. Tämä vahvistaa koko rikostorjuntajärjestelmän kykyä puuttua vakaviin tekoihin oikea-aikaisesti.

Myös valiokunta on käsittelyssään päätynyt kannattamaan esitystä pienin tarkennuksin. Ne tekevät kokonaisuudesta hyvän. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 193/2025 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verotusmenettelystä annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 176/2025 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 5/2026 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 176/2025 vp sisältyvät 1.—21. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle diplomaattisten edustustojen, konsuliedustustojen tai kansainvälisissä hallitustenvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen työntekijöiden perheenjäsenten ansiotyöstä Suomen tasavallan ja Uruguayn itäisen tasavallan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 181/2025 vp
Valiokunnan mietintö UaVM 2/2026 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Ensin päätetään ulkoasiainvaliokunnan mietinnön UaVM 2/2026 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 181/2025 vp tarkoitetun sopimuksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 181/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Sopimuksen ainoa ja lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

12. Lakialoite laiksi tietosuojalain 5 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 1/2026 vp Sara Seppänen ps ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.50 **Sara Seppänen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuvitellaan hetki lapsuutta: ei näyttöjen sinistä hohdetta kasvoilla vaan polviin tarttunutta hiekkaa, äänekästä naurua pihalla ja mielikuvituksen rakentamia maailmoja. Nyt tuo maisema on monin paikoin vaihtunut taskussa värisevään universumiin, joka kilpailee lapsen

huomiosta joka sekunti. Tämän lakialoitteen ydin on yksinkertainen: sosiaalisen median käytön ikäraja nostetaan 16 vuoteen. Kyse ei ole teknisestä yksityiskohdasta vaan siitä, millaisessa ympäristössä lapsemme kasvavat.

Sosiaalinen media on kaksiteräinen miekka, niin se on myös meille aikuisille. Se voi yhdistää, opettaa ja myöskin inspiroida, mutta lapsen ja nuoren kohdalla sen varjopuoli kasvaa usein liian suureksi. Algoritmit on suunniteltu vangitsemaan huomio. Lyhyet videot, loputon virta, sisältö ja jatkuvat ilmoitukset muokkaavat keskittymiskykyä, unta ja jopa aivojen kehitystä. Tutkimukset viittaavat siihen, että liiallinen käyttö liittyy lisääntyneeseen ahdistukseen, masennukseen ja heikkoon itsetuntoon. Samalla fyysinen aktiivisuus vähenee, kasvokkaiset kohtaamiset harvenevat ja yksinäisyys lisääntyy. Lapsi voi olla jatkuvasti yhteydessä kaikkiin mutta silti etäällä kaikesta, mikä on oikeasti lähellä. Kyse ei ole siis vain hyvinvoinnista vaan myös turvallisuudesta. Sosiaalinen media altistaa lapset kiusaamiselle, häirinnälle ja jopa rikolliselle hyväksikäytölle. Lisäksi lapsella ei ole vielä kehittynyttä kykyä arvioida kriittisesti näkemäänsä sisältöä tai ymmärtää datan keruun laajuutta.

Arvoisa puhemies! Suomi ei ole tämän kysymyksen kanssa yksin. Kansainvälisesti suunta on selvä, eli suojelua lisätään. Tanska on päättänyt kieltää sosiaalisen median käytön alle 15-vuotiailta tietyin poikkeuksin. Australia on mennyt vielä pidemmälle ja säätää täyskiellon alle 16-vuotiaille. Ranska puolestaan edellyttää vanhempien suostumusta alle 15-vuotiaille. Näissä ratkaisuissa näkyy sama huoli kuin nyt tässä aloitteessa: lapsia ei jätetä yksin digitaalisen maailman voimien keskelle.

Arvoisa puhemies! Historia tarjoaa meille kiinnostavan vertailukohdan: tupakkalainsäädäntö. Aikanaan tupakointi oli laajasti hyväksyttyä, jopa nuorten keskuudessa. Haitat tunnettiin, mutta sääntely oli hyvin löyhää. Vähitellen lainsäädäntö kiristyi: ikärajoja nostettiin, mainontaa rajoitettiin ja saatavuutta vaikeutettiin. Näiden toimien seurauksena tupakointi on vähentynyt merkittävästi, erityisesti nuorten keskuudessa. Tämä kaikki ei kuitenkaan tapahtunut sattumalta. Se oli tietoisen poliittisen päätöksenteon tulos, jossa terveys asetettiin kaupallisten intressien edelle. No, sosiaalinen media ei tietenkään ole mikään tupakka, mutta niiden välillä on yksi tärkeä yhtäläisyys: molemmat voivat aiheuttaa riippuvuutta, ja molempien vaikutukset nuoriin voivat olla pitkäkestoisia ja vakavia. Kun tiedämme riskit, kysymys kuuluu: toimimmeko ajoissa vai vasta sitten, kun haitat ovat jo syvällä rakenteissa?

Me tarvitsemme edelleen keskustelua laajasti yhteiskunnassa sosiaalisen median vaikutuksista sekä lapsiin, nuoriin että aikuisiin, ja voisi oikeastaan ajatella, että tämä keskustelu on vasta alkutekijöissään. Meidän täytyy kuitenkin miettiä Suomessakin tätä kasvavaa mielenterveyden ongelmaa, mikä nuoria tällä hetkellä kohtaa, ja miettiä nimenomaan niitä juurisyitä. Tämä sosiaalinen media liittyy siihen erittäin kiinteästi.

Arvoisa puhemies! Lapsuus ei ole kiireinen projekti. Se ei ole jotain, mikä pitää optimoida algoritmien ehdoilla, vaan se on vaihe, jossa nimenomaan rakennetaan koko elämän perustaa ja ihmistä, joka kasvaa aikuiseksi. Tällä aloitteella haluankin sanoa viestini selkeästi: annetaan lapsille enemmän aikaa olla lapsia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

16.55 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Suomessa on puhuttu viime aikoina paljon siitä, pitäisikö sosiaalinen media kieltää lapsilta ja nuorilta, ja tämä edustaja Seppäsen

lakialoite on erittäin ajankohtainen. Kirjoitin tästä kolumnin jonkin aikaa sitten, ja ajattelin lukea teille tämän kolumnini, koska se koskee täysin tätä lakialoitetta. Osa meistä suomalaisista näkee somekiellon sensuurina, mitä ei pitäisi vapaassa maassa harjoittaa, kun taas osa pitää ajatusta hyvinkin kannatettavana. Itse kuulun niihin, jotka ovat valmiita rajoittamaan somea esimerkiksi alle 15-vuotiailta tai alle 16-vuotiailta, niin kuin edustaja Seppäsen aloitteessa.

”Lapset eivät tarvitse somea mihinkään. Lasten pitää saada olla lapsia, leikkiä ja elää mielikuvitusmaailmassa. Nuoret tarvitsevat kasvurauhan ilman somemaailman paineita.”

”Iso ongelma nykytilanteessa on siinä, että suurin osa nuorten maailmankuvasta rakentuu somen kautta. Sieltä opitaan, mikä on normaalia, tavoiteltavaa ja hyväksyttävää, vaikka ne eivät pitäisikään paikkaansa.”

”Aikuisten ja yhteiskunnan on mahdotonta vaikuttaa sisältöön, jolle nuoret altistuvat, ja vastuu on siirtynyt teknologiajättien käsiin. Se jos mikä on vastuutonta. Toistaiseksi teknologiajättien toimenpiteet lasten ja nuorten suojelemiseksi ovat olleet minimaalisia.”

”Uutismedian liiton Kantar-tutkimuslaitoksella vuosi sitten teettämä kyselytutkimus kertoo, että 53 prosenttia 13—18-vuotiaista nuorista seuraa uutisia TikTokista. Jos rajoitamme somea, meidän on varmistettava, että nuoret saavat muiden väylien kautta luotettavia uutisia ja että esimerkiksi kouluissa opetetaan oikeita asioita — laadukasta, tutkittua, ikätasoista tietoa, ei ideologista sekoilua eikä huuhaa-oppeja, kuten että miehillä olisi kohtu. Lapsilla ja nuorilla on oikeus ymmärtää maailmaa tosiasioiden pohjalta eikä somevideoista, joita kuka tahansa voi tehdä ilman faktoja.”

”Sosiaalisen median haitat nuorille ovat hyvin tiedossa. Nuorille some tuo jatkuvan ulkonäköpaineen, vertailun ja kehokuvan vääristymät. He oppivat nopeasti, että heidän arvonsa mitataan tykkäyksissä. Algoritmit nostavat esiin myös aggressiivisia roolimalleja ja äärimielipiteitä, puhumattakaan somessa leviävästä nöyryytysväkivallasta tai somehaasteista, joiden seurauksena nuoria on jopa kuollut.”

”Lisäksi some aiheuttaa tutkitusti keskittymiskyvyn rapautumista, univajetta, ahdistusta ja tunteen siitä, ettei koskaan ole tarpeeksi. Some ei ole neutraali alusta. Se on rakennettu koukuttamaan, mittaamaan ja ohjaamaan. Some ei ole lasten ja nuorten aivoja varten — eikä kyllä aikuistenkaan.”

”Mahdollinen somekielto — jos Suomessa sellainen saadaan aikaiseksi — on toteutettava suunnitelmallisesti ja rajatusti. Meidän on katsottava kokemuksia niistä maista, missä somekielto on jo toteutettu, kerättävä tietoa, missä on onnistuttu ja missä ei. Pelkkä kielto ilman tukea, kasvatusta ja mediataitojen opetusta ei riitä. Aikuisilta tämä vaatii rohkeutta. On helpompaa puhua lasten suojelemisesta kuin ottaa oikeasti vastuu laittamalla heille rajoja ja sanomalla ’ei’ somelle.”

”On selvää, että kasvatusvastuu ja rajojen asettaminen on vanhempien vastuulla. Mutta vanhemmat tarvitsevat tässä tukea. Esimerkiksi Islannissa saatiin hyviä tuloksia sillä, että laitettiin yhteiset kotiintuloajat nuorille päihdeongelmien keskellä. Vanhempien oli helpompi noudattaa näitä, kun säännöt olivat yhteiset kaikille, ja tämän myötä päihdeongelmat vähenivät.”

”On selvää, että nuorten täytyy pystyä kommunikoimaan keskenään, ja tätä varten täytyy olla sopivia sovelluksia saatavilla. Itse ajattelen, että Snapchatin voisi ehkä pitää, mutta Facebook, TikTok ja Instagram joutavat roskakoriin.”

Kannatan lämpimästi tätä edustaja Seppäsen lakialoitetta ja toivon, että tämä menestyy meillä täällä eduskunnassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Garedew.

17.00 **Kaisa Garedew ps:** Arvoisa puhemies! Ehdottoman tärkeä lakialoite edustaja Seppäseltä tämä sosiaalisen median kieltäminen alle 16-vuotiailta. Olen myös jättänyt sosiaalisen median kieltämistä koskevan toimenpidealoitteen eduskunnalle yli vuosi sitten. Lasten ja nuorten älylaitteiden käytön rajoittamistarve on vihdoin noussut yhteiskunnalliseen keskusteluun. Olen iloinen, että keskustelemme siitä myös täällä, ja toivon, että lakialoite käsitellään huolellisesti.

Valitettavasti pelit, some ja sen algoritmit ovat jo saaneet yliotteen kokonaisesta sukupolvesta, joten lakimuutoksilla on jo kiire. Tutkimustieto ja kokemukset kertovat, että liiallinen ruutuaika on haitallista. Jatkuva informaatiotulva vahingoittaa aivoja ja keskittymiskykyä. TikTokin runsaan käytön on todettu aiheuttavan muutoksia nuorten aivorakenteessa.

Lapsilla korkean näyttöajan määrän on todettu olevan yhteydessä muun muassa suppeampaan sanavarastoon, heikompiin verbaalisiin kykyihin sekä heikommin järjestäytyneisiin aivoratoihin alueilla, jotka liittyvät kieleen, kirjallisiin taitoihin ja toiminnanohjaukseen. Lasten sosiaalisen median käyttö heikentää myös ystävyyssuhteiden muodostumista. Tuntikausien istuminen lisää liikkumattomuutta. Koukuttavat algoritmit ja näytön sininen valo iltaisin vaikeuttavat nukahtamista ja sekoittavat vuorokausirytmin. Nukkumisvaikeudet puolestaan voivat laukaista ahdistus- ja masennusoireita sekä heikentää immuunipuolustusta. Listaa voisi jatkaa loputtomiin.

Tämän lisäksi sosiaalinen media on täynnä ahdistavaa ja haitallista sisältöä: kiusaamista, huijauksia, huumekauppaa ja seksuaalista hyväksikäyttöä. Lapset altistuvat julman väkivallan ja sairaan pornografian näkemiselle, mistä voi seurata pitkäaikaisia traumoja ja ajattelun vääristymiä. Nuori ei ainoastaan ole riskissä joutua rikoksen uhriksi, vaan hän saattaa päätyä ja tulla värvätyksi tekemään rikoksia, esimerkiksi ostamaan tai myymään huumeita tai toteuttamaan väkivaltarikoksia. Myös ääriryhmät levittävät aatettaan ja rekrytoivat somessa uusia jäseniä.

Somekieltoja on jo asetettu esimerkiksi Australiassa. Siitä keskustellaan EU-tasolla. Myös Suomessa on käynnissä selvitys lasten suojelemiseksi sosiaaliselta medialta. Lisäksi Suomessa on hiljattain julkaistu 0—13-vuotiaiden kansalliset ruutuaikasuositukset. Suosituksiin sisältyy se, että alle 13-vuotiaille ei tulisi hankkia älypuhelinta laisinkaan. Tämä on erittäin kannatettava kehotus, ja toivon, että Suomessa se otetaan valtakunnallisesti vakavasti.

Arvoisa puhemies! Algoritmit ohjailevat käyttäytymistä ja vaikuttavat mielipiteisiin. Vanhempien ote lastensa kasvattamisesta on jo mennyt somejäteille. Siksi kannatan lämpimästi edustaja Seppäsen aloitteen mukaista somekieltoa alle 16-vuotiaille. Samalla on kehitettävä myös ratkaisut siihen, miten lasten pääsy sosiaaliseen mediaan tosiasiallisesti estetään, esimerkiksi jonkinlaista tunnistautumista vaativalla tavalla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

17.04 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Myös minä haluan kiittää edustaja Seppästä tästä erinomaisesta aloitteesta. Oma kokemukseni on se, että meidän aikuisten

tehtävä on tuottaa lapsille pettymyksiä, asettaa rajoja ja suojella pahalta, ja tässä aloitteessa kaikki nämä kohdat toteutuvat yhdellä kertaa.

Yllättävän usein on omassa lähipiirissäni ja tuttavapiirissänikin lapsia, joilla on elämää käytännössä vain somessa. Kaikki puheenaiheet pyörivät somen ympärillä, kaikki vapaa-aika pyörii somen ympärillä ja juuri muuta elämää ei ole. Se on todella surullista katsella, ja siitä on todella vaikeata päästä pois. Esimerkiksi omassa lähipiirissäni on sellainen käsite kuin ”mammapäivä”, eli vien lapseni aina kerran viikossa mamman luokse koulupäivän jälkeen, ja heidän tehtävänsä on pitää siellä seuraa mammalle, joka kokee olevansa yksinäinen. Ainut ehto silloin on ollut se, että somea ei saa käyttää. Niinä kertoina, kun he eivät ole käyttäneet, keskustelu mamman kanssa on ollut vilkasta, mutta sitten kun se some tulee mukaan, niin keskustelua ei ole lainkaan. Tässä hyvin huomaa muun muassa sen, mikä merkitys sillä on perhepiirissä tapahtuvaan keskusteluun, ja siksi tätä on tärkeää rajoittaa.

Se, mikä myöskin lapsille on hankalaa tässä somessa, on juuri se, että kun opitaan ne uudet asiat monesti somen kautta tai koulun kautta, niin ennen kaikkea siellä somessa, kun ollaan monesti yksin sen puhelimen kanssa tai muun päätelaitteen kanssa, ei ole sitä omaa elämänkokemusta, jonka perusteella voisi arvioida sitä näkemäänsä tai kuulemaansa, että onko se totta tai miten siihen tulisi suhtautua. Se herättää kyllä varmasti melko sekavia tunteita. Minä koen, että somella ja teknologialla on iso osa siinä, että meidän lapset ja nuoret voivat nykyisellään niin huonosti: eivät nuku, käyttävät paljon päihteitä ja on paljon mielenterveysongelmia. Siksi minä itse olen tulkinnut ilman tieteellistä tutkimusta tämän asian niin, että somesta on lapsille enemmän haittaa kuin hyötyä, vaikka varmasti niitä hyötyjäkin on olemassa. Siksi kannatan vilpittömästi tätä lakialoitetta, kuten alussa sanoin.

Ihan sellaisesta vielä, mikä vaikutus somella on myöskin siihen, miten aloitetaan seurustelusuhteita. Pidän sitä erittäin tärkeänä asiana. Tuttu ravintoloitsija kertoi muun muassa siitä, että nuorilla on tapana nykypäivänä keskustella somen kautta baarissakin, eli kun yritetään iskeä se toinen sukupuoli, lähetetään viesti toiselle puolelle ravintolaa ja katsotaan, miten toinen vastaa, ja se vastaa somen kautta. En ihmettele, ettei lapsimäärä Suomessa lähde nousuun, jos tämä on tapa tutustua toiseen sukupuoleen. [Naurua]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

17.07 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän aloitteen tekijää, edustaja Seppästä tästä erinomaisesta ja ajankohtaisesta aloitteesta. On totta, että aivan liian monelle meistä, myös lapsista, netti ja kännykkä on tärkeämpi asia kuin kaverit, ja tähän tulee puuttua, kun vielä voidaan. Kannatan tätä erinomaista aloitetta. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

17.07 **Sara Seppänen ps:** Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Kiitos näistä erinomaisista puheenvuoroista. Niissä tuli myöskin hyvin paljon lisää näkökulmia tähän asiaan.

Minusta kaikista huolestuttavinta on se, että seksuaalirikolliset ovat löytäneet näille sosiaalisen median alustoille. Jotenkin se ajatus, että jos me ei aseteta näitä kieltoja, on minusta vähän sama asia kuin me sanoisimme, että alaikäiset voivat mennä baariin, kun emme me pysty välttämättä täysin todentamaan sitä ikää, että siellä voi joku huijata sen

ikänsä. Eihän tämä ole peruste päästää alaikäisiä alustoille, joissa on nähtävillä todella raakaa väkivaltaa ja erittäin haitallista sisältöä heidän kehitykselleen.

No sitten Australiasta, joka on tämän täyskiellon asettanut. Siellä tosiaan ei rajata näitä teknisiä ratkaisuja, joilla alaikäisten pääsy estetään sinne alustoille, vaan siellä on erilaisia teknisiä ratkaisuja: on kasvuanalytiikkaa, on tämmöisiä dokumentteja eli passin lataamista ynnä muuta, digitaalisen ID:n vapaaehtoista käyttöä ja monia muita keinoja. Tosiaan Australia ei siis edellytä niinkään vanhempia tai näitä lapsia varmistamaan sitä, vaan se vastuu on näillä alustoilla. Tosiaan he vastaavat sen iän todentamisesta. Siellä on sitten myös seurauksena erittäin mittavat sanktiot, voidaan puhua jopa 50 miljoonan euron sanktiosta, jos sinne alustalle on päästetty alaikäinen lapsi. Tähän suuntaan meidän pitäisi mielestäni ehdottomasti mennä. Me ei voida ajatella, että tämä on liian vaikeaa ja tätä ei voida toteuttaa, vaan kyllä niiden ratkaisujen täytyy löytyä.

Sain myöskin opettajakollegaltani viestin, jossa hän kirjoittaa seuraavasti: ”Poikien nettipelaaminen vanhemmille, jotka ovat luvan antaneet, lastensuojeluasiaksi.” Eli hän haluaisi, että tästä tehtäisiin lastensuojeluasia. ”Meillä on Fortnite-pelaajia ykköseltä alkaen. Ikäraja on 12 vuotta. Peli koukuttaa, muokkaa mielen aggressiiviseksi ja vie koulumotivaation. Osa ei mitään muuta pysty ajattelemaan kuin että koulu loppuu ja pääsee pelaamaan. Yhdellä oppilaalla käsi teki pakkoliikkeitä pulpetilla ja suusta tuli peliääniä, kun oli niin paljon pelannut. Kiitos rajoitteista.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.10 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Meillä varmaan kaikilla on lähipiirissä lapsia ja nuoria, ja nähdään, kuinka he uppoutuvat siihen kännykän maailmaan ja niihin peleihin ja kaikkiin muihin. Tässähän tuleekin aika iso vastuu myös vanhemmille näitten osalta, koska myöskin oma esimerkki, miten kännyköitä käytetään, heijastuu sinne lapsiin. Tavallaan tämä tästä esityksestä vähän jää taka-alalle, ja se on yksi osa kuitenkin tätä ilmiötä, miksi tämä leviää näin voimakkaasti. Vanhempia ei pidä syyttää tästä, mutta se oman esimerkin näyttäminen on tässä aika tärkeää, ja sitten se, kuinka paljon se lapsi on vuorovaikutuksessa muitten lasten kanssa ja keskenään vanhempien kanssa, kun tätä somea käytetään aika paljon. Se kyllä heijastuu varmasti lapsen kehitykseen.

Arvoisa rouva puhemies! Kun lapsella on näitä sosiaalisen median välineitä, niin totta kai sinne kertyy aika paljon sellaista tietoa, henkilökohtaistakin tietoa, minkä ei ole hyvä olla muilla, ja sekin aiheuttaa ehkä myös sitten semmoisia mahdollisuuksia, joissa erilaiset tiedon hankkijat ja välittäjät sitten käyttävät tätä tilannetta hyväkseen. Lapsi ei ole kehittynyt vielä sillä tavalla, että voisi arvioida niitten oikeellisuutta ja muuta.

Eli kyllä tässä on aika paljon semmoisia ilmiöitä, jotka haittaavat lapsen kehitystä. Siinä mielessä tässä, mitä muualla tehdään — täällä on Australia esimerkkinä, ja Tanskassa on ja Ranskassa on esityksiä näitten osalta, miten tätä rajoitetaan — ja sitten kuinka paljon lainsäädännöllä rajoitetaan näitä digijättejä, jotka näitä mahdollistavat, EU:nkin pitäisi olla laajemmin mukana, koska sillä on oikeat välineet sitten puuttua tällaiseen täällä koko EU-alueella. Siinä mielessä, kun nyt tätä lakiesitystä tuolla jatkossa käsitellään, toivoisin tälle puolelle ehkä pohdintaa vielä lisää, mitä saadaan tuolta muitten kokemuksista, ja sitten EU:n mahdollisuuksista vaikuttaa näihin digijätteihin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

17.13 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Meillä Suomessa varmaan kestää nyt vielä tovi, ennen kuin me mahdollista somekieltoa saadaan voimaan, mutta tässä aloin itsekin tutustumaan tarkemmin näihin THL:n uusiin digisuosituksiin, ja ajattelin tässä nyt käyttää tilaisuuden hyväksi ja käydä läpi näistä muutaman noston.

Täällä ensinnäkin sanotaan digitaalisten laitteiden käytöstä alle 5-vuotiaille näin: ”Lapsi tarvitsee päivittäin kasvokkaista vuorovaikutusta, leikkiä, lukemista, liikkumista, ulkoilua, säännöllistä ruokailua ja riittävästi unta. Aikuisten tulee tarvittaessa rajoittaa ruudulla oloa, jotta lapsen arki on toimivaa ja tasapainoista. Digitaalisia sisältöjä tulisi lapsen iän huomioiden käyttää aluksi yhdessä aikuisen kanssa.”

Sitten täällä on 0—2-vuotiaat: Alle 2-vuotiaille ei suositella lainkaan ruutuaikaa. Tämä on oikeastaan aika hyvä kysymys, että monessakohan perheessä Suomessa tällä hetkellä noudatetaan tätä, ja myönnän kyllä, että varmasti omienkin lasten kohdalla on aikoinaan kyllä ruutua katsottu alle 2-vuotiaanakin.

Sitten täällä on 2—5-vuotiaat, joille suositellaan ruutuaikaa enintään tunti päivässä, ja tässä on hyviä ehdotuksia, mitä voisi sen tilalla tehdä: kuunnella musiikkia ja lukea kirjoja ja näinpäin pois.

Sitten täällä on digitaalisten laitteiden käytön suositukset 6—13-vuotiaille. Tähän kommenttina alkuun, että tässä lukee, että lapsi tarvitsee päivittäin kasvokkaista vuorovaikutusta, leikkiä, lukemista, liikkumista, ulkoilua, säännöllistä ruokailua ja riittävästi unta ja aikuisten tulee rajoittaa ruutuaikaa tarvittaessa.

Lapsen omasta puhelimen hankinnasta: 6—13-vuotiaille ei suositella lainkaan älypuhelinta. Jos 6—13-vuotiaille halutaan hankkia puhelin, suositellaan puhelinta, jossa on vain rajalliset ominaisuudet, kuten soitto- ja viestimahdollisuus. Tässä on meillä Suomessa varmasti jokaisella vanhemmalla tekemistä, jolla on alaikäisiä lapsia.

Aika pitkälle päästäisiin jo näissäkin, kun noudatettaisiin nyt näitä THL:n suosituksia. Meidän lapset voisivat paremmin, olisi vähemmän mielenterveysongelmia ja näinpäin pois. Tosiaan tässä näille 6—10-vuotiaillekin suositellaan ruutuaikaa enintään tunti päivässä.

Nyt me tiedetään kaikki — esimerkiksi ihan jo kaikki sarjat, Netflix ja muut — että siellä on lukemattomat määrät jaksoja eri sarjoista, jotka ovat tosi koukuttavia. Niitä tulee monesti itsekin katsottua jokunen jakso putkeen, myönnän sen. Lapsilla on täysi mahdottomuus näistä kieltäytyä, jos eivät vanhemmat huolehdi siitä, että oikeasti mennään ulos ja leikitään niitä leikkejä ja rajoitetaan sitä ruutuaikaa.

Oikeastaan pidin tämän puheen nyt vähän silläkin, että jokainen vanhempi, joka tätä nyt sattuu katsomaan, voisi käydä tutustumassa näihin THL:n uusiin ohjeisiin. Jos me lähdettäisiin näitä noudattamaan, niin minä luulen, että me saataisiin paljon mielenterveyttä parantavaa aikaiseksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

17.16 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos hyvistä puheenvuoroista. Ajattelin ensin, että tulen vain kuuntelemaan, mutta tätä alkoi sitten miettiä. Aika usein näkee tuolla esimerkiksi vanhempia työntämässä lastenvaunuja ja siinä toisessa kädessä on se kännykkä. Vielä en ole nähnyt sitä, että olisi kännykkäteline niissä vaunuissa. Varmaan semmoisenkin varusteen jo pystyisi siihen laittamaan. Kun joskus on jäänyt seuraamaan,

niin voi pitkän matkaa mennä, että se katse irtoaisi sieltä kännykästä ja kohdistuisi sinne vaunuun. Voihan se olla, että se lapsi nukkuu ja muuta, mutta silti.

Toinen ihan erityyppinen ryhmä on se, että kun ihmisillä on lemmikeitä — tänään on puhuttu lemmikeistä — ja on koiraa ulkoiluttamassa ja koira välillä jää istumaan ja tuijottaa sitä isäntäänsä tai emäntäänsä saadakseen huomiota, ja se isäntä tai emäntä katsoo kännykkäänsä ja sitten, että ai niin, se koirakin oli tässä mukana.

Eli oikeastaan niin näissä THL:n suosituksissa kuin tässä lakialoitteessa voisi sen lapsi-sanan ja sen ikärajan jättää pois, koska kyllä tässä olisi meillä kaikilla, myös täällä meillä, varmasti opittavaa. Nimittäin yksi yleisimpiä palautteita, ehkä yleisin, mitä saa tuolla ihmisiltä, on se, minkälaista keskustelua täällä käydään. Nyt on käyty asiallista, hyvää keskustelua. Toinen on sitten se, pitääkö teidän koko ajan olla niillä puhelimilla, niillä laitteilla. Ehkä tietysti nolointa on se, että tuolla valiokuntien kokouksissa, joissa asiantuntijoita on kuultavina, kaikki huoletta tuijottavat sitä kännykkäänsä.

Eli se, millä tavalla vanhemmat ja me kaikki tässä toimimme, ja sitten tietysti se joukko... Täällä on hyvin tuotu esille niitä kamalia esimerkkejä, mitä sieltä internetistä löytyy, mitä on tietysti sieltä löytynyt aina. Aikuisethan me niitä sinne teemme.

Sitten vielä meillä on täällä edustajia ja ehdokkaita, jotka kertoivat, että he ovat tehneet koko vaalikampanjansa somessa. Siinä taas jää miettimään sitä, että kun me tuotamme sinne niitä videoita — varmaan minäkin tänään laitan yhden videon täältä salista... Täällä oli hyvin sanottu, että somevideoita kuka tahansa voi tehdä ilman faktoja, niin että kyllä meidänkin varmaan jokaisen kannattaa välillä jäädä miettimään, ovatko ne kaikki... Ne voivat olla valikoituja, ne ovat varmaan faktoja, mutta ne voivat olla valikoituja. Ja miten sitten otetaan vielä huomioon se, että tämä tekoäly — siinä on paljon hyviä puolia, mutta ikävä kyllä me ihmiset ollaan näköjään semmoisia, että me käytetään kaikki mahdollinen hyväkin pahan tekemiseen — tekee entistäkin vaikeammaksi tämän tilanteen? Nyt on hyvin vaikea enää tietää, mikä on totta, mikä ei. Jos se oli vaikeata ennen sosiaalista mediaa, ennen internetiä, ennen monta muuta, niin se on entistä vaikeampaa. Jotenkin tämä sosiaalinen media on tehnyt hyväksytyksi huonon käytöksen, kiusaamisen ja uhkailun, ja ihan omalla nimellä, omilla kasvoilla. — Kiitos, ei muuta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

17.19 **Sara Seppänen ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tutkimustieto lisääntyy hurjaa vauhtia, ja me tiedetään oikeasti jo näitten alustojen ja sosiaalisen median haitat kehittyville aivoille. Sosiaalipsykologian professori Jonathan Haidt osoittaa teoksessa Ahdistunut sukupolvi, että silloin kun sosiaalinen media yleistyi 2010-luvulla, niin samaan aikaan nämä erilaiset lieveilmiöt räjähdysmäisesti lähtivät kasvuun. Kun tutkittiin esimerkiksi masennusta teineillä, yliopistossa opiskelevien mielenterveyshäiriöitä, ahdistuneisuutta, poliklinikkakäyntien määrää itsensä vahingoittamisen takia, murrosikäisten itsemurhia, mielenterveyssyistä sairaalaan otettujen määrää, sosiaalista eristäytyneisyyttä kouluissa ja alle seitsemän tuntia yössä nukkuvien määrää ja yksinäisyyden kokemusta, niin näissä kaikissa tuli jyrkkä nousu niiden määrän suhteen.

Vastaavasti sitten taas tuli jyrkkää laskua, kun tutkittiin esimerkiksi koululaisten päivittäin ystäviensä kanssa viettämää aikaa, läheisten ystävien määrää ja nuoren tyytyväisyyttä itseensä. Eikä tämä ole mikään ihme. TikTok suoltaa anoreksiatrendiä ja Ozempicin käyttöä ja itsetuhoisia kokeiluja nuorille. Niistä on Suomessakin ollut

esimerkkejä, että kun joku ihmeellinen trendi lähtee leviämään TikTokissa, niin sitä mennään sitten joukolla kokeilemaan.

Jotenkin meidän pitää ymmärtää nyt tämä sosiaalisen median luonne. Se on tullut jäädäkseen. Meillä on hyvin vähän keinoja vaikuttaa aikuisten sosiaalisen median käyttöön, mutta me voidaan vielä pelastaa lasten maailmaa ja lasten aivoja näiltä vaikutuksilta. Mielestäni on aikuisten vastuu tehdä näitä rajoituksia, ja nimenomaan näitten somejättien ja alustojen suhteen on vaadittava, että heillä on vastuu todentaa näiden käyttäjien ikä.

Olen kyllä ihan samaa mieltä tässä edustaja Kallion kanssa siitä, että ehkä olisi ihan terveellistä tänne eduskuntaankin meille edustajille tämän kännykän käytön suhteen laittaa rajoituksia valiokuntiin ja muualle. Aika paljon aikaa menee sen käyttöön, ja se on myös melko noloa silloin, kun meillä on asiantuntijoita tuolla valiokunnassa kuultavana, niin edustajat katselevat sitten sieltä älypuhelimelta sähköposteja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.22.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.49.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 12 käsittelyä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

13. Lakialoite laeiksi perusopetuslain ja lukiolain muuttamisesta

Lakialoite LA 4/2026 vp Hanna Sarkkinen vas ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Tähänkin keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia, ja jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun asti, niin asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.23 **Hanna Sarkkinen vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitteessa esitetään peruskoulun ja lukion uskonnon- ja elämänkatsomustiedon opetuksen

korvaamista kaikille oppilaille yhteisellä katsomusaineella, jonka nimi olisi katsomusoppi. Katsomusoppi olisi kaikille oppilaille uskontokuntaan kuulumisesta riippumatta pakollinen aine, eikä opetukseen osallistumisesta voitaisi enää myöntää vapautusta koulun ulkopuolella tapahtuvan uskonnonopetuksen perusteella.

Ehdotuksen tavoitteena on parantaa oppilaiden yhdenvertaisuutta, edistää sivistyksellisten oikeuksien, lapsen edun ja uskonnon ja omantunnon vapauden toteutumista sekä lisätä ymmärrystä uskonnoista, kulttuureista ja vakaumuksista osana opetusta. Tavoitteena on torjua eriytymistä ja lisätä yhteisymmärrystä eri uskontokuntiin kuuluvien ja kuulumattomien ja eri tavalla ajattelevien ihmisten välillä. Tavoitteena on myös opetuksen laadun ja saatavuuden varmistaminen oppilaan uskontokuntaan kuulumisesta riippumatta. Esitys helpottaisi ja yksinkertaistaisi opetuksen järjestäjien tilannetta ja vähentäisi kustannuksia, kun nykyisten eriytettyjen opetusjärjestelyiden sijaan kaikki oppilaat osallistuisivat yhtäläiseen opetukseen.

Uutta oppiainetta kehitettäessä on ratkaistava esimerkiksi opettajien kelpoisuuteen ja koulutukseen liittyvät kysymykset. Kyseessä on rakenteellisesti iso muutos, joka vaatii myös lainsäädännön uudistamista. Tarkemmin uuden oppiaineen sisällöt ja tavoitteet tulee määritellä kasvatuksen ja koulutuksen asiantuntijoiden toimesta. Olen iloinen, että opetusministeri Adlercreutz on ilmaissut tukensa yhteiselle katsomusaineelle.

Arvoisa puhemies! Dialogi ja ymmärrys erilaisten katsomusten välillä on keskeinen osa yleissivistystä ja hyvin tärkeää vastakkainasetteluja korostavassa maailmassa. Kouluilla on merkittävä tehtävä toimia eri taustoista tulevien lasten yhteisenä paikkana, jossa on mahdollista oppia ymmärtämään sekä omaa että muiden katsomuksia ja oppia tunnistamaan katsomuksia yhdistäviä arvoja. Siirtyminen kaikille yhteiseen katsomusaineeseen edistäisi yhteistä ja yhdenvertaista yleissivistystä.

Tällä hetkellä uskonnon oppiaineessa on useita eri oppimääriä. Oppilasmäärältään suurimpia oppilasmääriä ovat evankelis-luterilainen uskonto, ortodoksinen uskonto ja islam. Uskonnonopetus on tunnustuksetonta. Elämänkatsomustiedon opiskelu on tarkoitettu uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomille oppilaille. Sen opetukseen voi huoltajan pyynnöstä osallistua myös oppilas, jonka omaa uskontoa ei opeteta. Perusopetuslaki ei kuitenkaan salli evankelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan jäsenten osallistumista elämänkatsomustiedon opiskeluun. Kaikille yhteinen katsomusaine edistäisi lasten ja perheiden yhdenvertaisuutta myös siten, että oppijat ja huoltajat eivät nykyiseen tapaan olisi enää eriarvoisessa valintatilanteessa katsomusaineiden opetuksen suhteen.

Perusopetuslaki mahdollistaa nykyisin huoltajan hakemuksesta myös vapautuksen koulun uskonnon tai elämänkatsomustiedon opetuksesta ja opetuksen korvaamisen koulun ulkopuolella tapahtuvalla uskonnollisen yhdyskunnan tarjoamalla toiminnalla. Siinä, missä kouluissa tapahtuva uskonnonopetus on opetussuunnitelman mukaista ja opetusta myös valvotaan, valvonta ei ulotu koulujen ulkopuolella tapahtuvaan uskonnonopetukseen, vaikka opetus korvaisi koulujen uskonnonopetusta. Tämä on herättänyt myös huolta opetuksen sisällöstä ja lapsille annettavista vaikutteista, jopa radikalisaation uhasta. Yhteinen katsomusaine poistaisi tämän ongelman. Kyse olisi kaikille oppilaille pakollisesta yhteisestä oppiaineesta, jolle osallistumisesta ei voisi hakea vapautusta ja jota ei voisi korvata koulun ulkopuolella tapahtuvalla uskonnollisen yhdyskunnan tarjoamalla opetuksella.

Arvoisa puhemies! Yhteinen katsomusaine ei kavenna uskonnonvapautta. Perheissä mahdollinen uskontoon liittyvä kasvatus voidaan toteuttaa perheiden itse parhaaksi katsomalla tavalla jatkossakin. Erillisten uskontoaineiden opetuksen lopettaminen ei vaikuta lasten ja perheiden oman uskonnon harjoittamiseen koulun ulkopuolella. Koulun uskonnonopetusta ei ole nykyisinkään tarkoitettu tunnustukselliseksi.

Arvoisa puhemies! Helsingissä syntyvistä lapsista jo pidempään enää alle puolet on liitetty evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Vaikka erot katsomusaineiden opiskelussa ovat maakuntien välillä huomattavia, valtakunnallisesti elämänkatsomustiedon ja islamin opiskelu on kasvussa ja evankelis-luterilaisen uskonnon opiskelu on laskussa. Myös tämän vuoksi koulujen opetusta ja katsomusaineita on tärkeää kehittää vastaamaan tämän päivän katsomuksellista todellisuutta Suomessa.

Kaikille yhteinen katsomusaine helpottaisi myös koulutuksen järjestäjien tilannetta. Pienten ryhmien opetus ja pirstaloitunut katsomusaineiden opetus on kallista ja hankalaa. Useiden eri uskontojen opetuksessa käytännön haasteita tuovat nykyisellään myös opettajien rekrytointi ja lukujärjestyksen suunnittelu. Yhteisen katsomusaineen myötä myös katsomusaineiden opetussuunnitelmien laatiminen selkeytyisi, koska niitä tarvittaisiin lukuisten suunnitelmien sijasta vain yksi. Yhteiseen katsomusaineeseen siirtyminen todennäköisesti säästäisi opetuksen järjestäjien pysyviä kustannuksia, kun opetuksen järjestäminen yksinkertaistuisi. Kuitenkin alkuvaiheeseen liittyisi kertaluonteisia lisäkustannuksia esimerkiksi opettajien täydennyskoulutukseen ja uuteen oppiaineeseen siirtymiseen liittyen.

Arvoisa puhemies! Katsomusaineiden opetuksen järjestämiselle kaikille oppilaille yhteisen katsomusaineen muodossa nykyisten erillisten uskontojen ja elämänkatsomustiedon opetuksen sijaan ei ole perustuslaista tai ihmisoikeussopimuksista johtuvia esteitä. Sen sijaan yhteinen katsomusaine turvaisi ja edistäisi oppilaiden yhdenvertaista kohtelua, lisäisi dialogia, torjuisi eriytymistä ja helpottaisi opetuksen järjestäjien tilannetta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset esittelystä. — Sitten edustaja Kivelä.

17.29 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Sarkkiselle hyvästä lakialoitteen esittelystä, ja lisäksi haluan kiittää edustaja Lohikoskea, joka on myös mukana tässä aloitteen laatimisessa. Tässä lakialoitteessa on siis kyse siitä, että me haluamme, että peruskoulun ja lukion uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetus korvataan kaikille oppilaille yhteisellä katsomusaineella, jonka nimi olisi katsomusoppi.

No, miksi tällainen uudistus tarvitaan? Nostan itselleni tärkeimmät perustelut.

Ensinnäkin yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys: Jo nyt siis edellytetään, ettei tunnustuksellista uskonnonopetusta harjoiteta koulussa, eli jo nyt uskonnon harjoittaminen ja koulujen opetus ovat eri asioita. Tämän lakialoitteen tavoitteena on parantaa oppilaiden yhdenvertaisuutta ja edistää lapsen edun, kaikkien lasten sivistyksellisten oikeuksien sekä uskonnon- ja omantunnonvapauden toteutumista.

Sitten toiseksi yhteenkuuluvuus: Minusta olisi tärkeää, että koulu toisi eri uskontokuntia ja uskonnottomia lapsia yhteen eikä erottelisi oppilaita uskonnon mukaan. Minusta tavoitteen pitää olla se, että me lisäämme kaikkien ymmärrystä eri uskonnoista, eri kulttuureista ja eri vakaumuksista osana opetusta. Ajattelen, että meidän pitää kriittisesti arvioida sitä, kuinka nykymuotoinen, eriytetty uskontojen opetus toteuttaa tätä tavoitetta,

vai käykö niin, että uskontojen mukaan jaettu opetus jakaa aivan tarpeettomasti oppilaita ryhmiin ja jopa pahimmillaan voi luoda turhia ennakkoluuloja lasten välillä. Uskonkin, että yhteinen katsomusoppi lisäisi eri taustoista tulevien oppilaiden keskinäistä ymmärrystä ja yhteistyötä, ja tämä sitten tietenkin vähentäisi niitä ennakkoluuloja ja syrjintää. Koen, että juuri tässä ajassa tällaista myös kipeästi tarvitaan.

Sitten kolmanneksi ovat nämä käytännön syyt, eli nykyään on vaikea valvoa eri uskontojen opetuksen laatua. Tällainen eriytetty opetus hankaloittaa koulupäivien järjestelyjä, hankaloittaa lukujärjestysten laadintaa, ja niin edespäin. Tuoreessa Helsingin Sanomien artikkelissa kaikki haastatellut opettajat tosiaan kannattivat tätä yhteistä katsomusoppia, ja tässä tuotiin juurikin esille myös näitä ihan käytännön syitä. Toki tämä myös säästäisi kustannuksissa.

Sitten opetusministeri Adlercreutz tosiaan kertoi viime vuoden lopulla, että hän selvityttää nyt tätä yhteistä katsomusainetta. Lähtökohtaisesti tämä on tietenkin hyvä asia, mutta hieman ihmettelen tätä, koska asiaahan on jo selvitetty. Eli viime kaudella opetusministerinä toiminut Li Andersson selvitti tätä asiaa, ja se valmistunut selvitys esittää, että katsomusaineita tulisi kehittää siitä näkökulmasta, mikä on eri uskonnoille ja elämänkatsomustiedon opetukselle yhteistä, tavoitteena yhteinen katsomusaine. Eli meillä on tarpeeksi tietoa, asiaa on selvitetty, ja nyt voitaisiin jo siirtyä tästä selvittelystä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Nostan vielä esimerkiksi kotikaupunkini Helsingin. Helsinki on monikulttuurinen kaupunki, ja meillä on lapsia monista taustoista, niin kuin toki monessa muussakin Suomen kunnassa, mutta Helsingissä tosiaan suurin osa lapsista ei kuulu evankelis-luterilaiseen kirkkoon, ja silti sen opetus tuntuu olevan siellä koulussa tällainen normi tai lähtökohta. No, Helsingissä yhteistä katsomusainetta testataan jo 22 koulussa, ja siksi onkin hyvä, että tämä asia etenee nyt laajemminkin. Helsinki on nimittäin ottamassa yhteisen katsomusaineen käyttöön jo ensi vuonna. Nyt me kuitenkin tiedämme, että lainsäädäntö ja perusopetuksen opetussuunnitelma eivät vielä täysin mahdollista sitä, että tätä katsomusainetta opetetaan kokonaan yhdessä. Tämä tietenkin sitten huomioidaan Helsingin mallissa, mutta tämä on nyt jälleen yksi esimerkki siitä, että lainsäädäntömuutosta todella tarvitaan, ja sitten siellä ollaan jo etenemässä käytännön tasolla joka tapauksessa.

Arvoisa puhemies! Uskonnoilla on suuri merkitys niin yksilöiden elämään kuin kulttuuriin ja yhteiskuntiin laajemminkin. On tärkeää, että me ymmärrämme toisiamme ja ymmärrämme toistemme katsomuksia ja taustoja ja että meidän tietomme uskonnoista on laajaa ja monipuolista eikä vain oman perheen katsomukseen liittyvää. Samaan aikaan tässä ajassa tarvitaan tiedon lisäksi myös eri uskontojen ja uskonnottomien ihmisten välistä tulemista yhteen, ja koulun uskonnonopetusta pitää siis päivittää nykyaikaan. Ymmärrys erilaisista katsomuksista on osa sivistystä, ja on aikuisten tehtävä varmistaa, että kaikki lapset saavat yhdenvertaista opetusta eri uskontoihin ja katsomuksiin liittyen. Kaikille yhteinen katsomusaine asettaisi lapset yhdenvertaiseen asemaan ja edistäisi ymmärrystä ihmisten välillä. Toivonkin, että tämä lakialoitteemme saa nyt kannatusta laajasti eri eduskuntaryhmistä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

17.36 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen kulttuuriperintö ei saa kadota kouluista. Keskustelua uskonnonopetuksen muuttamisesta kaikille yhteiseksi elämänkatsomustiedoksi tai elämänkatsomukselliseksi oppiaineeksi käydään jotenkin hyvin yksinkertaisesti, jotenkin mutkat suoriksi -argumenteilla, täysin yksinkertaistaen, mutta ei tämä ole niin ongelmaton asia.

Suomessa valtaosa oppilaista osallistuu edelleen evankelis-luterilaiseen uskonnonopetukseen. Perheet valitsevat sen, eli monissa kouluissa puhutaan jopa noin 90 prosentista oppilaita. Tästä huolimatta täällä keskustelussa annetaan ymmärtää, että tämä järjestelmä olisi jotenkin kestämätön tai vanhentunut, eikä se palvelisi ketään, mutta meillä on Suomessa mahdollisuus valita elämänkatsomustieto. Ketään ei pakoteta evankelis-luterilaisen uskonnonopetuksen tunnille. Tämä on ollut tällä tavalla jo hyvin pitkään ja myös se, että tämä uskonnonopetus on tunnustuksetonta.

Tosiasiassa evankelis-luterilaisen uskonnon opetuksessa ei ole monille perheille kyse vain siitä uskonnosta, vaan kyse on mitä suurimmassa määrin myös suomalaisesta kulttuuriperinnöstä. Siellä tehdään vierailuja paikalliseen kirkkoon ja seurakuntiin ja muutenkin tutustutaan siihen kulttuuriperintöön. Siellä opitaan, miksi joulu ja pääsiäinen ovat olemassa, mistä perinteet tulevat, ja miksi tietyt juhlat, laulut ja tavat ovat osa suomalaisten arkea.

On erikoista, että tarjotaan nyt ratkaisuksi mallia, jossa kaikille yhteinen katsomusaine käytännössä ohittaisi satojen vuosien saatossa syntyneiden perinteiden vaalimisen, ja perusteluksi esitetään sitä, että vähemmistöuskontojen opetuksen järjestäminen on vaikeaa ja kallista. No, minusta se on hyvin kestämätön ratkaisu. Sehän on hallinnollinen ongelma, eikä se ole perustelu sille, että poistetaan enemmistön kulttuurinen perinne koulusta.

Huolestuttavinta on se ilmapiiri, joka kouluihin on levinnyt, että moni koulu ei uskalla enää laulaa Suvivirttä ja esittää jouluevankeliumia. Minusta nämä kuuluvat kiinteänä osana suomalaiseen kulttuuriin. Pitäisi ymmärtää se, että itse asiassa tämä juurettomuus on pääsyy sille, miksi meillä pahoinvointi lisääntyy: kaikki ovat jotain samaa globaalia massaa. Itse en sellaista Suomea halua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

17.39 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Koko länsimainen kulttuurihan perustuu kristinuskon hyveille. Moni sanoo, että Raamatustakin voi väkivaltaa löytää. Kyllähän sieltä ihmiskunnan historiasta löytää aina väkivaltaa, se on selvä asia, mutta sinänsä kristinuskon viesti, Vapahtajamme viesti, ei ole väkivaltainen. Se on rakastava, ymmärtävä ja anteeksiantava. Tämä kannattaisi meidän kaikkien hyväksyä.

Nyt kun lähestymme pääsiäistä, Vapahtajamme ylösnousemusjuhlaa, kannattaa muistaa sekin, että katsokaa nyt ympärille, mitä Suomessa tapahtuu. Täällä koulussa tapellaan jatkuvasti, vasta puukotettiin oppilasta koulussa. Kotona pieniä lapsia on tapettu, hirvittävää väkivaltaa. Mistä se johtuu? Siitä juurettomuudesta, irrallisuudesta, mihin tämä yhteiskunta on suomalaiset ajanut. Kyllä lapset tarvitsevat sen hyvän viestin jo pienenä ja kasvatuksen siihen, mitkä ovat kristinuskon hyvät hyveet, että rakastamme lähimmäistämme, autamme lähimmäistämme, ja teemme parhaamme siinä, että se yhteisö, missä eletään, voi hyvin.

Tämä nykyinen maailmahan haluaa tietenkin, että kaikki ovat tämmöisiä yksinäisiä, irrallisia henkilöitä, jotka sittemmin voivat sortua vaikka huumeisiin. Jos tällaista

maailmaa lähdemme oikein kouluopetussuunnitelmaa muuttamalla suosimaan... Käykääpä kokeilemassa vaikka islamilaisessa valtiossa: menkääpä ehdottamaan sinne kristinuskon opettamista. Se loppuu ensimmäiseen ehdotukseen aivan varmasti. [Mai Kivelän välihuuto] — Ei, kun minähän sanoin juuri, että jos... Minkä tautta te täällä vaaditte, että me emme saa kristinuskoa täällä opettaa ja ihmisille kertoa, mikä on kristinuskon hyvä sanoma? Jospa te kuvittelette, että tämä maailma on niin ihana, että jossakin muualla maailmassa tehdään toisin. Meidän on tiukasti pidettävä kiinni siitä hyveestä, minkä olemme kristinuskon kautta oppineet, ja ennen kaikkea siitä viestistä, mikä tulevalle elämälle meillä kaikilla on. Elämämmehän täällä ei ole ikuista, se kannattaa kaikkien meidän kansanedustajien muistaa. Jatkoa on olemassa, kun uskomme siihen vakaasti.

Toinen asia: Sitten kun katsoo tätä maailman pahuutta, mikä tällä hetkellä ympärillämme vallitsee, niin siihenkin pahaan maailmaan me tarvitsemme paremman vaihtoehdon. Se tulee sitä kautta, että rakastamme lähimmäistämme hyvin ja pidämme hänestä hyvää huolta, pidämme siitä lähipiiristämme hyvää huolta, emmekä hyväksy näitä hirveitä tekoja, mitä parhaillaan olemme nähneet tässä koulumaailmassa. Aivan käsittämätöntä, että pieniä lapsia lyödään puukolla koulussa taikka pahimmillaan pieniä vauvoja tapetaan kotona. Kannattaisi pikkuisen miettiä, mitä suustaan päästää. [Mai Kivelä: Miten se liittyy tähän keskusteluun!]

Kristillinen perintö on tuhansia vuosia elänyt, yli kaksi tuhatta vuotta se on elänyt, ja meidän pitää saada myös uudelle sukupolvelle viestitettyä, että se parempi vaihtoehto on olemassa. Tätä pahuutta tässä maailmassa on tarjolla aivan riittävästi. Ei se tarvitse enää uutta viestinviejää. Jos on olemassa joku elämänkatsomusaine, niin opetettakoon sitä elämänkatsomusainetta sille, jollei kristinuskon oppi sovi. Sinne vaan oppimaan. Jos vanhemmat sanovat, että menet oppimaan elämänkatsomustietoa, niin se vallan hyvin sopii. En minä sitäkään vastusta, mutta kristinuskosta on tärkeätä viestiä. Me, tämä maa, olemme kristillinen yhteiskunta, ja sellaisena se tulee pitää. Tätä maallistumista, mitä nämä esitykset esittävät, en missään nimessä hyväksy. [Juha Hänninen: Erinomainen puhe! — Vasemmalta: Todella asiatonta, loukkaavaa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly. [Hälinää] — Edustaja Lylyllä on nyt puheenvuoro.

17.42 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on meillä edustaja Sarkkisen ja muutaman muun allekirjoittama aloite katsomusopin laajentamisesta perusopetukseen ja kouluun. Itse näen tätä siltä kantilta, että onko lapsille hyvä, että näytetään erilaisuutta ja opiskellaan näitä erilaisia näkemyksiä ja katsomuksia yhdessä ja mietitään, mitä ne ovat, milloin ja mistä ne ovat syntyneet ja mitkä ovat siellä perustat ja arvot ja taustat. Meillä koko ajan yhteiskunta eriytyy vain erilaisiin blokkeihin ja erilaisiin tilanteisiin, ja se ei ole hyvä yhteiskuntakehitys. Jos lapsesta lähtien se eriytyminen koko ajan on siellä mukana ja koulu sitä vielä vahvistaa, niin ei varmasti tavallaan sitä ymmärrystä ja sivistystä ja toistensa hyväksymistä synny. Mielestäni tässä taustalla on aika pitkälti tämä ajattelu, että me yritämme ymmärtää toisistamme vähän enempi kuin sillä, että me teemme joitain asioita vain omissa oppimis- ja luokkayhteisöissä.

Mietin tässä myös sitä, kun meillä on tässä nyt opetusministerinkin kanta olemassa ja tiedetään, mitä tässä on tapahtumassa valmistelun osalta tai ainakin selvitysten osalta, ja

kysyisin edustaja Sarkkiselta nyt tässä yhteydessä, että miten tämä on ratkaistu muissa Pohjoismaissa. Kun meillä on samanlainen kulttuuriperintö Pohjoismaiden kanssa ja täällä salissa aika usein viitataan siihen, että me kuulumme tähän pohjoismaiseen yhteisöön, niin miten tämä käytännössä on ratkaistu?

Sitten toinen asia, joka tässä pohdituttaa, on se, että sekään ei ole kyllä hyvä kehityssuunta, että me viemme radikalisoituvaa koulutusta tuonne kotiin. Sieltä ei hyvä seuraa, ja parempi olisi, että ne lapset olisivat yhteisessä opinahjossa ja yhteisillä tunneilla, ja saataisiin siitä yhteisiä kokemuksia aikaiseksi, ja kavereita.

Tässä mielessä tässä on monta tällaista näkökulmaa, koska pitäisi madaltaa näitä kulttuurien välisiä raja-aitoja. — Kiitos. [Mai Kivelä: Hyvä puheenvuoro!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

17.45 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Ymmärrykseni mukaan ainakin Ruotsissa on käytössä tällainen kaikille yhteinen, ei-tunnustuksellinen katsomusaine, jossa esitellään maailmanuskontoja ja elämänkatsomuksia, eli siellä ei segregoida lapsia ja nuoria perustuen heidän uskonnolliseen taustaansa. Muista Pohjoismaista en valitettavasti osaa sanoa.

Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää nyt muistaa, että eihän koulujen uskonnonopetus, ei evankelis-luterilainen eikä muukaan uskonnonopetus, ole tunnustuksellista nytkään. Se siis ei ole tunnustuksellista nytkään. Tunnustuksellinen opetus järjestetään nykyiselläänkin koulujen ulkopuolella, eikä sitä ole jatkossa kukaan estämässä tai kieltämässä.

Minusta peruskysymys on se, miksi me oikeastaan haluamme jakaa lapset eri opetusryhmiin heidän ja heidän perheidensä katsomusten ja uskontojen perusteella. Mikä on kestävä peruste tälle lasten jaottelulle? Miten perustellaan sitä, että joidenkin lasten uskonnonopetus voidaan toteuttaa kokonaan koulun ja kokonaan koulun valvonnan ulkopuolella? Miten se voi olla kestävää ja perusteltua? On myös kysyttävä, miten perustellaan sitä, että eri lapsilla ja eri perheillä on erilaiset valinnan mahdollisuudet, niin että jos perhe ei kuulu ev.-lut. kirkkoon, niin sitten voi valita ev.-lut. uskonnon tai elämänkatsomustiedon, mutta jos kuuluu ev.-lut. kirkkoon, niin ei voi valita mitään vaan menee ev.-lutiin ja ei voi valita elämänkatsomustietoa. Miten on perusteltavissa tämä nykyinen lainsäädännöllinen tila?

Arvoisa puhemies! Kulttuuriperintöähän voidaan välittää niin yhteisen katsomusaineen kuin muunkin koulussa tapahtuvan opetuksen välityksellä, kunhan se ei ole tunnustuksellista, ja sehän ei saa olla tunnustuksellista nytkään. Ja eikö se kuitenkin ole niin, että sitä kulttuuriperintöä tulisi esitellä kaikille eikä vain ev.-lut. oppilaille? Eli jos me ajatellaan, että se on yhteistä kulttuuriperintöä ja se ei ole tunnustuksellista, niin sitä pitäisi ja voisi kaikille opettaa, eikä vain sille osalle lapsista ja nuorista, pienenevälle osalle, joka osallistuu evankelis-luterilaiseen uskonnonopetukseen. Miksi me haluamme tässäkin mielessä segregoida lapsia, kelle välitetään kulttuuriperintöä ja kelle ei?

Arvoisa puhemies! Ehkä tärkein asia: Tässä ajassa, jossa ihmiset segregoituvat, jossa Suomi monimuotoistuu ja missä erilainen vihamielisyys ja vastakkainasettelu lisääntyvät, eikö meidän pitäisi edistää vuoropuhelua, toistemme ymmärtämistä ja eri tavalla ajattelevien ihmisten kohtaamista, eikä jakaa lapsia uskontojen ja katsomusten perusteella erilaisiin ryhmiin?

Pidän surullisena sitä, että täällä myös on demonisoitu meitä aloitteen esittäjiä ja kyseenalaistettu meidän ikään kuin motiiveja ja puhuttu ikään kuin pahuuden edistämisestä, kun pyritään nimenomaan edistämään dialogia, yhteisymmärrystä ja kohtaamista. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Olen varma, että keskustelu tästä jatkuu ja on vain ajan kysymys, milloin Suomessa yhteinen katsomusaine säädetään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

17.48 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Suvivirren, joulukuvaelman ja joululaulujen esittäminen ja laulaminen on todella tärkeää, ja se on erityisesti vanhempien ja oppilaiden toive. Suomalainen kulttuuri ei ole mikään kiusallinen elementti, jonka pitäisi olla häpeän aihe ja jota pitäisi välttää ja varoa. Se on osa meidän yhteistä historiaa ja identiteettiä. Koulun tehtävä ei ole häivyttää tätä perintöä, vaan auttaa uusia sukupolvia ymmärtämään sitä. Samalla voidaan kuitenkin opettaa myös muista uskonnoista ja katsomuksista, mutta omaa kulttuuriperintöä ei pidä häivyttää sen nimissä, ja näinhän tapahtuukin jo yläkoulusta lähtien, että opiskellaan maailmanuskontoja, ja alakoulussakin jonkun verran. Mielestäni opetussuunnitelmassa pitäisi olla selkeästi kirjattuna, että suomalaisiin juhliin ja perinteisiin liittyvät tavat, kuten Suvivirsi ja perinteiset joululaulut, kuuluvat koulun juhliin.

Ei ole siis kyse vain uskonnosta. Kyse on suomalaisesta kulttuurista. Nyt kun vaaditaan tätä yhteistä katsomusoppiainetta, niin evankelis-luterilaisen uskonnon valitsee noin 85—90 prosenttia oppilaista Suomessa, kun heillä on mahdollisuus valita myös elämänkatsomusoppiaine. Minulle ei aivan nyt avaudu, miksi meidän pitäisi nämä 90 prosenttia perheistä ja lapsista siirtää yhteiseen katsomusoppiaineeseen, kun viisi—kahdeksan prosenttia oppilaista kuuluu sitten näihin vähemmistöuskontoihin. [Mai Kivelä: Tervetuloa Helsinkiin!] Se, miten ne voitaisiin järjestää, on esimerkiksi, että maakunnan tasolla tai isommissa kaupungeissa järjestetään koulutetun suomalaisen uskonnonopettajan opettamana, esimerkiksi etäopetusta hyödyntäen, näitä vähemmistöuskontoja. Se helpottaisi huomattavasti koulujen järjestelyjä.

Jos me emme itse pidä kiinni omasta kulttuurista ja vaali sitä, niin ei sitä tee kukaan meidän puolesta. Omaa kulttuuria ei missään nimessä saa pitää itsestäänselvyytenä, sillä sitä se ei ole. Tavat, perinteet ja itseymmärrys säilyvät vain niin kauan kun niitä aktiivisesti vaalitaan.

Vielä tästä yhteisestä katsomusoppiaineesta: Jos siellä pystyttäisiin sitten kaikille näitä kulttuuriperinteitä siirtämään, niin sittenhän se tarkoittaisi, että meidän pitäisi siirtää niitä islaminkin perinteitä meidän suomalaisille lapsille, koska miten siinä yhteisessä katsomusoppiaineessa eroteltaisiin, minkä uskonnon perinteitä siirretään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

17.51 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tuli jo toinen aihe peräkkäin, josta en ollut ajatellut pitää puheenvuoroa, mutta on niin mielenkiintoinen keskustelu, ja huomaa olevansa tässä asiassa vähän niin kuin keskellä tässä. Täällä tulee monenlaisia näkemyksiä, ja on meitä keskustalaisia huhujen mukaan muitakin vielä tuolla vapaalla jalalla. Tässä on

oikeastaan se hieno puoli, että demokratiassa me voidaan keskustella erilaisista näkökulmista.

Tietysti mennään aika syvälle sitten siinä keskustelussa, jos ruvetaan miettimään, mitä on suomalainen kulttuuri ja mitä kaikkea siihen liittyy ja miten paljon se on muuttunut vuosien ja vuosikymmenten ja vuosisatojen varrella. Suomi on aika nuori valtio kuitenkin, ja me ollaan oltu Ruotsin vallan ja Venäjän vallan alla, ja on tainnut saamelaisia asua täällä ennen meitä. Eli kaikki tällainen, enkä missään nimessä, kun en ole asiantuntija, mene siihen.

Menin vuonna 74 kouluun, jolloinka peruskoulu alkoi, ja oikeastaan tulee semmoisia muistikuvia, kun tulee ikää enempi, mitä jälkeenpäin vasta huomaa, oikeastaan pitkän ajan päästä. Otan esimerkin, että maantiedon tunnilla käytiin läpi Itä-Euroopan maita, ja huomasin myöhemmin sitten, mitenkä romantisoitu kuva niistä luotiin. Joku Romania: siellä viljapellot lainehtivat ja tehtiin koko ajan uusia tuotantoennätyksiä, ja aivan upea ja värikäs oli se Romanian vaakuna — täydellinen diktatuuri ja täysin niin kuin mätä valtio, ja meille luotiin tällaista, niin kuin jokaisessa ajassa ja joka vuosikymmenellä meille opetetaan, ja toivon mukaan nykyään aina vain vähemmän ja vähemmän. [Juha Hänninen: Se oli sitä sosialismia!] — No, suomettumista ilmeisesti se oli.

No, sitten toinen: Yli 20 vuotta järjestötyössä — sillä ei ole väliä, mistä järjestöstä on kyse, vaikka ehkä joku tietääkin täällä, missä olen ollut — ja minulla oli alusta alkaen toimihenkilönä ja toiminnanjohtajana siinä liitossa, että kaikki jäsenet ovat saman arvoisia, eli ihan sama, minkä kokoinen yritys on tai mitä he ajattelevat mistään asioista, he ovat samanarvoisia jäseniä siinä järjestössä. Minulle tuli tämä ajatus nyt kun tätä keskustelua täällä kuuli, että tässä on vähän sama asia, että meillä on näitä raja-aitoja tosi paljon ja meillä tämmöisenä aikana varsinkin paljon enemmän pitäisi olla ymmärrystä siitä, miten erilaisia me voimme olla mutta silti samanlaisia ja suomalaisia, ja miten senkin sitten kukakin määrittää. Veljeni lapset olivat yhdessä vaiheessa niin, että yksi on japanilaisen kanssa, yksi kolumbialaisen ja yksi romanialaisen kanssa naimisissa, ja jokaisella on erilainen kulttuuritausta, ja kaikkien kanssa on tultu hyvin toimeen.

Eli kaikki, mikä yhdistää meitä, on hyvästä, ja kaikki, mikä erottaa meitä, on pääsääntöisesti pahasta, ja miten me tätä yhteistä näkemystä ja ymmärrystä toisista, erilaisista kulttuureista ja muista... Niin kuin sanoin, en ota nyt tähän lakialoitteeseen kantaa. Edesmennyt äitini, joka menehtyi tuossa marraskuussa, oli syvästi uskonnollinen, ollut lapsuudesta asti, hyvin nuoresta asti, mutta hän ei koskaan tuputtanut meille mitään. Hän vain opetti sen, että kaikki ihmiset ovat arvokkaita, kaikki ihmiset ovat lähtökohtaisesti saman arvoisia, ja vasta nyt täällä on tajunnut, että tämä oli aika alkiolainen lähestymistapa. Mutta viimeiset kolme vuotta olen vasta huomannut, miten paljon... En esitä, että pitäisi olla tämmöistä oppiainetta kuin kepulaisuus — kuinka petän kaikkia muita paitsi itseäni. [Naurua] — Kiitos, nyt menee jaaritteluksi, ja lopetan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.55.

———

Keskustelua jatkettiin 18.49.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 13 käsittelyä. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

18.50 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu sai tuossa aikaisemmassa osiossa kyllä aika uskomattomia käänteitä, joita olisin halunnut vielä siihen lopuksi kommentoida. Me aloitimme tämän lakialoitteen esittelyn edustaja Sarkkisen kanssa sillä, että me tarvitsemme dialogia, me tarvitsemme lisää yhteisymmärrystä, me tarvitsemme sitä, että me kuuntelemme toisiamme eri taustoista, ja sitten täällä oli puheenvuoroja, joissa suunnilleen syytettiin eri katsantokantaan kuuluvia ihmisiä lapsiin kohdistuvasta väkivallasta ja kaikesta väkivallasta, mitä yhteiskunnassa esiintyy. Annettiin myös ymmärtää, että erilaiset eettiset arvot olisivat kristillinen yksinoikeus, mikä ei tietenkään pidä paikkaansa, ja niin poispäin. Tätä hieman ihmettelen.

Sitten täällä puhuttiin myös valinnanvapaudesta, ja halusin vielä nostaa tämän seikan, koska en sitä tuossa pönttöpuheessa ehtinyt sanoa. Eli juuri tällä hetkellähän me kavennetaan perheiden ja lasten valinnanvapautta, koska tällä hetkellä meillä on tilanne, että esimerkiksi ET-opetusta ei voi valita, mikäli kuuluu johonkin uskontokuntaan. Ainakin itse olen saanut tästä palautetta, että tätä ei pidetä yhdenvertaisena, että lapsen ja perheen pitää olla kirkkoon kuulumattomia, jotta voi osallistua ET-opetukseen. Jos ajattelisi, että haluaa kuulua kirkkoon, mutta ajattelee, että elämänkatsomustieto olisi se paras vaihtoehto koulun puolelta, niin nyt näin ei voi tehdä. Jos me peräänkuulutamme valinnanvapautta, että jokainen saa itse valita, niin annetaan sitten kaikkien minimissään valita elämänkatsomusoppi riippumatta siitä, mihin uskontokuntaan kuuluu. No, totta kai tämä pidemmälle viety esitys eli tämä yhteinen katsomusaine olisi mielestäni vielä parempi, mutta minimissään pitäisi mahdollistaa tämä valinnanvapaus jo nyt tällä hetkellä.

Perheet ovat eriarvoisessa asemassa. Tämä esitys lisäisi yhdenvertaisuutta, ja kuten aiemmin sanoin, minusta on hyvin outoa, että me haluamme koulussa jakaa lapset oman taustansa perusteella eri ryhmiin, kun koulussa se opetus ei ole tunnustuksellista. Eli kun se uskonnonopetus pitäisi joka tapauksessa tapahtua jossain muualla kuin koulussa, niin mikä on se peruste, että me jaamme lapsia siellä opetuksessa näihin eri uskontokuntiin? Jokaisella on tietenkin uskonnonvapaus, mutta kouluopetus on sitten asia erikseen. No niin.

Viimeinen pointti: Täällä vedottiin myös koulujen arkeen. Ainakin Helsingissä tätä lakimuutosta nimenomaan halutaan ja sitä tarvitaan ja sitä ollaan joka tapauksessa nyt edistämässä. Käsittääkseni ainakin Helsingissä [Puhemies koputtaa] meillä on myös hyvin laaja yhteisymmärrys eri puolueiden välillä, että tämä on hyvä kehityskulku, että mennään kohti tätä yhteistä katsomusainetta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle pienten riita-asioiden menettelyä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 89/2025 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2026 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 25.3.2026 pidettävään täysistuntoon.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain ja Oikeuspalveluvirastosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 200/2025 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 5/2026 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 25.3.2026 pidettävään täysistuntoon.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valmisteverotuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 83/2025 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 6/2026 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 25.3.2026 pidettävään täysistuntoon.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle tulon kohdistamista kiinteälle toimipaikalle koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 164/2025 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 7/2026 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 25.3.2026 pidettävään täysistuntoon.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 12/2026 vp
Toimenpidealoite TPA 12/2024 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 1/2026 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 25.3.2026 pidettävään täysistuntoon.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle liikennemerkkejä ja -opasteita koskevan yleissopimuksen muutosten, liikennemerkkejä ja -opasteita koskevaa yleissopimusta täydentävän eurooppalaisen sopimuksen muutosten sekä liikennemerkkejä ja -opasteita koskevaa yleissopimusta täydentävään eurooppalaiseen sopimukseen liitettävän

tiemerkintöjä käsittelevän pöytäkirjan muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 20/2026 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 2/2026 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 25.3.2026 pidettävään täysistuntoon.

20. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 25.3.2026 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.54.

Pöytäkirjan vakuudeksi: